Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων
Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Ευέλικτες Μέθοδοι Διοίκησης»

Οι Συμμετοχικοί Προϋπολογισμοί σε Δήμους: Ευρωπαϊκή και Ελληνική Εμπειρία

Ζαχάκη Γεωργία-Μαρία, ΑΜ: Μ023421006

Επιβλέπων Καθηγητής: Συρακούλης Κλεάνθης
Α΄ Αξιολογητής: Ανθόπουλος Λεωνίδας
Β΄ Αξιολογητής: Καζαντζή Βασιλική

Λάρισα, Δεκέμβριος 2022

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

Περιεχόμενα Εργασίας

Περιεχόμενα Εργασίας....2
Περίληψη....5
Abstract....6
1. Εισαγωγή....7
2. Συμμετοχή – Δημοκρατία....10
2.1. Ιστορική Εξέλιξη....10
2.2. Κοινωνία των Πολιτών....15
2.3. Ενδιαφερόμενα Μέρη / Stakeholders....17
2.4. Project Management και Συμμετοχή....18
2.5. Σύνοψη....20
3. Συμμετοχικός Προϋπολογισμός....22
3.1. Τι είναι ο Συμμετοχικός Προϋπολογισμός;....22
3.2. Η Ιστορία του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού....22
3.3. Μοντέλα Συμμετοχικού Προϋπολογισμού....23
3.3.1. Porto Alegre Model (PA)....23
3.3.2. Porto Alegre Model Adapted for Europe Model....23
3.3.3. Proximity Participation Model (PP)....24
3.3.4. Consultation on Public Finance Model (CF)....25
3.3.5. Community-Participatory Budgeting Model (CB)....26
3.3.6. Multi-Stakeholder Participation Model (MP)....26
3.4. Εφαρμογή Συμμετοχικού Προϋπολογισμού – Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα....27
3.4.1. Ο Συμμετοχικός Προϋπολογισμός ως Μέσο Έκφρασης της Άμεσης Δημοκρατίας....27
3.4.2. Τα Στάδια Εφαρμογής του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού....27
3.4.3. Εμπόδια και Λύσεις σχετικά με την Εφαρμογή του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού....28
3.4.4. Επιπτώσεις από τη Λανθασμένη Εφαρμογή του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού....30
3.5. Πεδία Εφαρμογής Συμμετοχικού Προϋπολογισμού....30
3.5.1. Η Διαμόρφωση Δημόσιας Πολιτικής στον Αθλητισμό στη Λιθουανία....30
3.5.2. Ο Συμμετοχικός Προϋπολογισμός στο Σχολικό Περιβάλλον....31
3.5.3. Ο Συμμετοχικός Προϋπολογισμός στον Επιχειρησιακό Τομέα....31
3.5.4. Η Διαφάνεια των Κρατικών Επιχειρήσεων στην Ισπανία....32
3.5.5. Η Μητροπολιτική – Συμμετοχική Διακυβέρνηση στο Ελσίνκι....33

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

3.6. Σύνοψη 34
4. Μεθοδολογία Έρευνας 36
4.1. Βιβλιογραφική Επισκόπηση – Αξιολόγηση 36
4.2. Άντληση Δεδομένων 38
4.3. Ερευνητικό Πρόβλημα και Ερωτήματα 40
5. Ευρήματα 41
5.1. Ευρωπαϊκές Περιπτώσεις 41
5.1.1. Ο Συμμετοχικός Προϋπολογισμός στην Ιταλία 41
5.1.1.1. Η περίπτωση του Grottammare 41
5.1.1.2. Η περίπτωση του Pieve Emanuele 42
5.1.1.3. Η Περίπτωση της Ρώμης 42
5.1.2. Ο Συμμετοχικός Προϋπολογισμός στην Κροατία 43
5.1.2.1. Η Περίπτωση του Pazin 43
5.1.2.2. Η Περίπτωση της Crikvenica 44
5.1.2.3. Η Περίπτωση της Rijeka 44
5.1.2.4. Η Περίπτωση της Pula 45
5.1.3. Ο Συμμετοχικός Προϋπολογισμός στη Σλοβακία 45
5.1.3.1. Η Περίπτωση της Bratislava 46
5.1.3.2. Η Περίπτωση του Ružomberok 46
5.1.3.3. Η Περίπτωση της Banská Bystrica 47
5.1.4. Ο Συμμετοχικός Προϋπολογισμός στην Πολωνία 48
5.1.4.1. Η Περίπτωση του Szczecin 51
5.1.4.2. Η Περίπτωση του Sopot 52
5.1.4.3. Η Περίπτωση του Gdansk 53
5.1.4.4. Η Περίπτωση της Siemianowice Slaskie 54
5.2. Η Ελληνική Εμπειρία 54
5.2.1. Η Περίπτωση του Δήμου Κηφισιάς 55
5.2.2. Η Περίπτωση του Δήμου Βύρωνα 56
5.2.3. Η Περίπτωση του Δήμου Χαλανδρίου 56
5.2.4. Η Περίπτωση του Δήμου Αγίας Παρασκευής 57
5.2.5. Η Περίπτωση του Δήμου Ιωαννίνων 59
5.2.6. Η Περίπτωση του Δήμου Θεσσαλονίκης 60
5.2.7. Η Περίπτωση της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας 62
5.3. Συγκρίσεις βάσει της Προτεινόμενης Μεθοδολογίας 63

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

5.4. Σύνοψη 65
6. Συμπεράσματα – Συζήτηση 66
6.1. Συμπεράσματα 66
6.2. Η Δυνατότητα Εφαρμογής στον Δήμο Λάρισας 67
6.3. Προϋποθέσεις για την Εφαρμογή του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού 71
6.4. Περιορισμοί Εργασίας – Προτάσεις για Μελλοντική Έρευνα 72
Παράρτημα: Ελληνικοί Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Προώθηση Συμμετοχής Πολιτών 74
Σχετική Βιβλιογραφία 83
Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία 83
Ελληνική Βιβλιογραφία 90

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

Περίληψη

Ο Συμμετοχικός Προϋπολογισμός είναι πλέον ένα παγκόσμιο φαινόμενο και αποτελεί μια σύγχρονη αλλαγή στον τρόπο διακυβέρνησης. Παντρεύει δύο μορφές Δημοκρατίας, την αντιπροσωπευτική με την άμεση μέσω της Συμμετοχής του κοινού στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, προσαρμοζόμενη πάντα στους ρυθμούς της σύγχρονης πραγματικότητας και τις ανάγκες των ανθρώπων σήμερα. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να εξετάσει τις περιπτώσεις επιτυχημένης (σύμφωνα με την υπάρχουσα βιβλιογραφία) εφαρμογής του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού στην Ευρώπη και την Ελλάδα και να αξιολογήσει τη δυνατότητα εφαρμογής του στον Δήμο Λάρισας. Μέσω της ανασκόπησης της ήδη υπάρχουσας βιβλιογραφίας επιχειρείται η αξιολόγηση της εφαρμογής της σε πόλεις της Ευρώπης με έμφαση στις περιπτώσεις των πόλεων της Πολωνίας, στις οποίες υπάρχει περισσότερη εμβάθυνση, εξαιτίας του εύρους και των έντονων θετικών αποτελεσμάτων της εφαρμογής του. Επιπλέον, ερευνώνται μερικές περιπτώσεις εφαρμογής του σε ελληνικούς Δήμους με σκοπό την εξέταση του φαινομένου σε Δήμους με παρόμοια κουλτούρα και νοοτροπία με αυτή του Δήμου Λάρισας.

Λέξεις Κλειδιά: Συμμετοχικός Προϋπολογισμός, Συμμετοχική Δημοκρατία, Δήμοι, Ευρώπη, Μοντέλα Συμμετοχικού Προϋπολογισμού, Ιταλία, Κροατία, Σλοβακία, Πολωνία, Ελλάδα, Συμμετέχοντες, Έργο, Διαχείριση Έργου

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

Abstract

Participatory Budgeting is yet a worldwide phenomenon and it is a contemporary change in governance management. It combines two types of democracy, representative and direct through public participation in project management procedure, still adapted in rhythms of contemporary reality and in today's human needs. Goal of this thesis is to examine the cases of successful (according to the existing literature) application of Participatory Budgeting in Europe and Greece and to assess its applicability in the Municipality of Larissa. Through existing literature review is attempted evaluation of application in European cities with emphasis on cases of Poland cities, in which there is further deepening, due to the wide-ranging positive results of its application. Furthermore, some cases of its application in Greek Municipalities are researched in order to examine the phenomenon in Municipalities with a similar culture and mentality to that of the Municipality of Larissa.

Key Words: Participatory Budgeting, Participatory Democracy, Municipalities, Europe, Participatory Budgeting Models, Italy, Croatia, Slovakia, Poland, Greece, Stakeholders, Project, Project Management

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

1. Εισαγωγή

Ο θεσμός της Δημοκρατίας έχει υποστεί πολλές αλλαγές με την πάροδο του χρόνου. Κατά την αρχαιότητα είχε διαφορετική μορφή, αρκετά πιο άμεση, ενώ στις σύγχρονες κοινωνίες έγινε πιο αντιπροσωπευτική. Αυτό συνέβη λόγω της πληθυσμιακής έκρηξης, όπου πλέον καταστάθηκε αδύνατη η παλαιότερη αμεσότητα, τουλάχιστον με τη μορφή που υπήρξε στα αρχαία χρόνια. Ωστόσο, κατά το 1980 γεννήθηκε στο Porto Alegre της Βραζιλίας η πρώτη Συμμετοχική Μέθοδος Προϋπολογισμού, η οποία πήρε το όνομά της από την πόλη που έλαβε χώρα. Έκτοτε, πολλές χώρες σε παγκόσμια κλίμακα υιοθέτησαν τον Συμμετοχικό Προϋπολογισμό με κάποιες διαφοροποιήσεις, ανάλογα με τα δημογραφικά τους χαρακτηριστικά και το πολιτισμικό τους προφίλ. Σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, έχει κερδίσει πολύ έδαφος τον 21^{ο} αιώνα, με την Πολωνία να έχει από τα μεγαλύτερα εύρη υλοποίησης, καθώς αριθμεί τουλάχιστον 49 περιπτώσεις εφαρμογής. Σε εγχώριο επίπεδο έχει εφαρμοστεί σε μερικούς Δήμους της Αττικής, στους Δήμους Θεσσαλονίκης και Ιωαννίνων, και στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας. Μολονότι ο τρόπος εφαρμογής συμμετοχικών διαδικασιών είθισται να πραγματοποιείται σε επίπεδο Δήμου ή πόλεων, υπάρχουν ορισμένες περιπτώσεις όπου εφαρμόστηκε και σε επίπεδο Περιφέρειας, στο σχολικό περιβάλλον και στον επιχειρησιακό τομέα.

Στην παρούσα εργασία, εξετάζεται το φαινόμενο του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού και ορισμένα Συμμετοχικά Μοντέλα ως προς τα χαρακτηριστικά τους και τον τρόπο εφαρμογής τους. Επίσης, αναλύονται μερικά παραδείγματα υιοθέτησης Συμμετοχικών Μεθόδων στην Ευρώπη και την Ελλάδα. Μέσα από εκτενή αναζήτηση σε ξενόγλωσση (κυρίως), αλλά και ελληνική βιβλιογραφία και σε επίσημες σελίδες Δήμων, αξιολογήθηκαν οι ωφέλειες της συμμετοχικής διαδικασίας και τα μειονεκτήματά της και εξετάστηκαν ο τρόπος και οι προϋποθέσεις εφαρμογής της.

Συγκεκριμένα, στο 2^{ο} Κεφάλαιο, υπάρχει εκτενής ανάλυση της ιστορικής εξέλιξης του θεσμού της Δημοκρατίας ανά τα χρόνια και ανάλογα με ορισμένα σημαντικά γεγονότα όπως η Βιομηχανική Επανάσταση, η λήξη του Β’ Παγκοσμίου Πολέμου, και οι εφευρέσεις του ηλεκτρονικού υπολογιστή και του διαδικτύου. Αυτά τα σημεία της ιστορίας δεν επηρέασαν μόνο την οικονομία, αλλά και την πολιτική και κατά συνέπεια την καθημερινότητα των

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

ανθρώπων. Ακόμη, διερευνώνται όροι όπως το Έργο (Project), η Διαχείριση Έργου (Project Management), η Συμμετοχή, και η Κοινωνία των Πολιτών που αποτελούν βασικούς όρους που σχετίζονται με την Οικονομική Διοίκηση.

Στο επόμενο Κεφάλαιο, το οποίο έχει τίτλο: «Συμμετοχικός Προϋπολογισμός», εξετάζεται η έννοια αυτή σε όλο το φάσμα της. Συγκεκριμένα, αποσαφηνίζεται ο όρος του και γίνεται ιστορική αναδρομή σχετικά με τον τρόπο που ξεκίνησε και πώς εφαρμόζεται σήμερα. Επιπροσθέτως, πραγματοποιείται ανάλυση του τρόπου, των προϋποθέσεων και των σταδίων εφαρμογής του, τα εμπόδια που ενδεχομένως να προκύψουν και των επιπτώσεων που μπορούν να επιφέρουν λάθη κατά την υλοποίησή του. Έπειτα, αξιολογούνται ορισμένα Μοντέλα Συμμετοχικού Προϋπολογισμού που εντοπίστηκαν κατά την έρευνα. Σε αυτό το σημείο περιλαμβάνονται περιπτώσεις εφαρμογής Συμμετοχικών Πρακτικών, και συγκεκριμένα στον τομέα του αθλητισμού στη Λιθουανία, σε κρατικές επιχειρήσεις της Ισπανίας και στον τρόπο διακυβέρνησης στη Μητροπολιτική Περιοχή του Ελσίνκι. Επιπλέον, υπάρχει αναφορά σε παραδείγματα εφαρμογής του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού σε διαφορετικά πλαίσια, όπως το Σχολικό Περιβάλλον και ο Επιχειρησιακός Τομέας.

Στο 4^{ο} Κεφάλαιο περιλαμβάνεται η Μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για την εκπόνηση των τελικών αποτελεσμάτων και συμπερασμάτων. Σε αυτό το σημείο της εργασίας, παρατέθηκαν τα άρθρα από τα οποία αντλήθηκαν τα στοιχεία για τη συγγραφή της. Συγκεκριμένα, πραγματοποιήθηκε αρχειακή αναζήτηση στο διαδίκτυο στο Google Scholar και το Scopus, όπου χρησιμοποιήθηκαν άρθρα για τη θεωρητική απόδοση των ορισμών και την τεκμηρίωση των συμπερασμάτων. Με τη βοήθεια της Μεθοδολογίας, επιχειρήθηκαν να απαντηθούν τα εξής ερευνητικά ερωτήματα: «Οι ΟΤΑ στην Ευρώπη ακολουθούν συγκεκριμένο μοντέλο ή συνδυασμό θεωρητικών μοντέλων συμμετοχικού προγραμματισμού και σε ποιο βαθμό;», «Ποιοι παράγοντες οδηγούν σε διαφοροποιήσεις;», και: «Τι μπορεί να γίνει στο άμεσο μέλλον για τον Δήμο Λαρισαίων;»

Στο 5^{ο} Κεφάλαιο υπάρχει διαχωρισμός των περιπτώσεων εφαρμογής σε ευρωπαϊκό και εγχώριο επίπεδο. Στο πρώτο μέρος, παρατίθενται περιπτώσεις εφαρμογής στην Ευρώπη. Αρχικά, αναφέρεται η εφαρμογή του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού στην Ιταλία, όπου περιλαμβάνονται οι περιπτώσεις του Grottammare, του Pieve Emanuele και της Ρώμης.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

Έπειτα, αναλύεται η υλοποίησή του στην Κροατία, και συγκεκριμένα στις πόλεις Pazin, Crikvenica, Rijeka και Pula. Ακολουθεί η ανάλυση εφαρμογής στη Σλοβακία με τις πόλεις Bratislava, Ružomberok και Banská Bystrica. Τέλος, γίνεται εκτενέστερη αναφορά στην Πολωνία, καθώς το εύρος εφαρμογής της είναι τεράστιο. Στο δεύτερο μέρος του Κεφαλαίου καταγράφηκαν οι περιπτώσεις υλοποίησης του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού στην Ελλάδα. Συγκεκριμένα, έγινε αναφορά στους Δήμους Κηφισιάς, Χαλανδρίου, Βύρωνα και Αγίας Παρασκευής της Αττικής, τον Δήμο Ιωαννίνων, τον Δήμο Θεσσαλονίκης και την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας. Στο τρίτο μέρος του Κεφαλαίου πραγματοποιείται αντιστοίχιση των περιπτώσεων με τα Μοντέλα. Ωστόσο, για την Ιταλία και την Ελλάδα δεν εντοπίστηκε βιβλιογραφία που να αναφέρει σε ποιες περιπτώσεις χρησιμοποιούνται τα Μοντέλα, με εξαίρεση το Pieve Emanuele.

Στο τέλος της εργασίας προκύπτουν ορισμένα συμπεράσματα από τη βιβλιογραφική επισκόπηση και πραγματοποιείται προσπάθεια εξέτασης σε σχέση με τη δυνατότητα εφαρμογής της συμμετοχικής διαδικασίας στον Δήμο Λάρισας. Επιπλέον, προτείνεται βάσει στοιχείων άλλων πόλεων ποιο μοντέλο θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί στον Δήμο Λάρισας.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

2. Συμμετοχή – Δημοκρατία

2.1.Ιστορική Εξέλιξη

Ας πάρουμε όμως τα πράγματα από την αρχή. Από αρχαιοτάτων χρόνων η ελευθερία του λόγου και των πράξεων, καθώς και η Συμμετοχή στα κοινά θεωρούνται πολύ σημαντικά για τη ζωή των ανθρώπων που απαρτίζουν μία κοινωνία. Έτσι, πριν από 2.500 χρόνια περίπου, κατά τον 5^{ο} αιώνα π.Χ., γεννήθηκε στην Αθήνα η πρώτη μορφή της Δημοκρατίας παγκοσμίως. Ως Δημοκρατία ορίζεται το πολίτευμα εκείνο, κατά το οποίο η εξουσία πηγάζει από τον λαό και υπηρετεί τα συμφέροντά του. Προέρχεται από τη σύνθεση των λέξεων: *«Δήμος» + «Κράτος»*. Η Δημοκρατία έχει διάφορες μορφές, ορισμένες εκ των οποίων είναι οι εξής: Φιλελεύθερη (Αστική), Λαϊκή, Συμμετοχική και Άμεση. Η θέσπιση της πραγματοποιήθηκε για πρώτη φορά από τον Κλεισθένη το 508 π.Χ. Η μεγαλύτερη ακμή της Δημοκρατίας όμως, ήρθε με τον Περικλή τον χρυσό αιώνα. Στην πρώτη αυτή μορφή της Δημοκρατίας (Carson, Pritchard, 2018), όλοι οι ελεύθεροι Αθηναίοι άνδρες πολίτες είχαν δικαίωμα ψήφου και Συμμετοχής στο κοινωνικό γίγνεσθαι της εποχής. Η Συμμετοχή των πολιτών στις αποφάσεις πραγματοποιούνταν μέσω της σύγκλισης της Εκκλησίας του Δήμου. Κατά αυτή, όλοι οι ελεύθεροι άνδρες πολίτες μπορούσαν να εκφέρουν τη γνώμη τους πάνω σε ζητήματα που αφορούσαν την Αθήνα και στο τέλος ψήφιζαν μέσω της μεθόδου της πλειοψηφίας, ώστε να παρθεί η τελική απόφαση και να εκτελεστεί. Αυτός ο τρόπος διακυβέρνησης αποτελούσε ως έναν βαθμό μια έκφραση Άμεσης Δημοκρατίας (Fleck και Hanssen, 2006).

> *«Από το 451π.Χ., είχαν το δικαίωμα να μετέχουν στην εκκλησία του Δήμου όλοι οι ενήλικες Αθηναίοι που είχαν πλήρη πολιτικά δικαιώματα, τα οποία αποκτούσαν εφόσον ήταν και οι δύο γονείς τους Αθηναίοι πολίτες, και αφού είχαν εκπληρώσει τις διετείς στρατιωτικές τους υποχρεώσεις. Αποκλείονταν οι γυναίκες, οι μέτοικοι και οι δούλοι που δεν είχαν πολιτικά δικαιώματα, καθώς και όσοι είχαν διαπράξει αδικήματα (άτιμοι). Οι πολίτες που στέλνονταν σε εκστρατείες, και οι κάτοικοι της*

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

υπαίθρου, δεν μπορούσαν πρακτικά να συμμετέχουν συστηματικά σε όλες τις συνεδριάσεις εξαιτίας της απόστασης (Θουκυδίδης, Ιστοριών 8.72).»

Γίνεται εύκολα κατανοητό ότι η Συμμετοχή των ανθρώπων σε θέματα που αφορούν την κοινωνία είναι πολύ σημαντική και, ίσως, αρχέγονη ανάγκη. Μετά την πτώση της Δημοκρατίας στην Αρχαία Αθήνα, δεν υπήρξε αντίστοιχη αμεσότητα στην έκφραση της Δημοκρατίας στην Ελλάδα. Ωστόσο, και στην Αρχαία Ρώμη υπήρξε ένας θεσμός, κατά τον οποίο πολίτες συζητούσαν για το μέλλον της πόλης. Το θεσμικό αυτό όργανο ήταν η Σύγκλητος, τα μέλη της οποίας αποτελούνταν από Ρωμαίους πολίτες, οι οποίοι ορίζονταν από τους υπάτους και έπειτα από τους τιμητές. Παράλληλα, διεξάγονταν λαϊκές συνελεύσεις κατά τις οποίες το κοινό δεν μπορούσε να παραδώσει προτάσεις, αλλά μόνο να τις δεχτεί ή να τις απορρίψει (Κυργιαφίνη, 2020).

Με την πάροδο, ωστόσο, των χρόνων και την αύξηση του πληθυσμού, η Δημοκρατία πήρε μια μορφή πιο αντιπροσωπευτική. Ιδιαίτερα μετά τη βιομηχανική επανάσταση του 18^{ου} αιώνα το οικονομικό, κοινωνικό και πολιτικό σκηνικό άλλαξε άρδην. Η ένταξη της μηχανής στην παραγωγή δημιούργησε ρήγματα και οικονομική επανάσταση που επηρέασαν την ταχύτητα στην παραγωγική διαδικασία με αποτέλεσμα να επέλθουν αλλαγές και στην καθημερινότητα των ανθρώπων. Δημιουργήθηκαν καινούρια επαγγέλματα και με τον καιρό εξαλειφθήκαν κάποια άλλα. Προέκυψε έτσι, η κοινωνική τάξη των εργατών, οι οποίοι εργάζονταν σε πολύ δυσμενείς συνθήκες, με αποτέλεσμα να αποκτούν προβλήματα υγείας, καθώς επίσης υπήρξε και έξαρση πανδημιών όπως η φυματίωση και η χολέρα. Παράλληλα, μετά τη βιομηχανική επανάσταση ήταν πολύ διαδεδομένη και η παιδική εργασία (Αλικάκου, 2014). Περί τα μέσα του 19^{ου} αιώνα άρχισαν να διεκδικούνται από την εργατική τάξη βασικά εργατικά δικαιώματα, όπως η καθιέρωση της οχτάωρης εργασίας. Στο Σικάγο του 1886 μάλιστα, διενεργήθηκε απεργία, η οποία όμως δεν είχε επιτυχή κατάληξη. Τελικά, τον Απρίλιο του 1919, έπειτα από μήνες απεργιών των εργατών, αρχικά του εργοστασίου La Canadiense, αλλά και άλλων εργοστασίων, επιτεύχθηκε η θεσμοθέτηση του οχταώρου, σε όλους τους τομείς στην Ισπανία, εκτός της γεωργίας και τους εργαζόμενους στους σιδηροδρόμους όπου πραγματοποιήθηκε τον Οκτώβριο του ίδιου έτους (Domenech, 2007),

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

καθιστώντας την Ισπανία την πρώτη χώρα που θεσμοθετεί το εργασιακό οχτάωρο. Σήμερα, τα Κράτη – Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπόκεινται σε νομοθεσίες προστασίας των εργασιακών δικαιωμάτων. Ως εκ τούτου, οι εργαζόμενοι είχαν περισσότερο ελεύθερο χρόνο, και καλύτερες συνθήκες εργασίας, και πλέον την ευκαιρία, τον χρόνο και τη διάθεση να ασχοληθούν περισσότερο με θέματα που αφορούν την πολιτική, τον τρόπο διακυβέρνησης και την ποιότητα ζωής τους. Ακόμη, η βελτίωση των εργασιακών συνθηκών προϋπέθετε και καλύτερη υγιεινή και προστασία από τα εργατικά ατυχήματα. Αυτά σε συνδυασμό με τη λήξη των Παγκοσμίων Πολέμων εκτίναξαν τον αριθμό του παγκόσμιου πληθυσμού για άλλη μια φορά, με αποτέλεσμα να καθίσταται αδύνατη πλέον η εφαρμογή Άμεσης Δημοκρατίας με παρόμοιους τρόπους όπως εφαρμόστηκε κατά την αρχαιότητα στην Αθήνα και τη Ρώμη.

Μια άλλη καθοριστική αλλαγή για την ανθρωπότητα αποτέλεσε η ραγδαία τεχνολογική ανάπτυξη, η οποία έφερε καινούρια ρήγματα, επιπλέον θέσεις εργασίας και βελτίωση της ποιότητας ζωής των ανθρώπων. Συγκεκριμένα, μία από τις πιο αξιοσημείωτες στιγμές της ιστορίας της τεχνολογίας αποτέλεσε η εφεύρεση του ηλεκτρονικού υπολογιστή από τον Alan Turing. Συγκεκριμένα, κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, ο Alan Turing, στην προσπάθεια του για αποκωδικοποίηση του Enigma, εφηύρε τον πρώτο ηλεκτρονικό υπολογιστή. Στην προσπάθειά του αυτή, ο Turing, όχι μόνο κατάφερε να ανακαλύψει ένα από τα πιο σημαντικά τεχνολογικά επιτεύγματα της ανθρωπότητας, αλλά παράλληλα συντέλεσε στη διάσωση εκατομμύρια ανθρώπινων ζωών. Μερικά χρόνια αργότερα, εφευρέθηκε το Arpanet που ήταν το πρώτο δίκτυο μεταγωγής πακέτου. Η δημιουργία του στηρίχθηκε σε σχέδια και υπολογισμούς του Lawrence Roberts. Η χρήση του Διαδικτύου άρχισε για να συνδέσει τέσσερις υπολογιστές σε τέσσερα Πανεπιστήμια της Αμερικής (τα Πανεπιστήμια της California στην Santa Barbara και το Los Angeles, το SRI στο Stanford και το Πανεπιστήμιο της Utah). Σταδιακά επεκτάθηκε η χρήση του, ώσπου στο CERN το 1989 δημιουργήθηκε ο Παγκόσμιος Ιστός από τον Tim Berners-Lee. Η διάδοση του Διαδικτύου πέραν των πλεονεκτημάτων στον εργασιακό τομέα και την εκπαίδευση, έδωσε τη δυνατότητα ψυχαγωγίας στους χρήστες, ενώ παράλληλα τους παρείχε μεγάλη ελευθερία λόγου. Η αμεσότητα που προέκυψε, θυμίζει μια βελτιωμένη εκδοχή της Άμεσης Δημοκρατίας της Αρχαιότητας, όπου πλέον κανείς να λάβει μέρος σε συζητήσεις από οποιοδήποτε μέρος του

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

πλανήτη, ενώ παράλληλα μπορεί να έχει πρόσβαση και σε ψυχαγωγικό περιεχόμενο. Τα social media και τα διαδικτυακά fora μάλιστα παρέχουν την ευκαιρία σε εκατομμύρια χρήστες να ενημερώνονται, να επικοινωνούν και να εκφέρουν τη γνώμη τους.

Ωστόσο, η τόσο ελεύθερη πρόσβαση που παρέχει το Διαδίκτυο ενέχει και πολλά αρνητικά στοιχεία. Πέραν των πιο προφανών προβλημάτων όπως αυτό του cyber bulling και του revenge porn, τα οποία είναι πολύ σοβαρά και μπορούν να πάρουν τεράστιες διαστάσεις έως και να αποβούν μοιραία για τους χρήστες, υπάρχουν και προβλήματα στη δομή του Internet. Αναλυτικά, είναι σημαντικό να διευκρινιστεί ότι υπάρχουν δύο τμήματα-στρώματα του Διαδικτύου, τα οποία δεν είναι εξίσου ασφαλή και «αθώα». Το πιο αθώο τμήμα του είναι το *Surface Web*, το οποίο είναι αυτό που έχουν πρόσβαση οι απλοί χρήστες, οι οποίοι δύνανται να πλοηγηθούν χωρίς να χρειάζεται να δημιουργήσουν κάποιον λογαριασμό με κωδικούς, προσωπικά στοιχεία ή / και χρήματα. Παρ' όλον τον όγκο των πληροφοριών και την ποσότητα των χρηστών του, το Surface Web καλύπτει μόνο ένα πολύ μικρό ποσοστό του Internet, ενώ το μεγαλύτερο τμήμα του Internet καταλαμβάνει το *Deep Web* (Bergman, 2001; Bin, Mitesh, Zhen, & Kevin Chen-Chuan, 2007). Στο Deep Web περιλαμβάνονται όλες εκείνες οι σελίδες που απαιτούνται κωδικοί ή / και χρήματα για να έχει πρόσβαση ο χρήστης. Πρόκειται ουσιαστικά για όλες αυτές τις σελίδες που δεν μπορεί να μπει κανείς μόνο με μια απλή πλοήγηση και συνδεσιμότητα στο Internet. Το πιο σκοτεινό και επικίνδυνο μέρος του Deep Web είναι το *Dark Web*, όπου δεν μπορεί να συνδεθεί κανείς με το πρωτόκολλο *https*, αλλά θα πρέπει να χρησιμοποιήσει το πρωτόκολλο *Onion* και τον browser *TOR*, ο οποίος παρέχει τρία στάδια προστασίας στον χρήστη και είναι σχεδόν απίθανο να εντοπιστεί. Στο Dark Web υπάρχει πολύ έντονη εγκληματική δραστηριότητα και λόγω της ανωνυμότητας που προσφέρει καθιστά τη χρήση του εξαιρετικά επικίνδυνη (Orsolini, Papanti, Corkery και Schifano, 2017). Κατά συνέπεια, προκύπτει το συμπέρασμα ότι οι ελλείψεις ελέγχου και διαφάνειας δημιουργούν προβλήματα και αύξηση της εγκληματικής συμπεριφοράς, λόγω της απουσίας συνεπειών.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

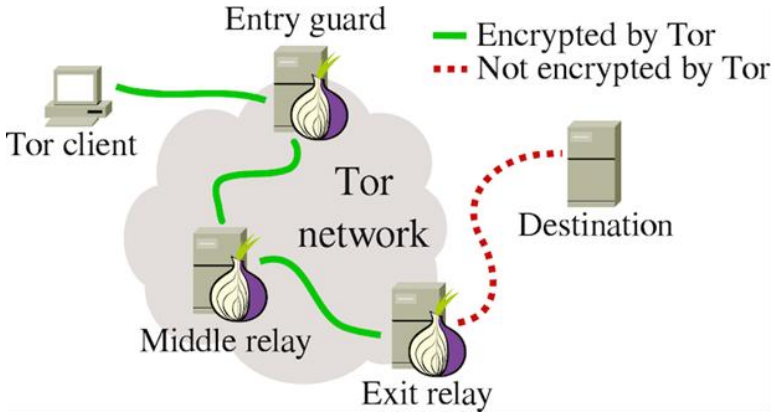

Πηγή: (2022): https://theconversation.com/tor-upgrades-to-make-anonymous-publishing-safer-73641

Στη Συμμετοχική Δημοκρατία προτεραιότητα έχουν οι πολίτες, η πλειοψηφία των οποίων λαμβάνει αποφάσεις από κοινού. Στόχος της είναι η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των πολιτών είτε σε επίπεδο γειτονιάς, όπου συμμετέχουν πολίτες ανά κοινότητα ή γειτονιά, είτε σε επίπεδο πόλης, όπου οι συζητήσεις που πραγματοποιούνται είναι ανοιχτές για όλους τους κατοίκους της πόλης, επιχειρώντας παράλληλα την ένταξη γειτονιών που είναι παραδοσιακά αποκλεισμένες από αυτή (Cabannes, 2004). Σύμφωνα με τον Pateman (2012) είναι εφικτή η εφαρμογή της Συμμετοχικής Δημοκρατίας ακόμη και στους πιο δύσκολους τομείς, όπως είναι κατά τη γνώμη του ο εργασιακός, τον οποίο θεωρεί αντιδημοκρατικό ακόμη και στη σύγχρονη πραγματικότητα. Επίσης, θεωρεί σημαντικά τα εξής στοιχεία όσον αφορά στη Συμμετοχική Δημοκρατική Θεωρία:

- Οι ικανότητες, οι δεξιότητες και τα χαρακτηριστικά των ατόμων συσχετίζονται με τις μορφές δομών εξουσίας και οι συμμετέχοντες μαθαίνουν τη διαδικασία στην πράξη
- Προσπάθεια δημιουργίας ενός πιο δημοκρατικού καθεστώτος ή όπως αναφέρει χαρακτηριστικά: *«Εκδημοκρατισμός της Δημοκρατίας»*
- Δημιουργία «*Συμμετοχικής Κοινωνίας»*
- Πραγματοποίηση αλλαγών σε όλες τις αντιδημοκρατικές δομές εξουσίας

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

2.2.Κοινωνία των Πολιτών

Ο ορισμός της Κοινωνίας των Πολιτών εισήχθη με τη σύγχρονη έννοιά του από τον φιλόσοφο Georg Wilhelm Friedrich Hegel. Σύμφωνα με τον ίδιο, πρόκειται για μιας μορφής Κοινωνία της Αγοράς που διαφοροποιείται από τους θεσμούς του σύγχρονου εθνικού κράτους (Edwards 2004). Ωστόσο, δεν υπάρχει ένας κοινά αποδεκτός όρος της φράσης αυτής (Φερώνας, 2009). Σύμφωνα με τον Φερώνα (2009) η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών ορίζεται ως: *«το σύνολο των οργανωμένων δομών, των οποίων τα μέλη εξυπηρετούν μέσω ενός δημοκρατικού διαλόγου και μιας διεργασίας κατανόησης, το γενικό συμφέρον και χρησιμεύουν ως μεσολαβητές μεταξύ των δημόσιων αρχών και των πολιτών»*. Η κοινωνία των πολιτών περιλαμβάνει τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ), τον ιδιωτικό τομέα και τις ερευνητικές κοινότητες (Πανεπιστήμια). Σύμφωνα με τους Cohen και Arato (1997) υπάρχει χάσμα μεταξύ της κοινωνίας των πολιτών και της οικονομο-ορθολογικής κρατικής διοίκησης, επειδή η κοινωνία των πολιτών του Δυτικού Πολιτισμού απειλείται από τον τρόπο λειτουργίας και σκέψης των διοικητικών και οικονομικών μηχανισμών. Οι αιτίες αυτού του φάσματος έγκεινται στο γεγονός ότι η κοινωνία των πολιτών λειτουργεί με γνώμονα τις ατομικές αξίες και συμφέροντα (Lehtola και Ståhle, 2014). Στην Ευρωπαϊκή Ένωση θεωρείται πολύ σημαντικός αυτός ο θεσμός και επιχειρείται μέσω της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (ΕΟΚΕ). Παρ' όλα αυτά, σε εγχώριο επίπεδο, συγκριτικά με άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ελλάδα έχει λιγότερο ανεπτυγμένη την κοινωνία των πολιτών.

Στο άρθρο των Anheier και Kendall (2000) υπάρχει κατηγοριοποίηση σε τρεις προσεγγίσεις της Οικονομικής Θεωρίας. Σύμφωνα με την πρώτη, η οποία είναι η Οικονομική Προσέγγιση, ένα αμφιλεγόμενο θέμα συζήτησης της Οικονομικής Θεωρίας είναι αυτό της ύπαρξης Μη-Κυβερνητικών Οργανισμών. Ο τρόπος λειτουργίας των Μη-Κυβερνητικών Οργανισμών προϋποθέτει την αποφυγή ταύτισής τους τόσο με κερδοσκοπικές όσο και με κρατικές επιχειρήσεις. Ουσιαστικά, οι Μη-Κυβερνητικοί Οργανισμοί είναι το αποτέλεσμα της συνύπαρξης των απαιτήσεων μεμονωμένων υπηρεσιών που αναζητούν λύσεις σε προβλήματα ασσυμετρίας πληροφόρησης και σε οικονομίες ελεύθερης αγοράς. Συγκεκριμένα, ο Hansmann (1980) θεωρούσε ότι οι ασσυμετρίες πληροφόρησης ήταν εγγενές

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

στοιχείο της υγειονομικής περίθαλψης, και άλλων κοινωνικών υπηρεσιών. Κατά την Κοινωνιολογική Προσέγγιση, υπάρχει περισσότερος εστιασμός στο θέμα της εμπιστοσύνης και ο ορθολογισμός αντιμετωπίζεται ως μια απλή μεταβλητή και όχι ως αξιωματική θεωρία. Οι Προσεγγίσεις Κοινωνικού Κεφαλαίου συνδέουν την έννοια της εμπιστοσύνης με τη συνεταιριστική ζωή και την πολιτική. Το κοινωνικό κεφάλαιο αναφέρεται στη σύναψη σχέσεων μεταξύ ατόμων και οργανισμών. Με την πάροδο των χρόνων, αυτές οι σχέσεις συσσωρεύονται, και έτσι το κοινωνικό κεφάλαιο θεωρείται ότι έχει μακροπρόθεσμα οικονομικά οφέλη.

Οι προσεγγίσεις στον τομέα της διοίκησης οφείλουν να είναι ευαίσθητες στην τάση των Μη-Κερδοσκοπικών Οργανισμών να έχουν πολλαπλά αποτελέσματα, εκ των οποίων πιθανώς συχνά να είναι δύσκολο να αξιολογήσουμε ποια είναι πιο τα σημαντικά. Αρχικά, ο τρόπος διοίκησης των Μη-Κερδοσκοπικών Οργανισμών είναι μοιρασμένος, όπου οι διαδικασίες που σχετίζονται με τη λειτουργία να αναλαμβάνεται από τα εκτελεστικά στελέχη, και η συνολική ευθύνη για τη διοίκηση να συγκεντρώνεται στα συμβούλια. Πολλές φορές, υπάρχουν αλληλοσυγκρουόμενα συμφέροντα καθώς το Διοικητικό Συμβούλιο εστιάζει σε κοινωνικά ζητήματα, σε αντίθεση με τα Συμβούλια Μετόχων που επικεντρώνονται σε οικονομικά ζητήματα του Οργανισμού. Οι στόχοι και τα κίνητρα των εμπλεκόμενων μερών (προσωπικό, εθελοντές και ενδιαφερόμενα μέρη) ενδέχεται επίσης να προκαλεί συγκρούσεις συμφερόντων. Επίσης, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη και η πολυπλοκότητα του οργανωτικού περιβάλλοντος των Μη-Κυβερνητικών Οργανισμών ανάλογα με τα συμφέροντα των εκλογικών σωμάτων (Anheier, 2000).

Είναι σημαντικό να τονιστεί η Κοινωνία των Πολιτών υπό το πρίσμα του Εθελοντικού Τομέα (στα αγγλικά: Third Sector). Πρόκειται για το σύνολο των ιδιωτικών δράσεων που αφορά το δημόσιο συμφέρον και εξυπηρετεί το δημόσιο καλό. Τον 20^{ο} αιώνα, αναδύθηκαν διάφορα ρεύματα σε σχέση με την προσέγγιση του εθελοντικού τομέα στην Ευρώπη. Στη γαλλική γλώσσα υπάρχει η φράση: *«economie sociale»*, η οποία αναφέρεται στις οικονομικές πτυχές του εθελοντισμού, την αμοιβαιότητα και την κοινοτική οικονομία. Στην Ιταλία υπάρχει η έννοια του συνεταιρισμού, που λειτουργεί αντισταθμιστικά κατά των εκκλησιαστικών και κρατικών εξουσιών. Στη Γερμανία η αυτοδιοίκηση επιχειρεί μία

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

συνεργατική σχέση μεταξύ κράτους και εθελοντικού τομέα για την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών. Στη Σουηδία υπάρχει συγκεκριμένο νομοθετικό πλαίσιο για τα αιτήματα του κράτους στο πλαίσιο δημοκρατικών οργανώσεων με τη μορφή κοινωνικών κινημάτων ευρείας βάσης (Anheier, 2002). Κατά συνέπεια, ο τρόπος αντίληψης και ενσωμάτωσης του Τρίτου / Εθελοντικού Τομέα διαφέρει ανάλογα με τη χώρα σε Ευρωπαϊκό επίπεδο.

2.3.Ενδιαφερόμενα Μέρη / Stakeholders

Ο όρος Stakeholder στον τομέα της Διοίκησης Επιχειρήσεων εισάχθηκε για πρώτη φορά από το Stanford Research Institute το έτος 1963 (Xue et al., 2020). Αργότερα, ο Freeman έγραψε ένα βιβλίο, στο οποίο ορίζει τον Ενδιαφερόμενο ως μία ομάδα ή ένα άτομο που μπορεί να επηρεάσει ή να επηρεαστεί από την επίτευξη των στόχων της εταιρείας (Freeman, 1984). Η διαχείριση των Ενδιαφερόμενων Μερών, εκφράζεται ως ένα σύνολο διαφορετικών μεταξύ τους διαδικασιών που συμβάλλουν στην επίτευξη του έργου (Silvius and Schipper, 2019).

Ωστόσο, ο Liebl (2002) έθεσε έναν άλλο ορισμό, όπου ερμηνεύει τον όρο πιο ελεύθερα, χωρίς να προϋποθέτει την εμπλοκή του με μία επιχείρηση. Συγκεκριμένα: *«Ένας ενδιαφερόμενος, με την ευρύτερη έννοια της θεωρίας των ενδιαφερομένων, μπορεί να είναι κάθε παράγοντας που επηρεάζει ένα θέμα ή αντιλαμβάνεται τον εαυτό του ως επηρεασμένο από το θέμα. Δεν είναι το αντικειμενικό διακύβευμα ή το ενδιαφέρον σε ένα θέμα, αλλά το αντιληπτό διακύβευμα που κάνει έναν παράγοντα συμμετοχικό φορέα.»*

Οι Lehtola και Ståhle (2014), θεωρούν ότι τα κίνητρα των Ενδιαφερόμενων Μερών είναι πάρα πολύ σημαντικά, επειδή απαιτείται συνέπεια και δαπάνη ενέργειας εκ μέρους τους για να πραγματοποιηθεί μία καινοτομία. Στην έρευνά τους χωρίζουν τους Εμπλεκόμενους Παράγοντες με δύο τρόπους κατηγοριοποίησης, ώστε να είναι πιο εύκολα κατανοητό ποιοι από αυτούς πρόκειται να γίνουν (πιθανά ενεργοί) Stakeholders. Η πρώτη κατηγοριοποίηση έχει μια πιο κοινωνιολογική προσέγγιση όπου από τη μία πλευρά βρίσκεται το κράτος και από την άλλη η κοινωνία των πολιτών (Foley και Edwards 1996) στις οποίες περιλαμβάνονται οι Μη-Κυβερνητικές Οργανώσεις, οι επιχειρήσεις και οι ερευνητικές κοινότητες, όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

Ο άλλος τρόπος κατηγοριοποίησης χωρίζει το οικονομο-ορθολογικό και το συμβολικό τμήμα. Σε αυτό το πλαίσιο θα πρέπει να διατηρείται μια ισορροπία μεταξύ αυτών των δύο, ώστε να είναι εφικτές οικονομικοπολιτικά οι αποφάσεις, χωρίς όμως να παραγκωνίζεται η κοινωνική ευημερία. Συνεπώς, η λήψη αποφάσεων και ο χειρισμός των προβλημάτων και των ζητημάτων που αφορούν μία κοινωνία, είναι πολύ βασικός, προκειμένου να επιτυγχάνονται όσο το δυνατόν καλύτερα αποτελέσματα και να παράγονται γόνιμες λύσεις. Για να το υποστηρίξουν θέτουν ως παράδειγμα την επένδυση στην καινοτομία μέσω φορολογικών αυξήσεων, το οποίο όμως είναι πολύ πιθανό να είναι εις βάρος της κοινωνικής πρόνοιας. Ως εκ τούτου, προκύπτει ότι στην επιστήμη της διοίκησης είναι περισσότερο ωφέλιμη μία ενδιάμεση προσέγγιση που θα διαθέτει όσο το δυνατόν γίνεται μία ισορροπία μεταξύ της οικονομο-ορθολογικής και της συμβολικής προσέγγισης.

Είναι πολύ σημαντικό να ληφθεί υπόψη ότι τα ενδιαφερόμενα μέρη μπορεί να είναι άτομα με διαφορετικές προτεραιότητες και στόχους. Αυτό σημαίνει ότι ενδέχεται να προκληθούν συγκρούσεις μεταξύ τους. Για τον λόγο αυτό θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στη διατήρηση καλών σχέσεων μεταξύ τους ώστε να υλοποιηθεί το έργο αποτελεσματικά και στην ώρα του. Ακόμη, θα ήταν χρήσιμο να υπάρχουν ξεκάθαροι ρόλοι μεταξύ των συμμετεχόντων ενός έργου ούτως ώστε να αναλαμβάνει ο καθένας τις εργασίες και τα καθήκοντα που του αναλογούν (Yang et al., 2022).

2.4.Project Management και Συμμετοχή

Το Project Management ή στα ελληνικά η Διαχείριση Έργου είναι ένας κλάδος των οικονομικών που ιδρύθηκε από τον Henry Gantt (1861-1919). Στον κλάδο της διαχείρισης μάλιστα είναι γνωστό και το Διάγραμμα του Gantt, το οποίο είναι ένα ραβδόγραμμα, στο οποίο αντικατοπτρίζονται οι δραστηριότητες του έργου (Maylor, 2001). Για να γίνει όμως αντιληπτή η έννοια της Διαχείρισης Έργου, θα πρέπει να αποσαφηνιστεί πρώτα ο ορισμός του Έργου. Σύμφωνα με το Project Management Institute (PMI): *«Ένα έργο είναι μία προσωρινή προσπάθεια που αναλαμβάνεται για τη δημιουργία ενός μοναδικού προϊόντος, υπηρεσίας ή αποτελέσματος»*. Μερικοί από τους πιο συνήθεις περιορισμούς που αφορούν σε

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

ένα Έργο είναι οι εξής: το εύρος, ο χρόνος, το κόστος, οι πόροι, το ρίσκο και η ποιότητα (Schwalbe, 2009).

Σύμφωνα με το Project Management Institute (PMI): *«Διαχείριση Έργου είναι η εφαρμογή γνώσεων, δεξιοτήτων, εργαλείων και τεχνικών στις δραστηριότητες του έργου για την κάλυψη των απαιτήσεων του έργου. Η διαχείριση έργου επιτυγχάνεται μέσω της κατάλληλης εφαρμογής και ενσωμάτωσης των 47 λογικά ομαδοποιημένων διαδικασιών διαχείρισης έργου, οι οποίες κατηγοριοποιούνται σε πέντε Ομάδες Διαδικασιών».*

Οι ομάδες διαδικασιών ή αλλιώς τα στάδια που περιλαμβάνει είναι τα εξής:

- Εκκίνηση
- Σχεδιασμός
- Εκτέλεση
- Παρακολούθηση & Έλεγχος
- Κλείσιμο

Ακόμη, είναι σημαντικό να αναφερθεί ο τριπλός περιορισμός που διέπει τη διαδικασία της Διαχείρισης Έργου. Ο τριπλός περιορισμός περιλαμβάνει τις εξής παραμέτρους: χρόνος, εύρος και χρήματα. Αυτές οι μεταβλητές επηρεάζουν την τελική ποιότητα του υλοποιούμενου έργου. Οι παράμετροι αυτές είναι αλληλένδετες και πρέπει να βρίσκονται σε ισορροπία για την επιτυχή υλοποίηση του έργου (Van Wyngaard et al., 2012).

Πηγή: (2022): https://ashoreapp.com/design-project-management/

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

Η Συμμετοχή στη Διαχείριση Έργου είναι πολύ σημαντικός τομέας ενδιαφέροντος, ειδικά στον δημόσιο τομέα. Η Συμμετοχική Διαδικασία, ωστόσο, ενέχει μεγάλο ρίσκο σε σχέση με την προσέλευση του κόσμου, καθώς μπορεί τελικά να συμμετάσχουν πολύ λιγότερα άτομα από το αναμενόμενο. Αυτό το γεγονός μπορεί να δημιουργήσει κωλύματα, ακόμη και διακοπή της διαδικασίας. Επιπλέον, υπάρχει η πιθανότητα χρονικών καθυστερήσεων εξαιτίας των συζητήσεων με πολλούς stakeholders. Επίσης, υπάρχει ο κίνδυνος της απώλειας ελέγχου του έργου από τους διαχειριστές του. Ως εκ τούτου, υπάρχουν μερικοί κρίσιμοι παράγοντες που πρέπει να ληφθούν υπόψη στη διαχείριση έργων με συμμετοχική προσέγγιση. Οι παράγοντες αυτοί σχετίζονται κυρίως με τη σύσταση της ομάδας έργου βάσει των δημογραφικών, πολιτισμικών και φυλετικών χαρακτηριστικών των ατόμων που την αποτελούν. Είναι σημαντικός και ο τρόπος προσέγγισής τους και η αποδοχή της διαδικασίας από τα μέλη της ομάδας έργου. Ωστόσο, υπάρχουν ορισμένες θετικές συνέπειες που απορρέουν από τη Συμμετοχή της κοινότητας σε θέματα διαχείρισης έργου. Αρχικά, ενδέχεται να επιτευχθεί βελτίωση στον σχεδιασμό του αξιοποιώντας στο έπακρο το τοπικό κλίμα και την τεχνολογία. Επίσης, αναμένεται να αυξηθεί η κοινωνική αποδοχή του υλοποιούμενου έργου. Ακόμη, υπάρχουν και οι κοινωνικές προεκτάσεις που σχετίζονται με τη διαδικασία εφόσον θα είναι σε θέση να συμμετάσχουν οι πολιτικά και οικονομικά αδύναμες ομάδες. Η εξασφάλιση των πόρων, οι οποίοι εκτός από χρηματικοί μπορεί να είναι και υλικά αγαθά ή και παροχή εργασίας, διευκολύνεται όταν υπάρχει η αίσθηση της Συμμετοχής του κοινού (Bamberger, 1988).

2.5.Σύνοψη

Σε αυτό το κεφάλαιο έγινε μία αναδρομή στην ιστορία της Δημοκρατίας. Τονίστηκε η σημασία της ελεύθερης βούλησης που εκφράζεται διαφορετικά στη σύγχρονη πραγματικότητα σε σχέση με παλαιότερα. Επίσης, εξετάστηκαν οι αλλαγές στις εργασιακές συνθήκες και τα δικαιώματα των υπαλλήλων. Ακόμη, αναλύθηκε η συσχέτιση της βιομηχανικής επανάστασης και της μετέπειτα τεχνολογικής προόδου σε σχέση με τις αλλαγές στον εργασιακό τομέα, αλλά κατ’ επέκταση και στην καθημερινότητα των σύγχρονων

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

ανθρώπων. Όλα αυτά σε συνδυασμό με την αύξηση του πληθυσμού οδήγησαν τους ανθρώπους σε ανάπτυξη νέων μεθόδων επικοινωνίας μέσω της χρήσης της τεχνολογίας. Ουσιαστικά, οι υπολογιστές και το διαδίκτυο επέτρεψαν στον σύγχρονο άνθρωπο να εκφράζεται με σχετική αμεσότητα. Και ενώ η Δημοκρατία με τα χρόνια πήρε μια πιο αντιπροσωπευτική μορφή, διαφορετική από εκείνες της Εκκλησίας του Δήμου και της Συγκλήτου, το διαδίκτυο κατάφερε να παρεισφρήσει στην καθημερινότητα των ανθρώπων, δημιουργώντας εύφορο κλίμα για να επέλθει με διαφορετικό τρόπο η αμεσότητα της Δημοκρατίας της Αρχαιότητας. Ωστόσο, η αμετροέπεια στη χρήση του διαδικτύου μπορεί να επιφέρει και αρνητικές συνέπειες. Αυτό συμβαίνει λόγω της απεριόριστης ελευθερίας που παρέχει, και λόγω της ανωνυμίας που μπορεί να προσφέρουν παράνομα μέρη του διαδικτύου.

Έπειτα, αναλύεται ο όρος της Κοινωνίας των Πολιτών. Σύμφωνα με τα όσα αναφέρθηκαν και παραπάνω πρόκειται για τη μορφή της κοινωνίας, όπου οι οργανωμένες δομές λειτουργούν ως μεσάζοντες μεταξύ των δημοσίων αρχών και των κατοίκων, και επιδιώκουν μέσω της συζήτησης και της κατανόησης το κοινό καλό. Στην έννοια αυτή συγκαταλέγονται οι Μη-Κυβερνητικές Οργανώσεις, ο ιδιωτικός τομέας και οι ερευνητικές ομάδες.

Στη συνέχεια αναλύεται η έννοια του Stakeholder, η οποία δεν προϋποθέτει απαραίτητα τη διαχείριση έργων μέσα σε μία επιχείρηση. Παράλληλα, δίνεται και ο ορισμός του Freeman που εισήγαγε για πρώτη φορά την έννοια αυτή στον επιχειρησιακό τομέα. Ακόμη, παρατίθεται και ο ορισμός του Έργου για να επεξηγηθεί η έννοια της Διαχείρισης Έργου, τα στάδιά της και ο τριπλός περιορισμός που επηρεάζει την ποιότητα υλοποίησής του Έργου. Επιπλέον, αναλύεται η έννοια της Συμμετοχής του κοινού στη Διαχείριση Έργων και τα θετικά και τα αρνητικά που απορρέουν από αυτή.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

3. Συμμετοχικός Προϋπολογισμός

3.1.Τι είναι ο Συμμετοχικός Προϋπολογισμός;

Ο Συμμετοχικός Προϋπολογισμός αποτελεί μια διαδικασία κατά την οποία το κοινό ή οι απλοί πολίτες μπορούν να συμμετάσχουν στη διαδικασία λήψης αποφάσεων σχετικά με δημόσια έργα, μέσω της ενεργού συμμετοχής τους στον τρόπο κατανομής ενός τμήματος του δημόσιου προϋπολογισμού. Η συμμετοχική πολιτική συνδυάζει τη συμμετοχή στην εκτίμηση, τον σχεδιασμό και την υλοποίηση των έργων (Slocum, 2003). Ουσιαστικά, πρόκειται για ένα παγκόσμιο φαινόμενο κατά το οποίο δημιουργείται μια στροφή προς τη συνεργατική και τη συμμετοχική διακυβέρνηση (Szescilo, 2015). Η συμμετοχική διακυβέρνηση είναι ιδιαίτερα κατάλληλη για την αντιμετώπιση πολιτικών θεμάτων με ηθική προσέγγιση και καινοτόμες ιδέες.

3.2.Η Ιστορία του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού

Για πρώτη φορά, η ιδέα του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού δημιουργήθηκε και εφαρμόστηκε στη Βραζιλία του 1980 (Slocum, 2003). Στην Ευρώπη μέχρι το 2010 είχε εφαρμοστεί σε λίγες χώρες με κύριες τη Γαλλία (2002), τη Γερμανία, την Πολωνία (2009), την Ιταλία (2001) και την Ισπανία (2000) (Μπίλια, 2021). Στην Ευρώπη, υπάρχουν περίπου 200 περιπτώσεις εφαρμογής (Sintomer et al., 2012). Σήμερα, ο συμμετοχικός σχεδιασμός εφαρμόζεται σε πολλές χώρες, με χαρακτηριστικά τα παραδείγματα της Πολωνίας, της Φινλανδίας, Γερμανίας, της Ιταλίας, της Σουηδίας, της Λευκορωσίας κ.α. (De Vries et al, 2021). Ειδικά στην περίπτωση της Πολωνίας υπάρχει πλούσιο βιβλιογραφικό υλικό λόγω της έκτασης και της έντασης των θετικών αποτελεσμάτων, αλλά και της ποικιλομορφίας στον τρόπο εφαρμογής του. Ακόμη, ο Συμμετοχικός Προϋπολογισμός έχει εξαπλωθεί και εκτός των ορίων της Ευρώπης και συγκεκριμένα στην Αφρική, την Ασία, την Αμερική και την Αυστραλία. Αναλυτικά, στην Αφρική έχει εφαρμοστεί στο Καμερούν, τη Μοζαμβίκη, την Ουγκάντα, τη Ζιμπάμπουε, τη Νότιο Αφρική, το Μαλάουι, την Τανζανία, την Κένυα, τη Ζάμπια και τη Ναμίμπια. Στην Ασία εφαρμόστηκε στην Ινδία, τη Σρι Λάνκα και τη

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

Μαλαισία. Τέλος, έχει εφαρμοστεί στην Αυστραλία, τη Νέα Ζηλανδία, τον Καναδά και το Ηνωμένο Βασίλειο (Cabannes, 2018), (Sintomer et al., 2012).

3.3.Μοντέλα Συμμετοχικού Προϋπολογισμού

3.3.1. Porto Alegre Model (PA)

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω οι ρίζες του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού εντοπίζονται στο Porto Alegre της Βραζιλίας και η συγκεκριμένη μέθοδος βασίζεται σε αυτό το πρότυπο. Σύμφωνα με αυτό, συντίθεται ένα συμβούλιο αποτελούμενο από εκπροσώπους που εκλέγονται από τους πολίτες και συμμετέχουν σε συναντήσεις σε επίπεδο πόλης. Μεμονωμένοι ενεργοί πολίτες μπορούν να συμμετάσχουν σε ανοιχτές συναντήσεις σε επίπεδο γειτονιάς μέσω της μεθόδου της αυτοεπιλογής. Οι συναντήσεις πραγματοποιούνται πριν από τη διαδικασία της ψηφοφορίας και της υποβολής των έργων, τα οποία χρηματοδοτούνται από τον Δήμο (Polko, 2015). Σε αυτές η συζήτηση επικεντρώνεται στα έργα που αναπτύσσουν και προτείνουν οι συμμετέχοντες. Οι προτάσεις των έργων αξιολογούνται βάσει των κριτηρίων της διανεμητικής δικαιοσύνης ακολουθώντας επίσημους κανόνες συντάσσοντας μια λίστα που ενσωματώνεται στον προϋπολογισμό του Δήμου. Η λήψη αποφάσεων ανήκει εξ ολοκλήρου στους πολίτες, οι οποίοι δημιουργούν ένα συμβούλιο αντιπροσώπων που εκλέγεται από τους πολίτες, προκειμένου να παρακολουθείται και να ελέγχεται η διαδικασία (Mączka et al., 2021).

3.3.2. Porto Alegre Model Adapted for Europe Model

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, το μοντέλο του Porto Alegre εφαρμόστηκε με διαφορετικό τρόπο και πρακτικά δημιούργησε μια εντελώς νέα διαδικασία. Το μοντέλο που γεννήθηκε με στοιχεία του Porto Alegre ονομάστηκε *"Porto Alegre adapted for Europe"* (Porto Alegre προσαρμοσμένο στα Ευρωπαϊκά Δεδομένα). Το πιο τρανό παράδειγμα εφαρμογής αυτού του μοντέλου θεωρείται η περίπτωση της Κόρδοβας στην Ισπανία, που εφήρμοσε Συμμετοχικό Προϋπολογισμό το 2001. Στο μοντέλο αυτό οι συζητήσεις εστιάζονται σε συγκεκριμένα θέματα και υπάρχει δέσμευση από τη μεριά της τοπικής αυτοδιοίκησης για την υλοποίηση

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

των έργων. Παρόλο που οι Δημοτικές Αρχές λαμβάνουν τις τελικές αποφάσεις, οι πολίτες μπορούν να συμμετέχουν σε μεγάλο βαθμό σε αυτές. Οι συμμετέχοντες έχουν τη δυνατότητα να συζητούν θέματα που αφορούν τον Δήμο είτε σε δημόσιες συναντήσεις, είτε σε forums, επιτροπές και συμβούλια εκπροσώπων. Με αυτόν τον τρόπο, διευκολύνεται η διεξαγωγή μιας πιο λεπτομερούς συζήτησης και επεξήγησης ζητημάτων που αφορούν τον Δήμο. Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι η εκτέλεση των έργων με τον παράλληλο εκσυγχρονισμό της διοικητικής διαδικασίας, καθώς επίσης και η πιθανότητα συγκρούσεων μεμονωμένων πολιτών αποτελούν ίσως τις πιο σημαντικές προκλήσεις για τη διεξαγωγή συναντήσεων μέσω του συγκεκριμένου μοντέλου (Mączka et al., 2021), (Sintomer et al., 2008).

3.3.3. Proximity Participation Model (PP)

Σε αυτό το μοντέλο οι κανόνες δημιουργούνται από την τοπική αυτοδιοίκηση και αυτό το πρότυπο είναι επίσης προσανατολισμένο σε μεμονωμένους ενεργούς πολίτες, όπου οι αρχικές συναντήσεις γίνονται πάλι σε επίπεδο γειτονιάς, και για αυτόν τον λόγο τα έργα του έχουν εφαρμογή σε αυτό το επίπεδο. Οι εκπρόσωποι που, παρομοίως με το προηγούμενο μοντέλο είναι αυτοεκλεθέντες, συμμετέχουν στις συναντήσεις του Δήμου. Ουσιαστικά, βασίζεται σε προηγούμενες συμμετοχικές εφαρμογές, όπως τα ταμεία γειτονιάς ή τα συμβούλια, τα οποία σχετίζονται με τον Συμμετοχικό Προϋπολογισμό σε μια ενιαία εφαρμογή. Κατά βάση, ο όρος της εγγύτητας έχει διττή σημασία. Αρχικά, αφορά τη γεωγραφική εγγύτητα, δηλαδή τη γειτονιά, όπως προαναφέρθηκε και παράλληλα εκφράζει τη στενή σχέση μεταξύ της δημοτικής διοίκησης με τους πολίτες. Η χρηματοδότηση πραγματοποιείται μέσω του δημοτικού προϋπολογισμού (Polko, 2015). Οι επενδύσεις και οι δράσεις σε αυτό το μοντέλο δεν ταξινομούνται και τα έργα είναι μικρότερα από αυτά του Porto Alegre ενώ δεν υπάρχουν επίσημοι κανόνες για την εφαρμογή της διαδικασίας του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού. Ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης επικεντρώνεται στη συλλογή των προτάσεων των πολιτών και συνθέτει ένα όργανο ελέγχου και παρακολούθησης των έργων, αν και τα επίπεδα λογοδοσίας εκτέλεσης των προτάσεων σε αυτό το μοντέλο είναι σχετικά χαμηλά. Το συγκεκριμένο μοντέλο απαντάται περισσότερο στη Γαλλία (Mączka et al., 2021), (Sintomer et al., 2008).

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

3.3.4. Consultation on Public Finance Model (CF)

Το μοντέλο CF έχει, παρομοίως με το προηγούμενο μοντέλο, ως βάση την τοπική αυτοδιοίκηση, η οποία δημιουργεί τους κανόνες. Αυτό το μοντέλο έχει τη μορφή διαβούλευσης και εντοπίζεται κυρίως στη Γερμανία. Στις συναντήσεις που γίνονται πάλι σε επίπεδο γειτονιάς όπου συμμετέχουν απλοί πολίτες, οι οποίοι εκλέγονται για την υποβολή έργων μέσω της τυχαίας επιλογής. Έπειτα, παρόμοια με το παραπάνω μοντέλο οι εκπρόσωποί τους συμμετέχουν στη συνάντηση του Δήμου. Ο βασικός άξονας ενδιαφέροντος των συζητήσεων αυτών αφορά τον συνολικό προϋπολογισμό και την προσφορά υπηρεσιών. Κύριο μέλημα του συγκεκριμένου μοντέλου είναι η εξισορρόπηση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων και δεν υπάρχει τόσο έντονο ενδιαφέρον για τα κοινωνικά ζητήματα (Polko, 2015). Ομοίως με το Proximity Participation Model, η διαδικασία της συνάντησης έχει έναν άτυπο χαρακτήρα, βασίζεται στην "επιλεκτική ακρόαση" και η παρακολούθηση-έλεγχος γίνεται πάλι μέσω της τοπικής αυτοδιοίκησης, ενώ τη χρηματοδότηση την αναλαμβάνει πάλι εξολοκλήρου ο Δήμος (Polko, 2015). Επίσης, στο συγκεκριμένο μοντέλο δεν αξιολογούνται οι υπηρεσίες, ενώ οι προτεραιότητες ενδέχεται να ταξινομηθούν. Όπως και στο προηγούμενο, έτσι και σε αυτό το μοντέλο, η λογοδοσία σε σχέση με την υλοποίηση των προτάσεων βρίσκεται σε χαμηλά επίπεδα. Σε γενικές γραμμές, στο συγκεκριμένο μοντέλο, συνήθως δεν υπάρχει χρόνος για διεξαγωγή πιο τακτικών συζητήσεων, συνήθως μάλιστα οι συναντήσεις γίνονται μία με δύο φορές τον χρόνο και για αυτόν τον λόγο τα αποτελέσματα που έχει δεν είναι ιδιαίτερα αξιοσημείωτα. Ως εκ τούτου, η συμμετοχή των πολιτών δεν είναι πολύ έντονη. Βασικό σημείο ενδιαφέροντος αυτού του μοντέλου αποτελεί η διαφάνεια της οικονομικής κατάστασης της πόλης. Οι πληροφορίες για τον συνολικό προϋπολογισμό διαδίδονται μέσω φυλλαδίων, διαδικτύου και ανακοινώσεων τύπου. Υπάρχουν δύο εκφάνσεις του μοντέλου αυτού, στην πρώτη εκ των οποίων παρουσιάζονται δημόσιες υπηρεσίες και έργα για τα οποία ευθύνεται ο Δήμος, όπως η διαχείριση των απορριμμάτων κλπ. Αυτή η έκφραση του μοντέλου είναι και η πιο διαδεδομένη. Η δεύτερη έκφανση έχει στόχο την εξισορρόπηση του δημοσιονομικού ελλείματος (Mączka et al., 2021), (Sintomer et al., 2008).

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

3.3.5. Community-Participatory Budgeting Model (CB)

Στο μοντέλο CB, υπάρχει μία επιτροπή εκπροσώπων του Δήμου, των Μη-Κυβερνητικών Οργανώσεων, των Κρατικών Οργανισμών και του Ιδιωτικού Τομέα, ενώ και αυτό το μοντέλο είναι προσανατολισμένο στους πολίτες, οι οποίοι λαμβάνουν μέρος εκφράζοντας τη γνώμη τους σε συναντήσεις σε επίπεδο γειτονιάς μέσω στοχευμένης επιλογής συγκεκριμένων συμμετεχόντων (σε αντίθεση με το CF) και οι εκπρόσωποί τους συναντώνται σε επίπεδο Δήμου. Στις συναντήσεις αυτές η προσοχή εστιάζεται σε συγκεκριμένα έργα και μόνο ένα μέρος του προϋπολογισμού προέρχεται από τον Δήμο, ενώ το υπόλοιπο ποσό συγκεντρώνεται ακόμη και από Διεθνείς Οργανισμούς, Μη-Κυβερνητικές Οργανώσεις, Ιδιωτικές Εταιρείες ή την Κεντρική ή / και την Πολιτειακή Κυβέρνηση. Σε αυτό το μοντέλο τα προτεινόμενα έργα προτεραιοποιούνται μέσω επίσημων κανόνων και οι τελικές αποφάσεις λαμβάνονται από κοινού από τους πολίτες και τους εκπροσώπους του ιδιωτικού, του κρατικού και του μη-κερδοσκοπικού τομέα και ο έλεγχος πραγματοποιείται από την τοπική διοίκηση και τους δωρητές (Mączka et al., 2021), (Sintomer et al., 2008).

3.3.6. Multi-Stakeholder Participation Model (MP)

Τέλος, στο μοντέλο MP συντάσσεται μία επιτροπή αποτελούμενη από εκπροσώπους του Δήμου, των Μη-Κυβερνητικών Οργανώσεων και των Κρατικών Οργανισμών. Οι πολίτες μαζί με τον Ιδιωτικό Τομέα πραγματοποιούν συναντήσεις κλειστού χαρακτήρα σε επίπεδο πόλης, που εκφράζουν τις προτιμήσεις τους και οργανώνουν όλη τη διαδικασία του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού. Αυτό το μοντέλο έχει πολλά κοινά με το CB. Η εστίαση της συζήτησης είναι σε ορισμένα έργα που χρηματοδοτούνται από συμπράξεις του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα. Τα έργα προτεραιοποιούνται βάσει επίσημων κανόνων (χωρίς την προσθήκη κριτηρίων διανεμητικής δικαιοσύνης) και δημιουργείται μία σύμπραξη συγκυβέρνησης, όπου η τοπική αυτοδιοίκηση, οι πολίτες, οι εκπρόσωποι του ιδιωτικού τομέα κ.λπ. λαμβάνουν αποφάσεις από κοινού. Η επιλογή των έργων γίνεται μέσω της στοχευμένης επιλογής. Τα έργα αυτά ψηφίζονται από οργανωμένους πολίτες μαζί με τις ιδιωτικές υπηρεσίες. Ομοίως, ο έλεγχος και η παρακολούθηση πραγματοποιούνται μέσω της τοπικής

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

διοίκησης και των δωρητών. Αξίζει να σημειωθεί ότι τα Πολωνικά μοντέλα πλησιάζουν περισσότερο σε αυτό το μοντέλο (Mączka et al., 2021).

3.4.Εφαρμογή Συμμετοχικού Προϋπολογισμού – Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα

3.4.1. Ο Συμμετοχικός Προϋπολογισμός ως Μέσο Έκφρασης της Άμεσης Δημοκρατίας

Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, σε πολιτικό επίπεδο, η ένταξη της μηχανής στην παραγωγική διαδικασία, η τεχνολογική ανέλιξη και η αύξηση του πληθυσμού καθιστά ανέφικτη την εφαρμογή της Άμεσης Δημοκρατίας τουλάχιστον στη μορφή που υφίσταντο κατά την αρχαιότητα, αφού πλέον υπάρχει αύξηση της πολυπλοκότητας. Για αυτούς τους λόγους, η εκπροσώπηση των πολιτών είναι καλό να γίνεται με μια πιο αντιπροσωπευτική μορφή. Ο Συμμετοχικός Προϋπολογισμός εφαρμοσμένος σε επίπεδο Δήμων αποτελεί, πιθανόν, μια ενδιαφέρουσα λύση σε αυτό το πρόβλημα, καθώς αποτελεί μια έκφραση Άμεσης Δημοκρατίας. Μέσω της διαδικασίας εφαρμογής του, οι πολίτες αισθάνονται μεγαλύτερη ασφάλεια, λόγω της διαφάνειας που προσφέρει, και παράλληλα καλλιεργείται το αίσθημα δικαίου. Αυτό συμβαίνει κυρίως μέσω της παροχής μιας μορφής εξουσίας στους πολίτες σε σχέση με τη λήψη αποφάσεων, ενώ παράλληλα τους επιτρέπει να έχουν πρόσβαση σε στοιχεία του δημοτικού προϋπολογισμού.

3.4.2. Τα Στάδια Εφαρμογής του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού

Οι Čingienė και Gobikas (2019) θεωρούν ότι η εφαρμογή της διαδικασίας αυτής αποτελείται από τέσσερα στάδια: τη διαμόρφωση, την υλοποίηση, την αξιολόγηση και την πρόβλεψη. Συγκεκριμένα, κατά το πρώτο στάδιο πραγματοποιείται η σχετική ενημέρωση των κατοίκων και η προετοιμασία της διαδικασίας. Έπειτα, πραγματοποιούνται συνοικιακές συναντήσεις, κατά τις οποίες γίνονται προτάσεις εκ μέρους των πολιτών και επιλέγονται οι εκπρόσωποί τους. Αφετέρου, πραγματοποιείται επεξεργασία των προτάσεων και προτεραιοποίηση των στόχων, ανάλογα με την αναγκαιότητα της κάθε πρότασης, αλλά και

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

της δυνατότητας εφαρμογής της, όπου και πραγματοποιείται δεύτερη συνάντηση για να πραγματοποιηθεί η ψηφοφορία και κοινοποιείται το χρηματικό ποσό που θα διατεθεί για την πραγματοποίηση του έργου. Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας υπάρχει δυνατότητα αξιολόγησης και ελέγχου και στο τέλος γίνονται οι τελικές προβλέψεις. Μέσω της διαδικασίας του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού παρέχεται διαφάνεια και μείωση της διαφθοράς και της πιθανής σπατάλης του δημοσίου χρήματος. Επίσης, δίνεται η αίσθηση ελεύθερης έκφρασης, της συμμετοχής και της εκπροσώπησης των πολιτών σε θέματα που τους αφορούν. Η διαδικασία αυτή αναμένεται να αυξήσει και τα επίπεδα ικανοποίησης, αφού πλέον η πλειοψηφία των πολιτών θα λαμβάνει αποφάσεις, οι οποίες θα εκτελούνται μέσω της διαδικασίας της ιεράρχησης στόχων. Κατά συνέπεια, θα βελτιωθεί η ποιότητα ζωής των πολιτών και οι συνθήκες διαβίωσής τους σε επίπεδο Δήμου.

3.4.3. Εμπόδια και Λύσεις σχετικά με την Εφαρμογή του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού

Σύμφωνα με έρευνα που διεξήγαγαν οι Ianniello, Iacuzzi, Fedele και Brusati (2019) η βραχυπρόθεσμη εφαρμογή του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού είναι σχεδόν απίθανο να αποφέρει τα επιθυμητά αποτελέσματα. Τονίζουν ακόμη, ότι ναι μεν η Συμμετοχή των πολιτών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων θα αυξήσει τις ιδέες για να λυθούν τοπικά προβλήματα και θα ενισχύσει τη διαφάνεια, αλλά παράλληλα είναι αμφίβολο αν μπορούν μεγάλες ομάδες διαφορετικών μεταξύ τους ανθρώπων να αντιληφθούν τα βασικά σημεία ενός προβλήματος. Με άλλα λόγια, η διαφορετικότητα μπορεί να ενισχύει τη σφαιρική και πολύπλευρη αντιμετώπιση ενός προβλήματος, αλλά ενδέχεται να δημιουργήσει εμπόδια σε σχέση με την κατανόησή του.

Ενδιαφέροντα ευρήματα προέκυψαν από την έρευνα των Katz, Cheff και O'Campo (2015). Μελετώντας αγγλικά άρθρα με θέμα τον Συμμετοχικό Προϋπολογισμό που δημοσιεύτηκαν μεταξύ του 1990 μέχρι τον Ιούνιο του 2015 παρατήρησαν ότι υπάρχουν ορισμένοι παράγοντες που δημιουργούν κωλύματα στην εφαρμογή του. Κατά την ανάλυσή τους εξέτασαν τη διαδικασία χωρίζοντάς τη σε τέσσερα στάδια.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

Στο πρώτο στάδιο εμπεριείχαν τη δομή της διαδικασίας, τους πόρους και τη δυναμικότητα. Οι χρηματικοί πόροι που διατέθηκαν για τη συλλογή στοιχείων και την εκπαίδευση των εμπλεκόμενων μερών δεν αρκούσαν, ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν επαρκώς στη διαδικασία. Επιπλέον, οι βασικές συζητήσεις και αποφάσεις διενεργούνταν εκτός της διαδικασίας, ενώ ο χρόνος για συζήτηση ήταν ανεπαρκής, επειδή η διαδικασία γινόταν σε ελάχιστο χρόνο. Επίσης, εντοπίστηκαν θέματα με τους τίτλους ιδιοκτησίας. Ακόμη, επειδή η διαδικασία δεν είναι δεσμευτική, υπήρχε ουσιαστικά ο πλήρης έλεγχος από τον συγκαλούντα φορέα και μερικές αποφάσεις δεν πάρθηκαν εντός της διαδικασίας. Στο δεύτερο στάδιο αναλύθηκε η εκπροσώπηση και η συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών. Το δείγμα της μελέτης δεν ήταν αντιπροσωπευτικό και δεν εκπροσωπήθηκε επαρκώς η διαφορετικότητα, ώστε να καλυφθούν όλες οι περιπτώσεις. Επίσης, δεν υπήρξε μέριμνα για τη φύλαξη παιδιών, τα γεύματα και τη μεταφορά των πολιτών προκειμένου να συμμετέχουν περισσότερα άτομα στη διαδικασία. Ακόμη, εξαιτίας του περιορισμού στο θέμα του χρόνου και της τοποθεσίας, δημιουργήθηκαν πολλές φορές προβλήματα στη δυνατότητα συμμετοχής των εμπλεκόμενων μερών, καθώς οι εν λόγω συναντήσεις πραγματοποιούνταν σε ώρες που οι περισσότεροι άνθρωποι εργάζονται. Το τρίτο στάδιο αφορά τη διάδοση πληροφοριών και τη συνάντηση. Σε αυτό το στάδιο εντοπίστηκαν προβλήματα ανταλλαγής πληροφοριών και συνεννόησης, καθώς οι συναντήσεις αυτές γίνονταν στη γλώσσα της κυρίαρχης ομάδας και η κοινοποίηση των πληροφοριών γινόταν αποκλειστικά μέσω διαδικτύου, γεγονός που απέκλειε αρκετά άτομα από τη διαδικασία, ενώ παράλληλα δινόταν τεράστια έμφαση στην ομοφωνία με αποτέλεσμα οι όποιες διαφωνίες να θεωρούνταν ότι αντιτίθονταν στη διαδικασία. Τέλος, το τέταρτο στάδιο αφορά στην εφαρμογή του. Συγκεκριμένα, το όλο εγχείρημα έδινε έμφαση στον ενδελεχή σχεδιασμό της διαδικασίας και κατά κάποιον τρόπο έθετε σε δεύτερη μοίρα την εκτέλεσή του. Συγκεκριμένα, από την εφαρμογή του έργου και ύστερα δεν ελέγχονταν οι διαδικασίες εφαρμογής του έργου και εντέλει δεν υπήρξε και σχετική λογοδοσία για μη αναμενόμενα αποτελέσματα.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

3.4.4. Επιπτώσεις από τη Λανθασμένη Εφαρμογή του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού

Παρά το γεγονός ότι ο Συμμετοχικός Προϋπολογισμός έχει να επιδείξει κυρίως θετικά αποτελέσματα, εντούτοις είναι σημαντικό να αναφερθούν και μερικές αρνητικές πτυχές του. Σύμφωνα λοιπόν, με έρευνα των Ianniello, Iacuzzi, Fedele και Brusati (2019) προέκυψαν στοιχεία που υπέδειξαν ότι η εφαρμογή του ενδέχεται να δημιουργήσει ορισμένα προβλήματα. Ένα βασικό πρόβλημα είναι ότι τα ενδιαφερόμενα μέρη συχνά διαφωνούν με τρόπο μη-παραγωγικό αντί να εκπροσωπούν την κοινότητά τους, ενώ η γραφειοκρατία επηρεάζει την ελευθερία σκέψης και εμφυσεί τη λογική του κατεστημένου. Κατά τη διακοπή της διαδικασίας, οι συμμετέχοντες μπορεί να απογοητευτούν και να αποθαρρυνθούν από την ιδέα της συλλογικότητας με αποτέλεσμα να χάνουν την πίστη τους στους ιθύνοντες και κατ' επέκταση να αποτραβιούνται από τη διαδικασία και να μειώνεται η αποτελεσματικότητα του. Για να αποφευχθούν τυχόν αρνητικές συνέπειες, λοιπόν, κρίνεται σκόπιμη η διαχείριση των συγκρούσεων και η εφαρμογή του κατάλληλου μοντέλου στην κατάλληλη περίπτωση.

3.5.Πεδία Εφαρμογής Συμμετοχικού Προϋπολογισμού

3.5.1. Η Διαμόρφωση Δημόσιας Πολιτικής στον Αθλητισμό στη Λιθουανία

Η Δημοκρατία της Λιθουανίας είναι χώρα της Βορειοανατολικής Ευρώπης με έκταση 65.300 km^2 και πληθυσμό 2.722.289 κατοίκους (2020), ενώ αποτελεί ένα από τα τρία Βαλτικά κράτη. Πρωτεύουσα της χώρας είναι το Vilnius. Μέσω αναλύσεων του εσωτερικού περιβάλλοντος διαμόρφωσης της αθλητικής δημόσιας πολιτικής της Λιθουανίας προέκυψε το συμπέρασμα ότι μία πολύ βασική θετική συνέπεια είναι η ανάπτυξη αθλημάτων προσανατολισμένων στο αποτέλεσμα, το διευκρινιστικό θεσμικό δίκτυο, η διαθεσιμότητα πόρων και η θετική κοινή γνώμη. Η ανάπτυξη υποδομών και τα προγράμματα δράσης θεωρούνται βασικές ευκαιρίες για την ανάπτυξη του συστήματος του αθλητισμού, ενώ οι λειτουργίες των δημοτικών φορέων και η βελτιστοποίηση των συνθηκών των αθλητικών υπαλλήλων εντοπίζονται ως απειλές για τη διαδικασία διαμόρφωσης της αθλητικής δημόσιας πολιτικής (Čingienė και Gobikas, 2019).

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

3.5.2. Ο Συμμετοχικός Προϋπολογισμός στο Σχολικό Περιβάλλον

Οι Newcombe, McCormick και Sharpe (1997) στο άρθρο τους: *"Financial decision making: teacher involvement and the need for trust"*, τονίζουν τη σημασία της οικονομικής διαφάνειας στο εκπαιδευτικό σύστημα. Συγκεκριμένα, αναφέρουν ότι η διαβεβαίωση των καθηγητών εκ μέρους της διοίκησης προς την ακεραιότητά της και τη διαφάνεια των οικονομικών διαδικασιών και των διαδικασιών λήψης αποφάσεων ως καθοριστικούς παράγοντες εμπιστοσύνης. Μάλιστα προτείνουν ένα μοντέλο διοίκησης κατά το οποίο ο CEO (Chief Executive Officer), όπου στην περίπτωση του σχολείου θα είναι ο διευθυντής του σχολείου, θα έχει την τελική οικονομική ευθύνη, ενώ θα υπάρχει και το SFC (Staffe Finance Committee) που θα απαρτίζεται από σχολικούς εκπροσώπους μέσα στους οποίους συγκαταλέγονται και οι καθηγητές, οι οποίοι θα προετοιμάζουν τον οικονομικό προϋπολογισμό συλλέγοντας στοιχεία, τα οποία θα παραδώσουν στο BWG (Budget Work Group). Έπειτα, το BWG, στο οποίο υπάρχει και ο CEO και ένας εκπρόσωπος από το SFC, συνεδριάζει για να λάβει τις οικονομικές αποφάσεις που παίρνουν την τελική έγκριση του Διευθύνοντα Συμβούλου (CEO) και την επικύρωση του Σχολικού Συμβουλίου. Μέσω αυτής της προσέγγισης οι Newcombe, McCormick και Sharpe εκτιμούν ότι θα υπάρξει θετικός αντίκτυπος στη διαδικασία της διδασκαλίας, καθώς η εμπιστοσύνη των καθηγητών στην ακεραιότητα των διαδικασιών θα στρέψει την προσοχή τους περισσότερο στο εκπαιδευτικό τους έργο.

3.5.3. Ο Συμμετοχικός Προϋπολογισμός στον Επιχειρησιακό Τομέα

Η σημασία των stakeholders στην εφαρμογή του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού διαφαίνεται από την έρευνα των Passetti, Bianchi, Battaglia και Frey (2019), μέσω της λήψης δεδομένων από μία εταιρεία και της απόδοσης των αποτελεσμάτων της στο άρθρο τους (τηρουμένης της ανωνυμίας της). Στην περίπτωση αυτή, τα μέλη της εταιρείας ακολουθούν μια δημοκρατική προσέγγιση, εκλέγοντας τους εκπροσώπους τους και έπειτα εκείνοι ψηφίζουν το Διοικητικό Συμβούλιο. Μέσω της ετήσιας συνέλευσης των μελών κρίνεται ο ετήσιος προϋπολογισμός και η οικονομική κατάσταση της εταιρείας. Με τον τρόπο αυτό, η εταιρεία συνέβαλε όχι μόνο στη δική της ανάπτυξη, αλλά και στην ανάπτυξη της περιοχής. Η

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

χρήση της έννοιας των stakeholders σε διαφορετικούς τομείς ήταν πολύ χρήσιμη και μάλιστα δεν επέφερε μόνο θετικές οικονομικές συνέπειες, αλλά έδωσε έμφαση και σε κοινωνικά ζητήματα, όπως για παράδειγμα το θέμα της ισότητας των φύλων στη διοίκηση και το θέμα της αναπηρίας με την έννοια της προσβασιμότητας, αλλά επέδειξε και σεβασμό προς το φυσικό περιβάλλον.

3.5.4. Η Διαφάνεια των Κρατικών Επιχειρήσεων στην Ισπανία

Η Ισπανία ή αλλιώς το Βασίλειο της Ισπανίας είναι μια χώρα που χαρακτηρίζεται από την ποικιλομορφία της τόσο ως προς τον τρόπο διακυβέρνησης των διαφορετικών περιοχών της, όσο και ως προς τις διαφορετικές διαλέκτους της και την οικονομία της. Ο πληθυσμός της χώρας ανέρχεται στους 46.754.778 κατοίκους (2020) καταλαμβάνει έκταση 504.645 km^2. Ο όρος: «Συμμετοχικός Προϋπολογισμός» εισάχθηκε στη χώρα για πρώτη φορά το 2001 (Μπίλια, 2021). Μάλιστα, ενδιαφέροντα στοιχεία προέκυψαν από την έρευνα των Andrades, Martinez-Martinez, Larrán, και Herrera το 2019, κατά την οποία αναλύθηκαν επιχειρήσεις που ανήκουν στις περιφερειακές κυβερνήσεις των εξής περιοχών: Ανδαλουσία, Μαδρίτη, Καταλονία, Γαλικία, Χώρα των Βάσκων, Βαλένθια, Εξτρεμαδούρα. Η επιλογή των χωρών αυτών δεν είναι τυχαία, καθώς επιλέχθηκαν βάσει των έντονων διαφορών τους σχετικά με το μέγεθός τους, τις πολιτικό τους σκηνικό και την οικονομική τους κατάσταση. Σε δεύτερη φάση ασχολήθηκαν με επιχειρήσεις που εδράζονται σε περιοχές με πληθυσμό μεγαλύτερο των 100.000 κατοίκων. Κατά την έρευνά τους παρατήρησαν ότι ως επί τω πλείστον οι κρατικές επιχειρήσεις που μελετήθηκαν, έχουν δική τους ιστοσελίδα, παρόλα αυτά όμως περίπου οι μισές κατείχαν πύλη διαφάνειας. Παρατήρησαν ακόμη ότι οι πληροφορίες που παρέχουν οι κρατικές επιχειρήσεις που εξετάστηκαν σχετικά με τα μελλοντικά τους σχέδια που αφορούσαν χρονικά διαστήματα μεγαλύτερα ή ίσα του ενός έτους, τον βαθμό συμμόρφωσής τους (καθώς επίσης και τις στατιστικές που αφορούν τα επίπεδα συμμόρφωσής τους, τις επιχορηγήσεις και τις επιδοτήσεις που παίρνουν, την ετήσια δήλωση των περιουσιακών τους στοιχείων και την αναγνώριση συμβατότητας), ήταν διαθέσιμες σε ποσοστό χαμηλότερο του 20%, γεγονός που είναι ιδιαίτερα αρνητικό, καθώς αφορά τη διαχείριση του δημόσιου χρήματος. Ωστόσο, παρατήρησαν ότι όσο πιο μεγάλη και

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

κερδοφόρα ήταν η κάθε επιχείρηση τόσο περισσότερος ήταν και ο όγκος τον πληροφοριών που δημοσιοποιούν. Ακόμη, βρέθηκε ότι το μηχανικό πλεονέκτημα και η δημόσια ιδιοκτησία τους σχετίζονται αρνητικά με τη δημοσιοποίηση πληροφοριών. Επιπροσθέτως, δε βρέθηκε κάποια στατιστικά σημαντική συσχέτιση σε σχέση με την κυβερνητική πολιτική και την ευαισθησία τους σε σχέση με το περιβάλλον ως προς τη δημοσιοποίηση πληροφοριών. Τέλος, οι ισπανικές επιχειρήσεις που εξαρτώνται από τις τοπικές κυβερνήσεις έχουν υψηλότερα επίπεδα διαφάνειας σε σχέση με τις υπόλοιπες. Ακολουθούν οι επιχειρήσεις που ελέγχονται από το κεντρικό κράτος και στο τέλος είναι οι επιχειρήσεις που ελέγχονται από περιφερειακές κυβερνήσεις.

3.5.5. Η Μητροπολιτική – Συμμετοχική Διακυβέρνηση στο Ελσίνκι

Η Φινλανδία είναι μία από τις σκανδιναβικές χώρες και βρίσκεται στη Βόρεια Ευρώπη με 5.540.720 κατοίκους (2020). Οι Δήμοι της είναι κατά μεγάλο ποσοστό αυτόνομοι και έχουν υψηλά επίπεδα διαφοροποίησης. Η Μητροπολιτική Περιοχή του Ελσίνκι αριθμεί τέσσερις οντότητες Δήμων: του Ελσίνκι (558.457 κατοίκους το 2020), των Espoo (256.760 κατοίκους το 2020), Vantaa (190.058 κατοίκους το 2020) και Kauniainen (10.401 κατοίκους το 2021). Στην ευρύτερη περιοχή του Ελσίνκι εμπεριέχονται και αρκετοί άλλοι Δήμοι και διαθέτει συνολικά 1.249.820 κατοίκους. Μέσα από την έρευνα στις περιοχές του Ελσίνκι, Espoo, Vantaa και Kauniainen προέκυψαν πολύ ενδιαφέροντα αποτελέσματα. Αρχικά, οι μορφές μητροπολιτικής διακυβέρνησης είναι: η μητροπολιτική προοπτική μεταρρύθμισης, η οποία προωθεί τη δημιουργία θεσμών, το σχολείο δημόσιας επιλογής που επικεντρώνεται στον ανταγωνισμό μεταξύ των τοπικών αρχών, και το συνεργατικό πλαίσιο μητροπολιτικής διακυβέρνησης που έχει ως βάση τη συνεργασία. Είναι εφικτό να γίνονται αλλαγές από το ένα μοντέλο διακυβέρνησης στο άλλο, όμως αυτό μπορεί να λειτουργήσει ως μήλο της Έριδος τόσο σε τοπικό επίπεδο (Δήμους), όσο και σε εθνικό. Οι συγκρούσεις αυτές μπορεί να λειτουργήσουν ως τροχοπέδη στη δημιουργία μιας θεσμοθετημένης μητροπολιτικής κυβέρνησης. Ακόμη, ενδέχεται τα διαφορετικά συμφέροντα και οι διαφορές στο μέγεθος και τη θέση, να δημιουργήσουν συγκρούσεις μεταξύ αστικών και αγροτικών Δήμων. Ωστόσο, σύμφωνα με την έρευνα προκύπτει ότι η εφαρμογή κοινών προγραμμάτων και έργων μπορεί

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

να γεφυρώσει τα χάσματα μεταξύ των προηγουμένως αντίπαλων Δήμων. Η εφαρμογή διαφόρων projects συχνά χρησιμοποιείται ως εργαλείο πολιτικής και στις αστικές και στις αγροτικές περιοχές. Ο τρόπος προσέλκυσης των ενδιαφερομένων και η προώθηση των τοπικών δυνατοτήτων γίνονται με παρόμοιο τρόπο. Στα έργα, στόχος είναι η διάθεση γενικεύσιμων και μεταβιβάσιμων αποτελεσμάτων, ώστε το αποτέλεσμα να μπορεί να χρησιμοποιηθεί και σε αστικές και σε αγροτικές περιοχές. Ωστόσο, μέσω της έρευνας προκύπτει ότι υπάρχει αδύναμη σχέση μεταξύ της ανάπτυξης μέσω έργων και της μόνιμης δημοτικής διοίκησης και τα αποτελέσματα των έργων δε χρησιμοποιούνται αρκετά στη μόνιμη διοίκηση. Πολύ σημαντική, επίσης, είναι και η «μητροπολιτική διάσταση της καθημερινής ζωής». Συγκεκριμένα, οι κάτοικοι ενός Δήμου μετακινούνται και χρησιμοποιούν υπηρεσίες σε άλλους Δήμους σε καθημερινή βάση, ειδικά σε παραμεθόριες και αγροτικές περιοχές, ώστε να καλύψουν τις ανάγκες τους. Θα πρέπει, συνεπώς, η κατάσταση αυτή να λαμβάνεται υπόψη κατά τη δημιουργία ευκαιριών συμμετοχής. Ωστόσο, κάθε Δήμος, σε τοπικό επίπεδο χρησιμοποιεί διαφορετικά κανάλια συμμετοχής και μάλιστα μπορεί να έχει τη δική του μορφή «συμμετοχικής κουλτούρας». Σε μια μητροπολιτική περιοχή που απαρτίζεται από διαφορετικούς μεταξύ τους αστικούς και αγροτικούς Δήμους υπάρχουν και διαφορές στον τρόπο συμμετοχής των πολιτών. Αυτό μπορεί να δημιουργήσει προβλήματα στη γενικότερη ανάπτυξη μορφών μητροπολιτικής συμμετοχής. Ο τρόπος δράσης διαφοροποιείται σημαντικά, ανάλογα με το αν μια περιοχή είναι αστική ή αγροτική, καθώς μπορούν με προσαρμογές να εφαρμοστούν και στις δύο περιπτώσεις. Τα έργα, λοιπόν, μπορούν να συμβάλουν στην ανάπτυξη καινοτομιών (Kuokkanen, 2016).

3.6.Σύνοψη

Σε αυτό το κεφάλαιο επεξηγείται ο όρος του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού, που είναι και το κεντρικό θέμα της εργασίας, κατά τον οποίο δίνεται η δυνατότητα στο κοινό ή τους απλούς πολίτες να συμμετάσχουν στη λήψη αποφάσεων που αφορούν δημόσια έργα. Ύστερα, υπάρχει μία σύντομη ιστορική αναδρομή του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού, κατά τον οποίο αναφέρεται το χαρακτηριστικό παράδειγμα της πόλης Porto Alegre της Βραζιλίας που τον εφήρμοσε για πρώτη φορά. Από τη βιβλιογραφική επισκόπηση προέκυψε η ανάλυση

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

έξι Μοντέλων Συμμετοχικού Προϋπολογισμού (Porto Alegre Model, Porto Alegre Adapted for Europe Model, Community-Participatory Budgeting Model, Consultation on Public Finance Model, Proximity Participation Model και Multi-Stakeholder Model).

Ακόμη, στο ίδιο Κεφάλαιο αναλύονται τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα που προκύπτουν από την εφαρμογή του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού. Επισημαίνεται η σημασία της Συμμετοχικής Διαδικασίας ως μέσο έκφρασης της Άμεσης Δημοκρατίας, με έναν τρόπο αρκετά παρόμοιο με εκείνον που εφαρμοζόταν στην Εκκλησία του Δήμου στην Αρχαία Αθήνα. Επιπλέον, παρατίθενται τα στάδια του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού και τα πιθανά θέματα που μπορεί να λειτουργήσουν ως τροχοπέδη στην υλοποίησή του. Δίνονται, επίσης, κάποια παραδείγματα εφαρμογής Συμμετοχικών Διαδικασιών και συγκεκριμένα η Δημόσια Πολιτική στον τομέα του Αθλητισμού στη Λιθουανία, η Διαφάνεια των Κρατικών Επιχειρήσεων στην Ισπανία και η Μητροπολιτική – Συμμετοχική Διακυβέρνηση στο Ελσίνκι. Τέλος δίνονται παραδείγματα εφαρμογής Συμμετοχικού Προϋπολογισμού στο Σχολικό Περιβάλλον και τον Επιχειρησιακό Τομέα.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

4. Μεθοδολογία Έρευνας

4.1.Βιβλιογραφική Επισκόπηση – Αξιολόγηση

Η παρούσα εργασία αποτελεί βιβλιογραφική επισκόπηση ερευνών, βιβλίων και άρθρων, με σκοπό τη διεξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με τη δυνατότητα εφαρμογής του Συμμετοχικού Προγραμματισμού στον Δήμο Λάρισας. Αρχικά, παρατέθηκαν στοιχεία σε σχέση με τη γέννηση της Δημοκρατίας στην Αρχαία Αθήνα, την Εκκλησία του Δήμου που αποτέλεσε μορφή έκφρασης της, αλλά και η Σύγκλητος στην Αρχαία Ρώμη, κατά την οποία πάλι υπήρξε μιας μορφής Συμμετοχική Δημοκρατία. Έπειτα, εξετάστηκαν ορισμένες αλλαγές που συνέβησαν στην ανθρωπότητα που δημιούργησαν ρήγματα στην Παγκόσμια Οικονομία, όπως η πληθυσμιακή έξαρση, η βιομηχανική επανάσταση και η ένταξη του ηλεκτρονικού υπολογιστή και του διαδικτύου στην καθημερινότητα των ανθρώπων. Στη συνέχεια, αποσαφηνίστηκαν οι όροι του Έργου, της Διαχείρισης Έργου, της Συμμετοχής, της Κοινωνίας των Πολιτών και των Συμμετεχόντων, καθώς αποτελούν βασικές έννοιες για την κατανόηση του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού.

Έπειτα, παρατέθηκε ο ορισμός του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού, όπου για τη βαθύτερη κατανόηση της έννοιας του, εξετάστηκαν ορισμένα συμμετοχικά μοντέλα. Κατά τη διαδικασία της αναζήτησης προέκυψαν διαφορετικές προσεγγίσεις σε σχέση με τα μοντέλα του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού, και τελικά χρησιμοποιήθηκαν στοιχεία από τις έρευνες των Mączka et al. (2021), Polko (2015) και Sintomer et al. (2008) για τη θεωρητική απόδοση των Μοντέλων. Παρακάτω, παρατίθεται ένας πίνακας στον οποίο διαφαίνονται με μεγαλύτερη ευκρίνεια τα χαρακτηριστικά του κάθε Μοντέλου.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

Models	Porto Alegre	Porto Alegre Adapted for Europe	Proximity Participation	Consultation on Public Finance	Community-Participatory	Multi-Stakeholder
Συμμετοχή (Γειτονιά)	Μεμονωμένοι Ενεργοί Πολίτες			Απλοί Πολίτες	Συγκεκριμένοι Συμμετέχοντες	Πολίτες & Ιδιωτικός Τομέας
Συμμετοχή (Πόλη)	Μεμονωμένοι Πολίτες	Δημόσιες / Εκπροσώπων	Αυτοεκλεχθέντες Εκπρόσωποι	Τυχαία Εκλεγμένοι Εκπρόσωποι	Επιτροπή Εκπροσώπησης Δήμου, ΜΚΟ, Κρατικές και Ιδιωτικές Επιχειρήσεις	
Τύπος	Ανοιχτού Τύπου					Κλειστού Τύπου
Συζήτηση	Προτάσεις Συμμετεχόντων	Συγκεκριμένα Θέματα	Θέματα που αφορούν τον Δήμο	Συνολικός Προϋπολογισμός & Προσφορά Υπηρεσιών	Συγκεκριμένα Θέματα	
Αποφάσεις	Πολίτες	Δημοτικές Αρχές & Πολίτες	Τοπική Αυτοδιοίκηση		Πολίτες, Εκπρόσωποι Κρατικού &Ιδιωτικού Τομέα και ΜΚΟ	Οργανωμένοι Πολίτες & Ιδιωτικές Υπηρεσίες
Πόροι	Δήμος				Δήμος, Διεθνείς Οργανισμοί, ΜΚΟ, Ιδιωτικές Εταιρείες / Κεντρική ή/και Πολιτειακή	Συμπράξεις Ιδιωτικού & Δημόσιου Τομέα
Έλεγχος	Συμβούλιο Αντιπροσώπων	Τοπική Αυτοδιοίκηση	Όργανα Ελέγχου	Τοπική Αυτοδιοίκηση	Τοπική Αυτοδιοίκηση &Δωρητές	

Ακόμη, αναλύθηκαν τα πλεονεκτήματα που διαθέτει, ορισμένες επιπτώσεις από λάθη κατά την ενσωμάτωση του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού και μερικά εμπόδια που ενδεχομένως να δυσκολεύουν την εφαρμογή του. Στο σημείο αυτό, εξετάστηκαν μερικές Περιπτώσεις εφαρμογής Συμμετοχικών Πολιτικών στη Λιθουανία, το Ελσίνκι και την Ισπανία και η ενσωμάτωση του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού στο Σχολικό Περιβάλλον και τον Επιχειρησιακό Τομέα.

Εν συνεχεία, εξετάστηκαν περιπτώσεις εφαρμογής του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού στην Ευρώπη και την Ελλάδα. Στο τέλος, έγινε προσπάθεια αξιολόγησης των περιπτώσεων εφαρμογής και των Συμμετοχικών Μοντέλων για να εξεταστεί ποιο συμμετοχικό μοντέλο θα μπορούσε να εφαρμοστεί με βάση τα υπάρχοντα δεδομένα στον Δήμο Λάρισας.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

4.2.Άντληση Δεδομένων

Η συλλογή δεδομένων πραγματοποιήθηκε μέσω αναζητήσεων στη μηχανή αναζήτησης Google Scholar και το Scopus, όπου εξετάστηκε πληθώρα άρθρων για τη θεωρητική θεμελίωση της εργασίας, την παράθεση ιστορικών γεγονότων, και την τεκμηρίωση των συμπερασμάτων που προέκυψαν. Συγκεκριμένα, για την ανάλυση της Άμεσης Δημοκρατίας χρησιμοποιήθηκαν άρθρα των Carson και Pritchard (2018), και Fleck και Hanssen (2006), ενώ για την Αρχαία Ρώμη αντλήθηκαν δεδομένα από τη Διπλωματική Εργασία της Κυργιαφίνη (2020). Όσον αφορά την Κοινωνία των Πολιτών χρησιμοποιήθηκαν στοιχεία από τους Edwards (2004), Φερώνας (2009), Cohen και Arato (1997), Lehtola και Ståhle (2014), Anheier και Kendall (2000), Anheier, (2000), και Anheier (2002).

Οι ορισμοί του Έργου και της Διαχείρισης Έργου βασίζονται σε ορισμούς του Project Management Institute. Ωστόσο, για τα σημεία που αναλύουν την έννοια του Project Management χρησιμοποιήθηκε υλικό από τους Maylor (2001), Schwalbe (2009), και Van Wyngaard et al. (2012). Για την έννοια της Συμμετοχής αναλύθηκε υλικό από το άρθρο του Bamberger (1988). Για τη βαθύτερη κατανόηση του όρου Stakeholder πραγματοποιήθηκε βιβλιογραφική επισκόπηση των άρθρων των Xue et al. (2020), Freeman (1984), Silvius και Schipper (2019), Liebl (2002), Lehtola και Ståhle (2014), Foley και Edwards 1996, και Yang et al. (2022).

Για τον ορισμό της έννοιας του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού χρησιμοποιήθηκαν άρθρα των Slocum (2003) και Szescilo (2015), ενώ για την ιστορική του αναδρομή Slocum, (2003), Μπίλια (2021), Sintomer et al. (2012), De Vries et al (2021) και Cabannes (2018). Για τα Στάδια εφαρμογής χρησιμοποιήθηκε υλικό από τη Διπλωματική Εργασία της Κυργιαφίνη (2020), και για τον εντοπισμό των πιθανών εμποδίων και των επιπτώσεων της εφαρμογής του αντλήθηκαν δεδομένα από τους Katz, Cheff και O'Campo (2015), και Ianniello, Iacuzzi, Fedele και Brusati (2019).

Στον τομέα των πεδίων εφαρμογής, και συγκεκριμένα για τον αθλητισμό στη Λιθουανία χρησιμοποιήθηκε υλικό από τους Čingienė και Gobikas (2019). Για το σχολικό περιβάλλον αξιολογήθηκε το άρθρο των Newcombe, McCormick και Sharpe (1997) και για τον επιχειρησιακό τομέα από τους Passetti, Bianchi, Battaglia και Frey (2019). Όσον αφορά

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

τις κρατικές επιχειρήσεις της Ισπανίας χρησιμοποιήθηκαν δεδομένα από το άρθρο των Andrades, Martinez-Martinez, Larrán, και Herrera (2019), και τη Διπλωματική Εργασία της Μπίλια (2021). Στην περίπτωση της Μητροπολιτικής – Συμμετοχικής Διακυβέρνησης στο Ελσίνκι αναλύθηκε το άρθρο του Kuokkanen (2016).

Για τη θεωρητική απόδοση των Συμμετοχικών Μοντέλων αντλήθηκε υλικό από τρία άρθρα, τα οποία είναι αυτά των Mączka et al. (2021), Polko (2015) και Sintomer, Herzberg, και Röcke (2008). Για τις περιπτώσεις εφαρμογής του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού στην Ιταλία εντοπίστηκε υλικό από το άρθρο του Bassoli (2012), ενώ για τις περιπτώσεις της εφαρμογής στην Κροατία και τη Σλοβενία από το άρθρο των Dzinic, Svidronova και Markowska-Bzducha (2016). Όσον αφορά την απόδοση των περιπτώσεων της Πολωνίας χρησιμοποιήθηκαν δεδομένα από τα άρθρα των Bednarska-Olejniczak και Olejniczak (2017), Mączka et al. (2021), Kempa και Kozłowski (2020), Meyer (2018), Sintomer, Herzberg, και Röcke (2008), Szczepańska, Zagroba, και Pietrzyk (2021), Szescilo (2015), Dzinic, Svidronova και Markowska-Bzducha (2016), Kłucińska και Sześciło (2017), καθώς επίσης και από τη Διπλωματική Εργασία της Μπίλια (2021). Για τις Περιπτώσεις εφαρμογής του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού στην Ελλάδα χρησιμοποιήθηκαν κατά βάση στοιχεία από το βιβλίο των Ανδρίτσου, Βελεγράκη και Μπεκριδάκη (2021) και από τη Διπλωματική Εργασία της Μπίλια (2021), όπως επίσης και από τις επίσημες ιστοσελίδες των Δήμων Κηφισιάς, Βύρωνα, Χαλανδρίου, Αγίας Παρασκευής, Ιωαννίνων και Θεσσαλονίκης, και της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας. Στον τομέα της αντιστοίχισης μοντέλων με τις περιπτώσεις εφαρμογής στην Πολωνία χρησιμοποιήθηκε υλικό από τους Mączka et al. (2021), Sintomer et al. (2012, 2008), και Raudla και Krenjova (2013). Για τη Σλοβακία και την Κροατία χρησιμοποιήθηκε άρθρο των Dzinic, Svidronova και Markowska-Bzducha (2016), ενώ στην Ιταλία και την Ελλάδα δεν εντοπίστηκε σχετικό υλικό, με εξαίρεση το Pieve Emanuele. Για τον λόγο αυτό, και έπειτα από μελέτη των χαρακτηριστικών των μοντέλων Συμμετοχικού Προϋπολογισμού, πραγματοποιήθηκε προσπάθεια αξιολόγησης για τον εντοπισμό των Συμμετοχικών Μοντέλων που χρησιμοποιήθηκαν σε κάθε περίπτωση. Για την Ελλάδα δεν εντοπίστηκε σχετική βιβλιογραφία στην οποία να αντιστοιχούνται μοντέλα με περιπτώσεις εφαρμογής. Για αυτόν τον λόγο προέκυψε προτεινόμενη αντιστοίχιση των μοντέλων με τις

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

ελληνικές περιπτώσεις εφαρμογής βάσει των μελετών που χρησιμοποιήθηκαν για τη θεωρητική απόδοσή τους.

4.3.Ερευνητικό Πρόβλημα και Ερωτήματα

Το ερευνητικό πρόβλημα της παρούσας εργασίας έγκειται στο αν οι Συμμετοχικοί Προϋπολογισμοί ως εργαλείο εμπλοκής των πολιτών και των υπόλοιπων ενδιαφερόμενων μερών σε έναν Οργανισμό Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) παρουσιάζουν ευρύτερη δυνατότητα εφαρμογής στην ελληνική πραγματικότητα και αν ναι κάτω από ποιους όρους. Ένας βασικός περιορισμός για την πιθανή επίλυση του προβλήματος είναι ότι τα περισσότερα διαθέσιμα στοιχεία εντοπίζονται, είτε από δημοσιευμένα ερευνητικά άρθρα, είτε πληροφορίες που οι ίδιοι οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης παρέχουν μέσα από τις ιστοσελίδες τους. Αυτό είναι ιδιαίτερα έντονο στην ελληνική πραγματικότητα κυρίως, αλλά όχι μόνο. Ως εκ τούτου, για την προσέγγιση του ερευνητικού προβλήματος αναπτύχθηκαν τα ακόλουθα ερευνητικά ερωτήματα:

1. Οι ΟΤΑ στην Ευρώπη ακολουθούν συγκεκριμένο μοντέλο ή συνδυασμό θεωρητικών μοντέλων Συμμετοχικού Προγραμματισμού και σε ποιο βαθμό;
2. Ποιοι παράγοντες οδηγούν σε διαφοροποιήσεις στην επιλογή Συμμετοχικού Μοντέλου;
3. Ως περίπτωση εφαρμογής, τι μπορεί να γίνει στο άμεσο μέλλον για τον Δήμο Λαρισαίων;

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

5. Ευρήματα

5.1.Ευρωπαϊκές Περιπτώσεις

5.1.1. Ο Συμμετοχικός Προϋπολογισμός στην Ιταλία

Η Ιταλία είναι χώρα της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, με πληθυσμό 60.461.826 (2020) κατοίκους και έκταση 301.340 km^2. Σύμφωνα με έρευνα του Bassoli (2012), εξετάστηκε η εφαρμογή του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού στις πόλεις Grottammare, Pieve Emanuele και Ρώμη. Στην υπάρχουσα βιβλιογραφία δεν εντοπίστηκε σχετικό υλικό που να κατατάσσει τις περιπτώσεις των πόλεων αυτών στα αντίστοιχα Συμμετοχικά Μοντέλα, με εξαίρεση το Pieve Emanuele.

5.1.1.1.Η περίπτωση του Grottammare

Το Grottammare είναι μία μικρή πόλη της Ιταλίας που έχει πληθυσμό 15.286 κατοίκους (2022). Στις αρχές της δεκαετίας του ’90 δημιουργήθηκε ένα κίνημα στην πόλη, το οποίο ονομάστηκε *“Solidarity and Suspicion”*, το οποίο διέθετε τρεις βασικές συμμετοχικές όψεις, οι οποίες είναι οι εξής: η εφαρμογή του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού, οι εβδομαδιαίες ανοιχτές συναντήσεις στελεχών και το δίκτυο της περιφερειακής επιτροπής. Αναλυτικά, η έναρξη της εφαρμογής του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού στην πόλη ήταν το 1994 και είχε μία bottom-up προσέγγιση. Κατά το 2003 με 2005 πραγματοποιήθηκαν ορισμένες μεταρρυθμίσεις, σύμφωνα με τις οποίες ο Συμμετοχικός Προϋπολογισμός της πόλης πήρε τη μορφή που έχει μέχρι και σήμερα. Στο Grottammare, ο τρόπος με τον οποίο εφαρμόστηκε ο Συμμετοχικός Προϋπολογισμός ήταν μέσω της εκλογής εκπροσώπων, οι οποίοι συζητούν τα προβλήματα που έχει η πόλη με δημοσίους υπαλλήλους και πολιτικούς, για να εντοπιστούν πιθανές λύσεις σε αυτά. Τα προβλήματα αυτά διαιρούνται σε τέσσερις κατηγορίες, οι οποίες είναι οι εξής: ανεπίλυτα, άμεσα επιλυμένα, ζητήματα περιφέρειας και δημοτικά ζητήματα. Η διοίκηση αυτή εκλέχθηκε τρεις συναπτές φορές.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

5.1.1.2.Η περίπτωση του Pieve Emanuele

Το Pieve Emanuele είναι μια μικρή πόλη της Ιταλίας που αριθμεί 15.664 κατοίκους (εκτίμηση για το 2022) και βρίσκεται νότια της πόλης του Μιλάνου. Το 1994 ξέσπασε ένα πολιτικό σκάνδαλο στην πόλη, το οποίο ώθησε στη δημιουργία μιας κεντροαριστερής κυβέρνησης με στόχο την ανάκτηση της εμπιστοσύνης των πολιτών. Μέσω αυτής και της παρατήρησης των θετικών αποτελεσμάτων της Βραζιλίας από την εφαρμογή του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού, σιγά σιγά τον υιοθέτησε κι αυτή και μάλιστα χρησιμοποίησε το μοντέλο του Porto Alegre προσαρμοσμένο στα Ευρωπαϊκά Δεδομένα, ενώ η πολιτική αυτή πήρε το όνομα *"Pieve Alegre"*. Στο συγκεκριμένο μοντέλο, το οποίο ανέβασε αυλαία το 2003, δεν υπάρχει έντονο το φαινόμενο της κοινωνίας των πολιτών κατά την εφαρμογή του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού. Το 2007, όταν άλλαξε το πολιτικό σκηνικό προς την πιο φιλελεύθερη κατεύθυνση, αν και συνέχισε να υπάρχει στο καταστατικό της πόλης, σταμάτησε πρακτικά να λειτουργεί. Επίσης, το δημοτικό στέλεχος εκμεταλλευόμενο τον τρόπο λειτουργίας του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού που έχει την top-down μορφή, με στόχο να ελέγχει την αποδοχή ή την απόρριψη των προτέρων ανάλογα με τη διοικητική του πολιτική, όμως το δημοτικό συμβούλιο ενέκρινε τον συνολικό προϋπολογισμό, όπως προβλέπεται από τη νομοθεσία της χώρας.

5.1.1.3.Η Περίπτωση της Ρώμης

Η Ρώμη είναι η πρωτεύουσα και μεγαλύτερη πόλη της Ιταλίας. Η επαρχία της Ρώμης αποτελείται από 121 Δήμους, έχει έκταση 1.287,36 km^2 και πληθυσμό 2.318.895 κατοίκους (2020). Ωστόσο, ο Δήμος της Ρώμης αριθμεί 140.207 κατοίκους πληθυσμό. Η εναρκτήρια χρονιά του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού στη Ρώμη ήταν το 2003 (παρόμοια με το Pieve Emanuele). Κατά τις συναντήσεις του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού στις περιφέρειες της Ρώμης, παρουσιάζεται ο τρόπος διεξαγωγής του και οι υποψήφιοι, και έπειτα οι πολίτες εκλέγουν έναν εκπρόσωπο ανά 15 άτομα που παρευρίσκονται στη διαδικασία. Οι υποψήφιοι μαζί με τους διευκολυντές αποτελούν τους βασικούς πυλώνες της διαδικασίας, καθώς συνδέουν τις συνελεύσεις με το γραφείο του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού. Ύστερα, πραγματοποιείται εκ μέρους των πολιτών η διαδικασία της προτεραιοποίησης των προτάσεων

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

σε workshops (εργαστήρια). Στο τέλος του έτους όλοι οι δημόσιοι υπάλληλοι και μερικά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου παρουσιάζουν τον προϋπολογισμό και εξηγούν τους λόγους απόρριψης των υπόλοιπων προτάσεων. Στο τέλος, ο Δήμαρχος καλείται να λάβει τις τελικές αποφάσεις. Τα επίπεδα λογοδοσίας είναι αρκετά χαμηλά σε αυτό το μοντέλο.

5.1.2. Ο Συμμετοχικός Προϋπολογισμός στην Κροατία

Η Κροατία αποτελεί χώρα της Νοτιοανατολικής Ευρώπης με έκταση 56.542 km^2, πληθυσμό 4.105.267 κατοίκους (2020) και πρωτεύουσα την πόλη Zagreb. Σύμφωνα με έρευνα που πραγματοποιήθηκε το 2016 από τους Dzinic, Svidronova και Markowska-Bzducha ο Συμμετοχικός Προϋπολογισμός στην Κροατία εφαρμόστηκε σε αρκετές πόλεις, στις περισσότερες εκ των οποίων όμως σε πολύ μικρό βαθμό με έναν πιο συμβουλευτικό χαρακτήρα. Ως εκ τούτου, με εξαίρεση την πόλη Pazin, η οποία υιοθέτησε το Porto Alegre Adapted for Europe Model, δεν εντοπίστηκε σχετικό υλικό που να κατατάσσει τις υπόλοιπες περιπτώσεις με κάποιο Συμμετοχικό Μοντέλο. Το εύρος εφαρμογής ποικίλει ανάλογα με την περίπτωση από την υποβολή προτάσεων για αλλαγές έως και τη Συμμετοχή στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Κύριο στόχο στις περισσότερες των περιπτώσεων αποτελεί η διαφάνεια του προϋπολογισμού και η εξοικείωση των πολιτών με τη διαδικασία.

5.1.2.1.Η Περίπτωση του Pazin

Το Pazin έχει πληθυσμό 4.950 κατοίκους (2022) και έκταση 64 km^2. Το παράδειγμα του Pazin θεωρείται ως μία από τις πιο επιτυχημένες εφαρμογές Συμμετοχικού Προϋπολογισμού στη χώρα. Η πρώτη απόπειρα εφαρμογής στο Pazin ήταν το 2014, όπου ξεκίνησε ο σχεδιασμός του προϋπολογισμού για το επόμενο έτος. Κατά την εκκίνηση του έργου, υπήρξε προσπάθεια εξοικείωσης των δημοσίων υπαλλήλων με την όλη διαδικασία και παράλληλη μέριμνα για τη διαχείριση των υλικών για την υλοποίηση του έργου. Ακολούθησε μία παρουσίαση, στην οποία οι πολίτες κλήθηκαν να υποβάλουν προτάσεις μέσω είτε ηλεκτρονικών είτε χειρόγραφων επιστολών. Η γνωστοποίηση της διαδικασίας πραγματοποιήθηκε μέσω του ραδιοφώνου, διανομής φυλλαδίων, ιστοσελίδας και προσωπικών επαφών και πληροφοριών. Οι υποβληθείσες προτάσεις ήταν περίπου 100 και οι

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

δημόσιοι υπάλληλοι τις αξιολόγησαν. Έπειτα ακολούθησαν συζητήσεις κατά τις οποίες αναλύθηκαν οι προτάσεις που αφορούσαν στους τομείς υγείας και ασφάλισης, οικονομίας, εκπαίδευσης, αθλητισμού και τουρισμού. Τελικά ο εγκρινόμενος προϋπολογισμός για το 2015 ήταν της τάξεως των 75.203.945kn, το οποίο μεταφράζεται σε περίπου 9.900.000€. Η μέθοδος που φαίνεται να υιοθετεί η πόλη Pazin είναι το «Porto Alegre adapted for Europe».

5.1.2.2.Η Περίπτωση της Crikvenica

Η Crikvenica είναι πόλη της Κροατίας με πληθυσμό **7**.121 κατοίκους (2022) και έκταση 50,27 km^2. Αποτελεί μία από τις πρώτες πόλεις που χρησιμοποίησε τη μέθοδο της διαβούλευσης σε ζητήματα που σχετίζονται με τον Συμμετοχικό Προϋπολογισμό. Μάλιστα το όλο εγχείρημα ξεκίνησε εκεί το 2002. Παρόλο που εφαρμόζεται αρκετά χρόνια όμως ο τρόπος διεξαγωγής της χρήζει βελτίωσης. Ένας ενδεδειγμένος τρόπος για να πραγματοποιηθεί κάτι τέτοιο είναι η πραγματοποίηση περισσότερων συναντήσεων αντί ενός που πραγματοποιείται, και να συμμετάσχουν άτομα που ανήκουν σε χαμηλότερα επίπεδα διακυβέρνησης. Επίσης, ένα ζήτημα που πρέπει να διευθετηθεί είναι η συγκεκριμενοποίηση του διαθέσιμου προϋπολογισμού για την έναρξη των διαδικασιών.

5.1.2.3.Η Περίπτωση της Rijeka

Η πόλη Rijeka καταλαμβάνει έκταση 44 km^2 και πληθυσμό 141.172 κατοίκους (2020). Ο τρόπος διεξαγωγής της διαδικασίας του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού σε αυτή την περίπτωση παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς μοιάζει με μιας μορφής επιμορφωτικό διαδικτυακό παιχνίδι κατά το οποίο ως είθισται οι πολίτες καλούνται να λάβουν αποφάσεις που αφορούν στις τοπικές δαπάνες. Υπάρχουν μερικές χιλιάδες ατόμων που επισκέπτονται κάθε χρόνο την ιστοσελίδα αυτή και 1.500 άτομα ολοκληρώνουν τη διαδικασία του παιχνιδιού στο τέλος. Μέσα σε αυτό παρέχονται επεξηγήσεις των βασικών όρων και σημείων ώστε να μπορούν οι πολίτες να κατανοήσουν καλύτερα τη διαδικασία και να επιλέξουν έργα. Η συλλογή, η επεξεργασία και η ανάλυση των δεδομένων πραγματοποιείται από την τοπική αυτοδιοίκηση.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

5.1.2.4.Η Περίπτωση της Pula

Η Pula έχει πληθυσμό 59.078 κατοίκους (2020) και καταλαμβάνει έκταση 51,65 km^2. Εναρκτήρια χρονιά στη διαδικασία του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού αποτέλεσε το έτος 2012. Ο Συμμετοχικός Προϋπολογισμός στην Pula πραγματοποιείται μέσω διαδικτυακών συζητήσεων και ηλεκτρονικών μηνυμάτων και πλαισιώνεται από δημόσιες ακροάσεις. Η διαδικασία δεν είναι επαρκώς προσχεδιασμένη, καθώς δεν προκαθορίζονται ο προϋπολογισμός και η θεματολογία των συζητήσεων εξ αρχής. Επίσης, δεν υπάρχει έλεγχος εκ μέρους της τοπικής αυτοδιοίκησης. Στόχος του εγχειρήματος της ήταν ο έλεγχος εκ μέρους των πολιτών στις δαπάνες σε τοπικό επίπεδο. Για το εν λόγω έτος, εγκρίθηκε προϋπολογισμός της τάξεως των 34 5.326.466kn και 440.000€ μεταφρασμένος σε ευρώ. Παρά το γεγονός ότι θεωρείται ως μία από τις μεγαλύτερες πληθυσμιακά πόλεις της Κροατίας, η συμμετοχή των πολιτών ήταν εξαιρετικά μικρή και συγκεκριμένα αποτελούνταν από μερικές εκατοντάδες άτομα. Το 2015 ξεκίνησε να εφαρμόζεται το πρόγραμμα με τίτλο: «Συμμετοχικός Προϋπολογισμός: οι πολίτες παρακολουθούν τον τοπικό προϋπολογισμό». Το συγκεκριμένο ήταν απόρροια προσπάθειας της Μη-Κυβερνητικής Οργάνωσης Zelena Istra. Πραγματοποιήθηκε σύσταση διαδικτυακών πυλών για την πληροφόρηση σχετικά με τον προϋπολογισμό της πόλης και την παροχή δυνατότητας ψήφου των προτάσεων, ώστε να συλλεχθούν από την Οργάνωση και να αποφασιστούν βάσει της πλειοψηφίας, ποιες από αυτές θα παρουσιαστούν στην τοπική αυτοδιοίκηση, η οποία αναλαμβάνει και τον ρόλο του χρηματοδότη.

5.1.3. Ο Συμμετοχικός Προϋπολογισμός στη Σλοβακία

Η Σλοβακία είναι χώρα που βρίσκεται στην Κεντρική Ευρώπη της Ευρωπαϊκής Ένωσης με έκταση 49.035 km^2 και πληθυσμό 5.459.642 κατοίκους (2020). Πρωτεύουσα και μεγαλύτερη πόλη της είναι η Bratislava. Οι Dzinic, Svidronova και Markowska-Bzducha (2016) στο ίδιο άρθρο εξέτασαν ακόμη και μερικές περιπτώσεις εφαρμογής στην χώρα της Σλοβακίας. Παρακάτω παρατίθενται τρεις Δήμοι στους οποίους έχει εφαρμοστεί ο Συμμετοχικός Προϋπολογισμός με χρονολογική σειρά στη συγκεκριμένη χώρα. Στην ίδια έρευνα, αναφέρεται ότι χρησιμοποιείται περισσότερο το Porto Alegre Adapted for Europe

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

Model. Στην περίπτωση, όμως της Bratislava, αναφέρεται ότι εφαρμόστηκε κατά τα έτη 2011-2013 ενώ αργότερα ενσωμάτωσε και στοιχεία του Consultation on Public Finances.

5.1.3.1.Η Περίπτωση της Bratislava

Η Bratislava, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, είναι η πρωτεύουσα και μεγαλύτερη πόλη της Σλοβακίας με 423.737 κατοίκους (2020) και έκταση 367.584 km^2. Η Bratislava εφάρμοσε για πρώτη φορά τη μέθοδο του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού το 2011, όπου οι πόροι συλλέχθηκαν από τη Μη-Κυβερνητική Οργάνωση Utopia και ορισμένους πολίτες. Η διαδικασία περιλάμβανε μία ευρεία θεματολογία αποτελούμενη από πέντε τομείς και για τον κάθε τομέα μπορούσαν να επιλεγούν μέχρι και 3 έργα. Συγκεκριμένα, οι τομείς αυτοί ήταν οι εξής: οι νέοι, οι ηλικιωμένοι, ο πολιτισμός, η δημιουργία μιας πράσινης πόλης και η ποδηλασία – τρόποι μεταφοράς. Κάθε χρόνο αυξάνονταν οι διαθέσιμοι πόροι, ενώ δύο χρόνια μετά την έναρξη της διαδικασίας προστέθηκαν άλλοι δύο τομείς ενδιαφέροντος. Οι τομείς αυτοί ήταν τα ανοιχτά δεδομένα και το κοινοτικό κέντρο γενεών. Ωστόσο, το 2014 οι τομείς ενδιαφέροντος μεταβλήθηκαν εκ νέου, όμως αυτοί τη φορά μειώθηκαν αντί να αυξηθούν. Οι τομείς που έμειναν ήταν οι εξής: νέοι, ηλικιωμένοι, πράσινη πόλη και ανοιχτά δεδομένα. Βασικό πρόβλημα της απόπειρας της Bratislava αποτελεί η έλλειψη χρηματικών πόρων και το γεγονός ότι το όλο βάρος αυτής της προσπάθειας έπεσε στις πλάτες της Οργάνωσης και των εθελοντών. Ακόμη, η κυβέρνηση δε δείχνει να μεριμνά για τη διάδοση του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού στη χώρα. Επιπλέον, η Οργάνωση έδειχνε σαφή προτίμηση στις δημόσιες συζητήσεις σε αντίθεση με τους πολίτες που προτιμούσαν τη μέθοδο της ηλεκτρονικής ψηφοφορίας. Έτσι, η εφαρμογή του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού διαιρέθηκε στις εξής περιοχές: Bratislava, Petržalka και Nové mesto.

5.1.3.2.Η Περίπτωση του Ružomberok

Το Ružomberok έχει πληθυσμό 30.806 (2020) και έκταση 126.71 km^2. Εναρκτήρια χρονιά για την εφαρμογή του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού στην πόλη αυτή αποτέλεσε το 2013, και πάλι μέσω της ίδιας Μη-Κυβερνητικής Οργάνωσης, αυτή τη φορά όμως σε συνεργασία με μία άλλη της Tvorivý Rozvoj. Οι θεματικές ενότητες το 2013 ήταν δύο και

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

συγκεκριμένα αφορούσαν τη δημιουργία πράσινης πόλης και τη νεολαία (με στόχο τη βελτίωση των δημοτικών υπηρεσιών). Η διαδικασία περιλάμβανε δημόσια συζήτηση και διαδικτυακή ψηφοφορία, όμως η βαρύτητα της ψήφου των πολιτών που συμμετείχαν στη συνάντηση είναι 90%, ενώ η ψηφοφορία στο Internet 10%. Επίσης, για να αυξηθεί η Συμμετοχή των πολιτών τέθηκε ο όρος να μπορούν να συμμετάσχουν στην υποβολή προτάσεων μόνο οι ενήλικοι πολίτες (που κατοικούν μόνιμα στο Ružomberok) που παρευρίσκονταν τακτικά στις δημόσιες διαβουλεύσεις. Εν συνεχεία, υπάρχει αξιολόγηση των προτάσεων ανάλογα με τα ποσοστά της ψηφοφορίας, τα οποία εγκρίνονται από το διοικητικό συμβούλιο.

5.1.3.3.Η Περίπτωση της Banská Bystrica

Τέλος, η Banská Bystrica έχει πληθυσμό 82.336 (2020) και έκταση 103,37 km^2. Η Banská Bystrica έθεσε σε λειτουργία τον Συμμετοχικό Προϋπολογισμό το 2014. Για άλλη μια φορά η Utopia έδωσε το έναυσμα, αυτή τη φορά σε συνεργασία με μία άλλη Μη-Κυβερνητική Οργάνωση την Via Altera και με έναν αναπληρωτή της τοπικής αυτοδιοίκησης. Δυστυχώς από την έναρξη της διαδικασίας υπήρξαν ορισμένα κωλύματα, ένα από τα οποία ήταν ο διαθέσιμος προϋπολογισμός. Οι δημόσιοι υπάλληλοι φαίνεται να δυσαρεστήθηκαν με το αποτέλεσμα, καθώς θα έπρεπε να εποπτεύεται το έργο τους από πολίτες. Από το 2015 κατέβηκε το όριο ηλικίας των ατόμων που μπορούν να ψηφίσουν κατά τρία έτη. Επίσης, άρθηκε η απόφαση της υποχρεωτικής συστηματικής παρακολούθησης των δημοσίων διαβουλεύσεων για τη δυνατότητα υποβολής προτάσεων. Επιπλέον, η ψηφοφορία γίνεται με δύο τρόπους είτε μέσω του δημόσιο forum μετά τη διαδικασία διαβούλευσης, όπου τους δίνεται η δυνατότητα πληροφόρησης σε σχέση με τα έργα και στη συνέχεια μπορούν να εκφράσουν τις ενδεχόμενες απορίες τους, είτε στο δημαρχείο. Αυτοί οι δύο τρόποι διαφέρουν στην εκτέλεσή τους, καθώς στην πρώτη περίπτωση οι πολίτες μπορούν να ψηφίσουν μέχρι και τρία έργα, τα οποία θα τα ψηφίσουν με τους αριθμούς 1 το έργο που τους ενδιαφέρει λιγότερο, 3 το αμέσως επόμενο και 5 αυτό που επιθυμούν πιο πολύ. Στη δεύτερη περίπτωση οι πολίτες καλούνται να ψηφίσουν μόνο ένα έργο, το οποίο βαθμολογείται με τον αριθμό 1.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

Οι τομείς ενδιαφέροντος κατά την εναρκτήρια χρονιά ήταν οι εξής: πολιτισμός, κοινοτική ζωή και ενεργός Συμμετοχή στα κοινά, νεολαία, πράσινο στην πόλη, αθλητισμός και υγεία.

5.1.4. Ο Συμμετοχικός Προϋπολογισμός στην Πολωνία

Η Πολωνία, με επίσημη ονομασία Δημοκρατία της Πολωνίας, έχει πρωτεύουσα τη Βαρσοβία και έκταση 312.696 km^2. Ο πληθυσμός της ανέρχεται στους 37.846.611 κατοίκους (2020). Ακόμη, είναι μια χώρα με εξαιρετικά ευρεία εφαρμογή του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού και έχει να επιδείξει πολύ σημαντικά αποτελέσματα. Αν και ο Συμμετοχικός Προϋπολογσιμός ξεκίνησε επίσημα στην Πολωνία το 2011 στην πόλη του Sopot, 2 χρόνια νωρίτερα (2009) θεσπίζει νόμο για τη δημιουργία ενός ταμείου, το οποίο έχει ως στόχο τη στήριξη για την εκκίνηση του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού στη χώρα (Μπίλια, 2021). Μέσα στα επόμενα δύο χρόνια είχε εξαπλωθεί σε άλλες 70 τοπικές αρχές της Πολωνίας. Αργότερα μάλιστα, την 1η Ιανουαρίου του 2019, ο Συμμετοχικός Προϋπολογισμός έγινε υποχρεωτικός στους Δήμους της Πολωνίας (Kempa και Kozłowski, 2020). Ο Συμμετοχικός Προϋπολογισμός στην Πολωνία διεξάγεται σε επίπεδο πόλης, πραγματοποιώντας ένα ευρύ φάσμα έργων, ενώ τα χρήματα που διατίθενται κάθε χρόνο αυξάνονται. Παράλληλα, με την πάροδο των χρόνων υπάρχει ευρύτερη ευαισθητοποίηση και βαθύτερη κατανόηση των αναγκών των κοινωνικά αποκλεισμένων κοινωνικών ομάδων της χώρας και αύξηση της διάθεσης για τη δημιουργία νέων κοινωνικών δράσεων, ενώ έχουν αναπτυχθεί περισσότερες Μη-Κυβερνητικές Οργανώσεις (Polko, 2015).

Σύμφωνα με την έρευνα των Szczepańska, Zagroba και Pietrzyk (2021) προέκυψε το συμπέρασμα ότι όσο μεγαλύτερη είναι η συμμετοχή των πολιτών στη διαδικασία του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού τόσο υψηλότερη είναι και η αποτελεσματικότητα του, καθώς έτσι αντιπροσωπεύεται μεγαλύτερο ποσοστό των πολιτών. Ακόμη, παρατήρησαν τη διαδικασία της Συμμετοχής των πολιτών σε θέματα που αφορούν τους Δήμους τους. Με τη συμμετοχή των πολιτών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, οι πολίτες έχουν πιο συνετή συμπεριφορά στο περιβάλλον τους και αναλαμβάνουν περισσότερες ευθύνες. Μάλιστα παρατηρήθηκε ότι οι ψήφοι στη συμμετοχική διαδικασία αυξάνονταν όταν τα έργα

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

αφορούσαν τις άμεσες ανάγκες των πολιτών, τη γειτονιά τους, τους τρόπους βελτίωσης της πρόσβασης σε διάφορα μέρη της πόλης και την ανάπτυξη νέων τρόπων αναψυχής και χόμπι.

Μία ακόμη ενδιαφέρουσα έρευνα για την Πολωνία είναι αυτή των Kłucińska και Sześciło (2017) όπου μελετώντας ένα πλήθος πόλεων που υλοποίησαν τον Συμμετοχικό Προϋπολογισμό ανέλυσαν τους τρόπους με τους οποίους τον εφήρμοσαν, καθώς και το εύρος Συμμετοχής των πολιτών-δημοτών. Οι πόλεις που εξέτασαν ήταν οι εξής: Ośno Lubuskie, Giżycko, Sopot, Jarosław, Olkusz, Starachowice, Głogów, Włocławek, Opole, Ruda Śląska, Białystok, Lublin, Szczecin, Poznań και Łódź. Σύμφωνα με τα ευρήματα όλες αυτές οι πόλεις εφάρμοσαν το Συμμετοχικό Προϋπολογισμό υποβάλλοντας προτάσεις για διάφορα έργα χρησιμοποιώντας τη μέθοδο της ψηφοφορίας. Επίσης, μόνο στην πόλη Starachowice υπήρξε συμμετοχή στον διαμοιρασμό του υπόλοιπου μέρους των κοινοτικών πόρων του προϋπολογισμού. Οι πόλεις, οι οποίες χρησιμοποιούν τη μέθοδο της διαβούλευσης στο πλαίσιο του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού ήταν οι Olkusz, Ruda, Śląska, Białystok και Łódź. Οι πόλεις που χρησιμοποίησαν τη μέθοδο της εκτίμησης στο τέλος της διαδικασίας ήταν οι Ruda Śląska, Białystok, Szczecin, Poznań και Łódź. Στην ίδια έρευνα μελετήθηκε το εύρος εφαρμογής του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού (δηλαδή ο αριθμός των έργων που πραγματοποιήθηκαν) σε σχέση τα συνολικά έξοδα και την ιδιοκτησία της κοινότητας. Συγκεκριμένα, το εύρος εφαρμογής ανάλογα με τη συνολική δαπάνη ήταν μεγαλύτερο στην πόλη Sopot και μικρότερο στις πόλεις Opole και Szczecin. Αντίστοιχα, το εύρος εφαρμογής σε σχέση με την περιουσιακή δαπάνη της κοινότητας ήταν μεγαλύτερο στην πόλη Olkusz και μικρότερο στην πόλη Szczecin.

Μία ακόμη έρευνα, η οποία πραγματοποιήθηκε από τον Szescilo (2015), είχε επίσης ως μελέτη περίπτωσης διάφορες πόλεις της Πολωνίας. Συγκεκριμένα, εξέτασε τις περιπτώσεις των πόλεων: Sopot, Krosno Odrzańskie, Milicz, Puławy, Jaworzno, Stargard, Szczeciński, Łódź, Białystok και Olsztyn. Το μεγαλύτερο μερίδιο του προϋπολογισμού που διατέθηκε για τις διαδικασίες του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού ήταν στο Sopot και το μικρότερο στην πόλη Łódź. Οι κανονισμοί που έθεσε ο δήμαρχος του Łódź ήταν η υποχρεωτική συνεχής παρακολούθηση, η ετήσια αξιολόγηση του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού και ότι η συμμετοχή του κοινού στις διαδικασίες της κατανομής του

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

προϋπολογισμού δεν είναι υποχρεωτική. Η διαβούλευση ως μέθοδος χρησιμοποιείται στις πόλεις Łódź και Olsztyn. Η διαβούλευση για τις διαδικασίες που αφορούσαν τις αποφάσεις για τη διανομή του υπολοίπου του προϋπολογισμού είχε τη μορφή ανοιχτών συνελεύσεων και συγκέντρωσης γραπτών προτάσεων και παρατηρήσεων, ιδιαίτερα μέσω της ηλεκτρονικής φόρμας. Ο τρόπος με τον οποίο πραγματοποιούνται οι διαδικασίες για την εφαρμογή του αστικού προϋπολογισμού βασίζεται σε ένα υπόδειγμα που αναπτύχθηκε στο Sopot το 2011. Η διαδικασία ξεκινά με απόφαση του δημοτικού συμβουλίου ή του δημάρχου που αποφασίζει το χρηματικό ποσό που θα διατεθεί για το έργο, τις βασικές φάσεις της διαδικασίας και το χρονοδιάγραμμα. Οι κάτοικοι του Δήμου μπορούν σε αυτή τη φάση να υποβάλλουν τις προτάσεις τους μέσω ειδικών εντύπων. Σε αυτά τα έντυπα θα πρέπει να υπάρχει μία συνοπτική περιγραφή του προτεινόμενου έργου, καθώς επίσης και οι λόγοι για τους οποίους είναι απαραίτητη η υλοποίησή του, αλλά και μία εκτίμηση του κόστους του. Έπειτα, μια ειδική επιτροπή σε συνδυασμό με τις νομικές και δημοσιονομικές υπηρεσίες του Δήμου αξιολογούν τα έργα για να εξετάσουν ποια από αυτά θα τεθούν σε ψηφοφορία. Η υποβολή προτάσεων έργων και η ψηφοφορία χρησιμοποιούνται σε όλες τις πόλεις που αναφέρθηκαν στην αρχή της παραγράφου. Το πιο σημαντικό μέρος της διαδικασίας αυτής είναι η ψηφοφορία, η οποία γίνεται με ανεπίσημο τρόπο σε σχέση με ένα δημοψήφισμα, καθώς η ηλικία συμμετοχής είναι τα 16 έτη (αντί για τα 18 έτη ενηλικίωσης) και η ηλεκτρονική ψηφοφορία γίνεται είτε μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, είτε μέσω ειδικής φόρμας. Η πιο αξιοσημείωτη διαφορά τους όμως είναι η άρση της μυστικότητας για την αποφυγή πολλαπλής ψηφοφορίας ή ψηφοφορίας από άτομα που δεν κατοικούν στον συγκεκριμένο Δήμο.

Οι Mączka, Jeran, Matczak, Milewicz και Allegretti (2021), αξιολόγησαν συνολικά 49 πόλεις (*Bełchatów, Bydgoszcz, Czarnków, Czerwonak, Głogów, Gniezno, Gorzów, Gostyń, Grodzisk, Jarocin, Jelenia, Góra, Kalisz, Kargowa, Kołobrzeg, Konin, Koszalin, Kórnik, Krobia, Krosno, Odrzańskie, Kutno, Leszno, Międzychód, Nysa, Oborniki, Okonek, Opole, Piła, Pleszew, Pniewy, Poznań, Rawicz, Słupca, Strzelce, Krajeńskie, Swarzędz, Szamocin, Szamotuły, Szczecin, Świnoujście, Tczew, Toruń, Ujście, Unisław, Wąbrzeźno, Wągrowiec, Wrocław, Wronki, Zielona, Góra, Żagań, Żary*) της Πολωνίας βάσει των διαφορετικών

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

Μοντέλων του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού, τα οποία είναι το *Porto Alegre (PA), το Proximity Participation (PP), Consultation on Public Finance (CF), Community-Participatory Budgeting (CB)* και *Multi-Stakeholder Participation (MP)*. Υπάρχουν τρεις τρόποι συμμετοχής του κοινού στον Συμμετοχικό Προϋπολογισμό: ο πρώτος είναι μέσω της αυτοεπιλογής (δηλαδή κάθε πολίτης να μπορεί να επιλέγει μόνος του αν θα συμμετάσχει ή όχι στη διαδικασία), η τυχαία επιλογή (που γίνεται κατόπιν κλήρωσης με την επιλογή πολιτών του Δήμου τυχαία) και της στοχευμένης επιλογής συγκεκριμένων συμμετεχόντων. Σύμφωνα με την έρευνά τους το μοντέλο που υιοθετείται περισσότερο στη χώρα είναι το Porto Alegre. Ωστόσο, οι Sintomer et al. (2012, 2008), και Raudla και Krenjova (2013), θεωρούν ότι υιοθετείται το Multi-Stakeholder.

Σύμφωνα με έρευνα των Bednarska-Olejniczak et al. (2017) ο αριθμός των Δήμων που χρησιμοποίησαν Συμμετοχικό Προϋπολογισμό στην Πολωνία σχεδόν διπλασιάστηκε, συνεπώς οι πολίτες φαίνεται με τον καιρό να εμπιστεύονταν περισσότερο τη διαδικασία και τα αποτελέσματα που έφερε. Στην ίδια έρευνα, παρουσιάζεται η έκταση της χρήσης του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού κατά κεφαλήν κατά τα έτη 2014, 2015 και 2016. Ακόμη, εκτιμήθηκε ότι το ποσό που διατέθηκε συνολικά τετραπλασιάστηκε μέσα στη διάρκεια αυτών των χρόνων, ενώ η μέση τιμή του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού διπλασιάστηκε. Οι εξεταζόμενοι Δήμοι ήταν: Białystok, Bielsko-Biała, Bydgoszcz, Bytom, Chełm, Chorzów, Częstochowa, Dąbrowa Górnicza, Elbląg, Gdańsk, Gdynia, Gliwice, Gorzów Wielkopolski, Grudziądz, Jastrzębie-Zdrój, Jaworzno, Jelenia Góra, Kalisz, Katowice, Kielce, Konin, Koszalin, Kraków, Legnica, Leszno, Lublin, Łomża, Łódź, Nowy Sącz, Olsztyn, Opole, Ostrołęka, Piekary Śląskie, Piotrków Trybunalski, Płock, Poznań, Przemyśl, Radom, Ruda Śląska, Rybnik, Rzeszów, Siemianowice Śląskie, Skierniewice, Słupsk, Sopot, Sosnowiec, Suwałki, Szczecin, Świętochłowice, Świnoujście, Tarnobrzeg, Tarnów, Toruń, Tychy, Wałbrzych, Warszawa, Włocławek, Wrocław, Zabrze, Zamość, Zielona Góra και Żory.

5.1.4.1.Η Περίπτωση του Szczecin

Το Szczecin είναι πόλη της Πολωνίας με πληθυσμό 407.811 (2020) και έκταση 301 km^2. Στο Szczecin διενεργείται πρόγραμμα Συμμετοχικού Προϋπολογισμού με χρονική

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

διάρκεια 6 ετών, το οποίο ξεκίνησε το 2017 και αναμενόταν να ολοκληρωθεί το 2023. Βάσει αυτού του προγράμματος, η τοπική κυβέρνηση στοχεύει στη δημιουργία ελκυστικών δραστηριοτήτων για τους κατοίκους της πόλης, ενώ παράλληλα επιδιώκει τη διευκόλυνσή τους. Λαμβάνοντας υπόψη τις μεγάλες εκτάσεις φυσικού περιβάλλοντος της πόλης (τα ⅔ της πόλης περίπου), το συγκεκριμένο πρόγραμμα στοχεύει στην εκμετάλλευσή τους με τέτοιο τρόπο, ώστε να δημιουργούνται ενδιαφέρουσες δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου στους πολίτες. Μάλιστα ήδη από το 2017 και το 2018 επετεύχθησαν αρκετοί από τους στόχους αυτού του προγράμματος, ανάμεσα στους οποίους βρίσκεται και το στάδιο Bukovasport, τα πεζοδρόμια της πόλης, το αθλητικό πάρκο Brodowski Żelechowa, το ίδρυμα προστασίας και περίθαλψης άγριων ζώων Dzika Ostoja, το οποίο διατίθεται και για εκπαιδευτικούς σκοπούς, έξυπνα ηλιακά έπιπλα, κάποια projects για φύτευση λουλουδιών κ.α. Όπως παρατηρούμε τα έργα που έχει αναλάβει η τοπική κυβέρνηση με την αρωγή του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού αφορούν σε πολλά ζητήματα, τόσο ως προς τις δραστηριότητες, τη βελτίωση του φυσικού περιβάλλοντος και την αύξηση χρήσης οικολογικών μεθόδων με σεβασμό στην προάσπιση του περιβάλλοντος, τόσο και στη διευκόλυνση των πολιτών (Meyer, 2018). Σύμφωνα με στοιχεία που δημοσιεύθηκαν στη σελίδα SBO (Szczeciński Budżet Obywatelski) υπάρχουν 197 ιδέες για εκτέλεση έργων με Συμμετοχικό Προϋπολογισμό, εκ των οποίων τα 162 αφορούν τοπικά έργα και τα 35 αφορούν το σύνολο της πόλης.

5.1.4.2.Η Περίπτωση του Sopot

Μια άλλη ενδιαφέρουσα έρευνα είναι αυτή των Kempa και Kozłowski (2020) και αφορά την πόλη Sopot της Πολωνίας. Το Sopot είναι πόλη της Πολωνίας με έκταση 17,28 km^2 και αριθμεί 37.089 κατοίκους (2022) και αποτελεί τον μικρότερο Δήμο της Πολωνίας. Εναρκτήριο έτος εφαρμογής του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού στην πόλη αποτέλεσε το 2011 με τη μορφή διαβούλευσης και μάλιστα ήταν η πρώτη πόλη που τον εφήρμοσε με αυτόν τον τρόπο. Έκτοτε αριθμεί χιλιάδες έργα που πραγματοποιήθηκαν με τη χρήση του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού. Ουσιαστικά αποτέλεσε το έναυσμα για την εξάπλωση της εφαρμογής του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού στην Πολωνία. Συγκεκριμένα, οι κάτοικοι

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

μπορούσαν να υποβάλλουν επενδυτικές προτάσεις για τη δημιουργία έργων, τα οποία ψηφίζονταν από την τοπική αυτοδιοίκηση. Ο Συμμετοχικός Προϋπολογισμός στο Sopot αποτελείται από τέσσερα στάδια. Το πρώτο στάδιο αποτελεί η διαδικασία κατά την οποία το αρμόδιο συμβούλιο αποφασίζει το μέγεθος και τον τρόπο διεξαγωγής του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού. Κατά το δεύτερο στάδιο εντοπίζεται το σημείο στο οποίο οι πολίτες του Sopot υποβάλουν τις ιδέες τους. Το τρίτο στάδιο περιλαμβάνει τη διαδικασία του ελέγχου της εφαρμογής για θέματα σκοπιμότητας. Στο τέταρτο στάδιο οι πολίτες αποφασίζουν την τελική λίστα των προτάσεων ώστε να ψηφιστούν. Παράλληλα, για να πραγματοποιηθούν τα έργα αυτά διέθεταν το 1% των κεφαλαίων της πόλης. Η εφαρμογή του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού στο Sopot ήταν πολύ ευρεία. Μάλιστα, μέχρι το 2018 είχε εναποθέσει πολύ περισσότερα χρήματα για τη διαδικασία σε σχέση με τις πιο πλούσιες χώρες της Πολωνίας.

5.1.4.3.Η Περίπτωση του Gdansk

Το Gdansk είναι πόλη που βρίσκεται στη βόρεια Πολωνία, έχει έκταση 262 km^2 και πληθυσμό 461.865 (2020). Η ιδέα για τη συμμετοχή του κοινού στις αποφάσεις που αφορούν την πόλη στο Gdansk γεννήθηκε το 2011, όμως λόγω έλλειψης ενδιαφέροντος από την πλευρά της πόλης ξεκίνησε να εφαρμόζεται το 2013, όπου ο δήμαρχος της πόλης διόρισε την Επιτροπή Διαβούλευσης με 21 μέλη, η οποία απαρτίζεται από εκπροσώπους του Δήμου, του Δημοτικού Συμβουλίου και τοπικών ΜΚΟ. Το πρώτο έργο που εφαρμόστηκε ήταν ο «Προϋπολογισμός Πολιτών 2014 στο Gdansk». Για το 2014 διατέθηκαν 2.100.000€ ούτως ώστε να υλοποιηθούν 28 έργα. Για την πραγματοποίηση του έργου χρειάστηκε να χωριστεί η πόλη σε 6 Περιφέρειες Διαβούλευσης. Υπήρξαν ξεχωριστές ενημερωτικές εκστρατείες των πολιτών, εκ των οποίων ορισμένες αναλήφθηκαν από το Δημοτικό Συμβούλιο και άλλες από τοπικές ΜΚΟ. Τα έργα που πραγματοποιήθηκαν ήταν: χώροι αναψυχής και οι υποδομές τους, τουριστικά καταφύγια και πληροφορίες, αλλαγές στην οργάνωση της κυκλοφορίας, ασφάλεια στους δρόμους, επισκευή και ανακαίνιση δρόμων αστικών χώρων και δημόσιων εγκαταστάσεων. Η διαδικασία της ψηφοφορίας πραγματοποιούνταν ηλεκτρονικά, ενώ για όσους πολίτες δεν είχαν αυτή τη δυνατότητα, δημιουργήθηκαν σημεία συνάντησης, όπου είχαν την αρωγή ορισμένων ατόμων (Dzinic, Svidronova, & Markowska-Bzducha, 2016).

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

5.1.4.4.Η Περίπτωση της Siemianowice Slaskie

Η Siemianowice Slaskie είναι πόλη της Πολωνίας με έκταση 25,5 km² και πληθυσμό 73.121 κατοίκους (2020). Η πόλη Siemianowice Slaskie είχε μία σύντομη εμπειρία στην εφαρμογή του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού. Η συγκεκριμένη περίπτωση παρουσιάζει το ενδιαφέρον ότι σε σχέση με την πλειοψηφία των πόλεων της Πολωνίας ακολούθησε διαφορετικό μοντέλο. Εναρκτήρια χρονιά αποτέλεσε το έτος 2013 με το έργο: «Πράσινος Προϋπολογισμός Πολιτών». Οι πολίτες το τελευταίο δίμηνο του 2013 καλέστηκαν να ψηφήσουν ένα από τα τρία προτεινόμενα έργα για τη βελτίωση του πράσινου της πόλης. Το ποσό που διατέθηκε ήταν 118.346€. Δυστυχώς, το 2014 δεν υπήρξε σημαντική πρόοδος, καθώς ο ρόλος της τοπικής κοινότητας ήταν ακόμη περιορισμένος, οργανώθηκαν ενημερωτικές συναντήσεις για τους κατοίκους ως σημεία πληροφόρησης στην περιοχή, προτάθηκαν έργα στην πρώτη θέση από την πόλη. Ωστόσο, ουσιαστική αλλαγή αποτέλεσε η εισαγωγή πρόσθετων προτάσεων σε έργα με επένδυση και εκσυγχρονισμό που μπορούν να παρουσιάσουν άτομα, εταιρείες, πολιτικά κόμματα, ενώσεις, θρησκευτικές οργανώσεις κ.α. Για να εφαρμοστούν όμως, θα πρέπει να περιλαμβάνουν το κόστος εκτέλεσης και να υποστηρίζονται από τουλάχιστον 100 κατοίκους και να πληρούν τα κριτήρια τις αρχές της νομιμότητας, της αποτελεσματικότητας και της οικονομίας. Συστάθηκε επιτροπή εκ μέρους του Δημάρχου και όπως και πριν οι κάτοικοι μπορούσαν να ψηφίσουν μόνο για ένα έργο. Το 2014 εγκρίθηκαν τέσσερα έργα που προτάθηκαν από τους κατοίκους και ένα έργο πόλης. Όλοι οι πολίτες είχαν τη δυνατότητα Συμμετοχής στις συζητήσεις, όμως έχουν σχετικά αδύναμη θέση, αφού δεν επηρεάζουν τη μεθοδολογία. Έτσι η περίπτωση αυτή φαίνεται να ακολουθεί περισσότερο το Μοντέλο Consultation of Public Finances. Κάθε μονάδα τοπικής αυτοδιοίκησης εισάγει τους δικούς της κανόνες εφαρμογής του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού (Dzinic, Svidronova, & Markowska-Bzducha, 2016).

5.2.Η Ελληνική Εμπειρία

Η Ελλάδα αποτελεί χώρα της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και σύμφωνα με την απογραφή που πραγματοποιήθηκε το 2021 κατέχει πληθυσμό 10.432.481 κατοίκους. Η έκταση που καταλαμβάνει είναι 131.957 km^2. Παρά την εξάπλωση του φαινομένου διεθνώς

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

και στην Ευρώπη, στην Ελλάδα έχει εφαρμοστεί σε πολύ μικρό βαθμό, τα υλοποιηθέντα έργα ήταν μικρά και η διαδικασία εξαπλώνεται με αργούς ρυθμούς. Μερικοί από τους Δήμους στους οποίους εφαρμόστηκαν διαδικασίες Συμμετοχικού Προϋπολογισμού ήταν αυτός της Κηφισιάς, του Κορυδαλλού, του Χαλανδρίου, της Αγίας Παρασκευής και του Βύρωνα. Δυστυχώς για τον Δήμο Κορυδαλλού δεν υπάρχουν επαρκή στοιχεία στο Διαδίκτυο. Εκτός αυτών, όμως είχε εφαρμοστεί στον Δήμο Ιωαννίνων και μέσω Διαδικτύου στον Δήμο Θεσσαλονίκης. Ως εκ τούτου δεν υπάρχει συγκεκριμένο θεσμικό πλαίσιο για τον Συμμετοχικό Προϋπολογισμό στην Ελλάδα. Συγκεκριμένα, στο 3ο Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ανοιχτή Διακυβέρνηση 2016-201892 υπάρχει η εξής αναφορά:

> *«Στην Ελλάδα δεν υφίσταται ένα ολοκληρωμένο νομοθετικό πλαίσιο που να ρυθμίζει τα θέματα της ανοιχτής και συμμετοχικής διακυβέρνησης, με αποτέλεσμα, παρά τις διάφορες ενέργειες που έχουν γίνει κατά το παρελθόν, να απουσιάζει μια συνολική στρατηγική και η υλοποίησή της.*
> *Τα βήματα της Διαύγειας και της Ανοιχτής Διαβούλευσης και η Συμμετοχή στη Διεθνή Πρωτοβουλία Συνεργασίας για την Ανοιχτή Διακυβέρνηση έχουν ήδη ενισχύσει σημαντικά τις λειτουργίες ανοικτότητας στο κράτος, όμως το συνολικό πλαίσιο παραμένει αδύναμο, χωρίς ολοκληρωμένες και ουσιαστικές ρυθμίσεις με δεσμευτικό χαρακτήρα.».*

5.2.1. Η Περίπτωση του Δήμου Κηφισιάς

Ο Δήμος Κηφισιάς βρίσκεται στο Βόρειο Τομέα της Αττικής και αποτελεί συνένωση των τριών Δήμων Εκάλης, Κηφισιάς και Νέας Ερυθραίας. Σύμφωνα με την απογραφή του 2021 αριθμεί 72.860 κατοίκους και έχει έκταση 34.03 km^2. Ο Δήμος Κηφισιάς ήταν ένας από τους πρώτους Δήμους που εφάρμοσε τη μέθοδο του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού, έπειτα από πρωτοβουλία του Δημάρχου Γιώργου Θωμάκου. Ξεκίνησε το 2016 με τη διάθεση 250.000€ και χωρίστηκε σε τέσσερα στάδια, όπου στα δύο πρώτα πραγματοποιήθηκαν συνοικιακές συνελεύσεις. Συγκεκριμένα, στο πρώτο ενημερώθηκαν οι πολίτες σε σχέση με την εφαρμογή του Μοντέλου αυτού και την εκλογή των αντιπροσώπων. Στο δεύτερο στάδιο

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

τέθηκαν οι προτάσεις και πραγματοποιήθηκε η διαδικασία της ψηφοφορίας, ενώ στο τρίτο έγινε η προτεραιοποίηση τους. Το τέταρτο και τελευταίο στάδιο ήταν αυτό της υλοποίησης. Την επόμενη χρονιά διατέθηκε το ποσό των 330.000€, όμως επιτεύχθηκε η αξιοποίηση μόνο του 60% του προϋπολογισμού. Κατά το 2017 πραγματοποιήθηκε πληθώρα έργων στις περιοχές Κεφαλάρι, Αλώνια, Πολιτεία, Άνω Κηφισιά, Κάτω Κηφισιά, Νέα Κηφισιά, Εργατικές Πολυκατοικίες, Νέα Ερυθραία και Εκάλης. Ανάμεσα στα έργα που πραγματοποιήθηκαν ήταν η επαναδιαμόρφωση κρασπέδων, επισκευές παγκακίων, τοποθέτηση κάδων και καλαθιών απορριμμάτων, επαναδιαμόρφωση του πράσινου σε σημεία της Συνοικίας Πολιτείας, αποκατάσταση οδοστρώματος, τοποθέτηση σήμανσης για το όριο ταχύτητας σε δρόμους, ανάπλαση υπογείων διαβάσεων, χρωματισμός σημείων με αντιμουχλική προστασία και antigraffiti, ενίσχυση πρασίνου σε πλατείες με τη φύτευση δέντρων, ρευματοδότηση και ενίσχυση του φωτισμού του ανοιχτού αμφιθεάτρου στην περιοχή των εργατικών κατοικιών, δενδροφύτευση με αυτόματο πότισμα, επισκευή συντριβανιών, κατασκευή εσοχών για την τοποθέτηση κάδων, τοποθέτηση λαμπτήρων οικονομίας και επισκευή φρεατίων. Κατά το 2020 προχώρησαν στην επισκευή κρασπέδων της Κάτω Κηφισιάς που έθεταν σε κίνδυνο τους περαστικούς.

5.2.2. Η Περίπτωση του Δήμου Βύρωνα

Ο Δήμος Βύρωνα βρίσκεται στον Κεντρικό Τομέα Αθηνών της Περιφέρειας Αττικής, έχει πληθυσμό 59.134 σύμφωνα με την απογραφή του 2021 και έκταση 9.204 km^2. Στις 4 Μαΐου του 2022 πραγματοποιήθηκε στο Δήμο Βύρωνα το 1ο Συμμετοχικό Εργαστήριο Πολιτών με θέμα: «Σχεδιάζοντας τον νέο Κανονισμό Καθαριότητας της πόλης μας». Μέσω μιας φόρμας Συμμετοχής, μπορούσαν να δηλώσουν Συμμετοχή στο εργαστήριο μέσω της σελίδας του Δήμου.

5.2.3. Η Περίπτωση του Δήμου Χαλανδρίου

Ο Δήμος Χαλανδρίου βρίσκεται στο Βόρειο Τομέα Αθηνών της Αττικής, έχει έκταση 10.805 km^2 και πληθυσμό 77.118 κατοίκους σύμφωνα με την απογραφή του 2021. Το 2022 πάρθηκε η απόφαση για την έναρξη της εφαρμογής του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού στον

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

Δήμο Χαλανδρίου. Το 2017 ξεκίνησε η εφαρμογή του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού στον Δήμο. Ωστόσο, η συμμετοχική διαδικασία δεν αποτελούσε μέχρι τότε πρωτόγνωρη εμπειρία για το συγκεκριμένο Δήμο, αφού από το 2014 ακόμη, είχαν πραγματοποιηθεί συμμετοχικά προγράμματα, ανάμεσα στα οποία συγκαταλέγονται και εργαστήρια συμμετοχικού σχεδιασμού σε δημόσιους χώρους και σχολεία, ενώ έχει στο ιστορικό της και τη Συμμετοχή της στο πρόγραμμα Cultural H.ID.RA.N.T. του Urban Innovative Actions. Κατά την προετοιμασία της εφαρμογής του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού στάλθηκαν επιστολές στους Δημότες για την πρόσκληση τους στη διαδικασία της διαβούλευσης. Ύστερα ακολούθησε η διαδικασία της ενημέρωσης σχετικά με τον ορισμό της έννοιας του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού και τον τρόπο με τον οποίο εφαρμόζεται, ενώ, συστάθηκε και μία συντονιστική επιτροπή από τους Δημότες. Το αρχικό διαθέσιμο ποσό ήταν της τάξεως των 150.00€, το οποίο ορίστηκε από το Δημοτικό Συμβούλιο. Ομοίως και με τις άλλες περιπτώσεις, κατατέθηκαν οι προτάσεις, οι οποίες ψηφίστηκαν, αξιολογήθηκαν και προτεραιοποιήθηκαν. Αρχικά, στο σχεδιασμό συμπεριλήφθηκαν τέσσερα έργα. Το πρώτο έργο ήταν: «Συμμετοχική Ανάπλαση της περιοχής Συνοικισμού». Σε αυτή την πρόταση τονίστηκε η σημασία της δημιουργίας δρόμου για το τμήμα Ρεματιάς Χαλανδρίου και την αναδιαμόρφωση του πάρκο στην περιοχή του Συνοικισμού συμπεριλαμβανομένου και του γηπέδου καλαθοσφαίρισης μέσα σε αυτό. Δυστυχώς, η συγκεκριμένη πρόταση ξεκίνησε να εφαρμόζεται καθυστερημένα και συγκεκριμένα τον Μάιο του 2020, όπου υπήρξαν και κωλύματα λόγω της πανδημίας και έτσι οι διαβουλεύσεις πραγματοποιήθηκαν μέσω Διαδικτύου (Ανδρίτσος, Βελεγράκης και Μπεκριδάκη, 2021).

5.2.4. Η Περίπτωση του Δήμου Αγίας Παρασκευής

Η Αγία Παρασκευή είναι Δήμος στην περιφέρεια του Βόρειου Τομέα της Αθήνας. Σύμφωνα με την απογραφή του 2021 έχει μόνιμο πληθυσμό 62.157 κατοίκους και έκταση 7.935 km^2. Έναυσμα για την εκκίνηση του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού σε αυτό το Δήμο αποτέλεσε η απόφαση του Δημάρχου της Γιάννη Σταθόπουλου το 2019. Τα χρήματα που διατέθηκαν ήταν το ποσό των 150.000€ και όπως είθισται η διαδικασία αυτή θα αφορούσε στάδια. Κατά το πρώτο στάδιο η Δημοτική Αρχή συγκαλεί Συνέλευση των Δημοτών με

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

στόχο την πληροφόρησή τους για το Συμμετοχικό Προϋπολογισμό, όπου οι πολίτες καταθέτουν προτάσεις για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης στον Δήμο. Δεύτερο στάδιο αποτελεί η σύσταση μιας πενταμελούς Συντονιστικής Επιτροπής που θα πραγματοποιεί ανοιχτές συνεδριάσεις, η οποία θα οργανώνει τις συνελεύσεις, θα συλλέγει τις προτάσεις των πολιτών και θα ενημερώνει για τις αποφάσεις της Διοίκησης. Στο τρίτο στάδιο γίνεται η αξιολόγηση και προτεραιοποίηση των έργων και θα δημιουργείται το πλάνο των απαραίτητων εργασιών ώστε να πραγματοποιηθούν οι απαιτούμενες διαδικασίες και θα παρθούν οι τελικές αποφάσεις που θα παραδοθούν στο Δημοτικό Συμβούλιο. Στο τέταρτο και τελευταίο στάδιο επικυρώνονται οι αποφάσεις από το Δημοτικό Συμβούλιο και γίνεται η εκκίνηση των διαδικασιών. Τις τελικές αποφάσεις τις λαμβάνει η πενταμελής Συντονιστική Επιτροπή, η οποία συντάσσεται από πολίτες εθελοντικά. Ακόμη, το Δημοτικό Συμβούλιο αναλαμβάνει και το ρόλο της αξιολόγησης των προτάσεων των πολιτών, την πραγματοποίησή και τον έλεγχό της εφαρμογής τους.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

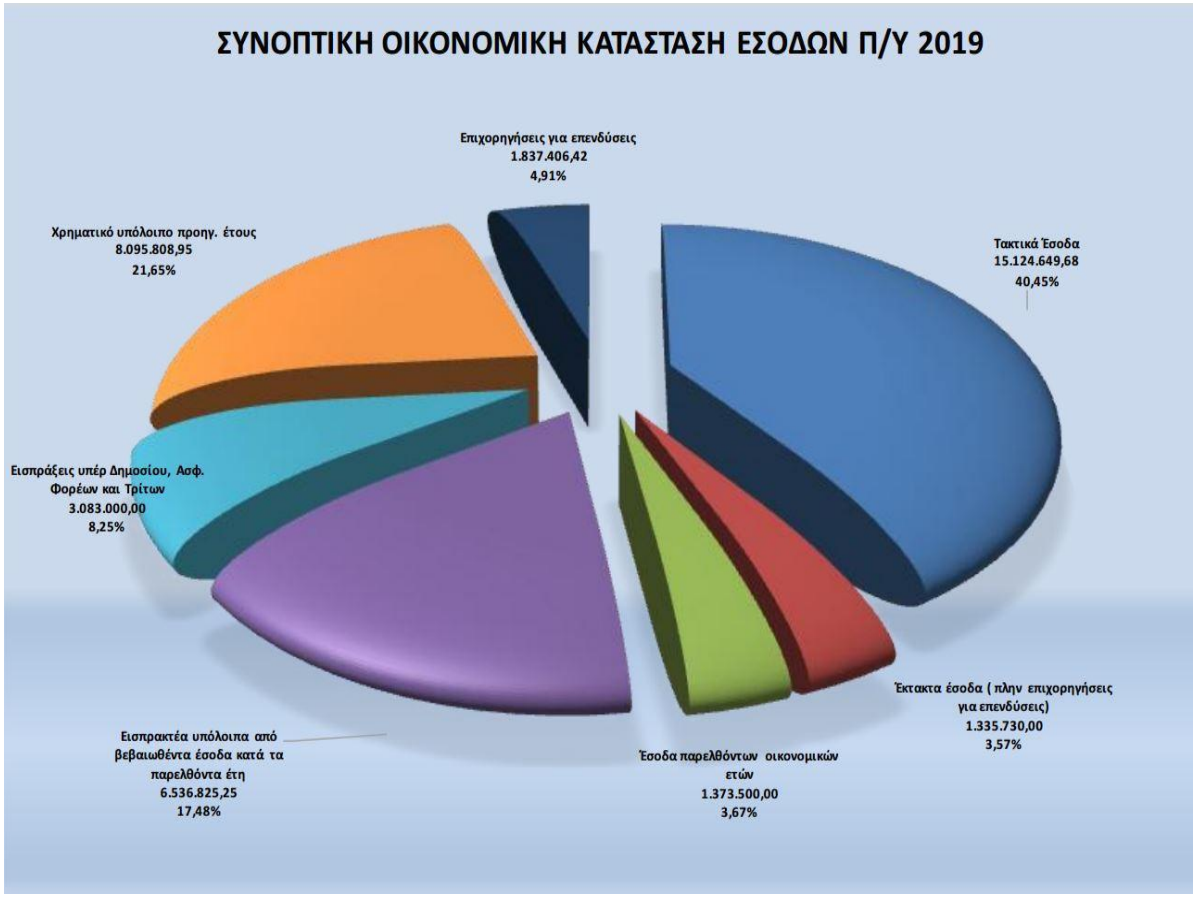

Πηγή: (2022): https://www.agiaparaskevi.gr/portal/index.php/nea/nea-tou-dimou/5571-dimos-ag-paraskevis-psifisi-proupologismou-texnikou-programmatos-dieksodiki-syzitisi-parousia-ypiresiakon

5.2.5. Η Περίπτωση του Δήμου Ιωαννίνων

Ο Δήμος Ιωαννιτών βρίσκεται στην Περιφέρεια Ηπείρου, έχει έκταση 403,043 km^2 και αριθμεί 113.094 πληθυσμό σύμφωνα με την απογραφή του 2021. Αποτελείται από συνένωση των Καποδιστριακών Δήμων Ανατολής, Ιωαννιτών, Μπιζανίου, Παμβώτιδας, Περάματος και της ανεξάρτητης καποδιστριακής κοινότητας Νήσου Ιωαννίνων. Στο τέλος του 2017 ανακοινώθηκε η έναρξη του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού στον Δήμο Ιωαννίνων. Συγκεκριμένα, ο Δήμος την πρώτη χρονιά διέθεσε το ποσό των 200.000€ για την πραγματοποίηση 8 έργων (εκ των 67 που προτάθηκαν) για την πρώτη χρονιά. Ωστόσο, συνολικά τα χρήματα που θα διατεθούν ξεπερνούν τα 2 εκατομμύρια€. Τα 8 έργα που επιλέχθηκαν και παρουσιάστηκαν στη συνέλευση ήταν τα εξής: *Κινητικότητα για όλους,*

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

Διεξαγωγή Εθνικού Τουρνουά Καλαθοσφαίρισης με αμαξίδιο και δημιουργία τοπικής ομάδας, Δημιουργία της πρώτης ανοιχτής – ελεύθερης βιβλιοθήκης στα Γιάννινα μέσα σε ένα πάρκο, ζωντανό κύτταρο πολιτισμού, Διαμόρφωση αυτοδιαχειριζόμενου χώρου δημιουργικότητας και ψυχαγωγίας νέων, Διαμόρφωση – ανάπλαση δημοτικού ακάλυπτου χώρου στον κόμβο των Δώδεκα Αποστόλων, περιοχή Αμπελοκήπων Πολιτιστικός Σύλλογος «Η Καλλιθέα» Ιωαννίνων, Διαμόρφωση Κοινόχρηστου Χώρου – Χώρος Αναψυχής – Μέλανδρα, Εκπαιδευτικές Βιωματικές Δράσεις Ευαισθητοποίησης: ένα μικρό ενεργειακό πάρκο στο Γενικό Λύκειο Πεδινής και *Διαμόρφωση λειτουργία Πνευματικής στέγης*.

Πηγή: (2022): https://www.facebook.com/symmetexo.staioannina.9/photos

5.2.6. Η Περίπτωση του Δήμου Θεσσαλονίκης

Ο Δήμος Θεσσαλονίκης βρίσκεται στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας και αριθμεί 317.778 μόνιμους κατοίκους σύμφωνα με την απογραφή του 2021 και αποτελεί το

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

δεύτερο μεγαλύτερο σε πληθυσμό Δήμο της Ελλάδας. Το 2018 ο Δήμος Θεσσαλονίκης σε συνεργασία με την Κοινωφελή Επιχείρηση του Δήμου Θεσσαλονίκης (ΚΕΔΗΘ) και εκπροσώπους του δικτύου Com'On Europe επιχειρήθηκε η εφαρμογή του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού για τη Νεολαία. Η ονομασία της διαδικασίας αυτής ήταν: *«Com'On Thessaloniki (Participatory Budgeting for Youth in Thessaloniki/Συμμετοχικός Προϋπολογισμός για τη Νεολαία στη Θεσσαλονίκη)»* και πραγματοποιήθηκε μέσω ηλεκτρονικής ψηφοφορίας. Σκοπός της διαδικασίας ήταν η Συμμετοχή στην ενημέρωση την ιθύνοντων διαμόρφωσης πολιτικής για το Συμμετοχικό Προϋπολογισμό Νεολαίας. Δημιουργήθηκαν τυπικές και άτυπες ομάδες νεαρών ατόμων ηλικίας από 16 έως 30 ετών και παράλληλα συμμετείχαν εκπρόσωποι από Δήμους, φοιτητές Πανεπιστημίων και σχολεία (χωρίς ηλικιακό όριο). Το πρωτοποριακό αυτό, για την Ελλάδα, εγχείρημα οργανώθηκε το 2018, και η πρακτική εφαρμογή του έγινε το 2019 μέσω της αρωγής των Νέων Θεσσαλονίκης UNESCO που παρείχαν τα απαραίτητα εργαλεία, τη μεθοδολογία και την ομάδα νέων ατόμων που συμμετείχαν και η ΚΕΔΗΘ ανέλαβε το οικονομικό τμήμα της διαδικασίας. Ακόμη, δημιουργήθηκαν μεσοπρόθεσμοι στόχοι για το διάστημα 2019-2024 και βραχυπρόθεσμοι στόχοι για το 2019 για το project. Ο σχεδιασμός των βραχυπρόθεσμων στόχων πλαισιώνεται και από ένα χρονοδιάγραμμα ανάλογα με τους στόχους και τους μήνες στους οποίους πρέπει να πραγματοποιηθούν. Η διαδικασία του ελέγχου πραγματοποιήθηκε εξ ολοκλήρου από την ΚΕΔΗΘ, όπου παρακολουθήθηκαν οι εξής δείκτες: κατανομή κονδυλίων, οι άμεσα εμπλεκόμενοι νέοι, καθώς επίσης και οι νέοι που συμμετείχαν στην ψηφοφορία και το πλαίσιο εφαρμογής. Η εφαρμογή της διαδικασίας περιελάβανε πέντε στάδια.

1ο Στάδιο: Ενημέρωση

Σε αυτό το στάδιο, που ξεκίνησε το 2018, πραγματοποιήθηκε πληροφόρηση μέσω φυλλαδίων, άρθρων και αναρτήσεων μέσω σελίδων κοινωνική δικτύωσης για το project, όπου διοργανώθηκαν ανοιχτές δράσεις για την ενημέρωση και τη λύση απορίων για αυτό.

2ο Στάδιο: Συμβουλευτική

Το 2018 πραγματοποιήθηκε διαδικτυακή έρευνα με τη μορφή διαβούλευσης με όνομα: "Φιλική προς τη νεολαία πόλη", ώστε μέσω συζήτησης των συμμετεχόντων να

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

αποσαφηνιστεί η έννοια του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού και να λυθούν απορίες σχετικά με τη διαδικασία, να συνταχθούν οι κανόνες και η μεθοδολογία και να γίνει η προτεραιοποίηση των βασικών προβλημάτων των νέων σε σχέση με την πόλη τους.

3ο Στάδιο: Συμμετοχή

Έπειτα κοινοποιήθηκε μια ανοιχτή πρόσκληση προς όλες τις ΜΚΟ Νεολαίας, τις φοιτητικές οργανώσεις και τις πρωτοβουλίες για τη νεολαία.

4ο Στάδιο: Συνεργασία

Η ΚΕΔΗΘ αποτέλεσε τον βασικό εταίρο, όμως πολύτιμη ήταν και η αρωγή του UYC, ο οποίος συνεργάστηκε με το Ράδιο FM 100 και τον Τηλεοπτικό Σταθμό TV100, με το Τμήμα Πολιτικών Επιστημών του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου και ακόμη 10 Δήμους που ανήκουν στην μητροπολιτική περιοχή της Θεσσαλονίκης.

5ο Στάδιο: Ενδυνάμωση

Βασικό πυλώνα αυτού του σταδίου αποτέλεσε η ανάγκη για παρουσίαση του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού Νεολαίας, μέσω της αποσαφήνισης του όρου του, της παρουσίασης των θετικών αποτελεσμάτων άλλων πόλεων που τον εφάρμοσαν και την πρόταση για το Δήμο Θεσσαλονίκης τόσο στην Ημεδαπή όσο και στην Αλλοδαπή για την προσέλκυση περισσότερων Δήμων στη διαδικασία.

5.2.7. Η Περίπτωση της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας

Η Περιφέρεια της Στερεάς Ελλάδας βρίσκεται στην Κεντρική Ελλάδα και αποτελείται από 25 Δήμους. Έχει πληθυσμό 505.269 κατοίκους (απογραφή 2021) και έκταση 15.549 km^2. Πρωτεύουσά της αποτελεί η πόλη της Λαμίας. Η εμπειρία του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού, σε περιφερειακό αυτή τη φορά επίπεδο, ξεκίνησε με έναυσμα το 3ο Εθνικό Σχέδιο Δράσης για Ανοιχτή Διακυβέρνηση (Open Government Partnership – OGP) κατά το οποίο κοινοποιήθηκαν δεδομένα του τοπικού προϋπολογισμού με πρωτοβουλία του Περιφερειάρχη Φανή Χ. Σπανού. Κατά την έναρξη της διαδικασίας συστάθηκε μία 50μελής με τίτλο: *«Επιτροπή Διαβουλεύσεων Στερεάς Ελλάδας»* (Μπίλια, 2021). Μάλιστα δημιουργήθηκε και ειδική πλατφόρμα, στην οποία κοινοποιούνται οικονομικά στοιχεία για την Περιφέρεια (Έσοδα – Έξοδα) σε πραγματικό χρόνο. Κάθε πολίτης που κατοικεί μόνιμα

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

στη Στερεά Ελλάδα μπορεί να υποβάλει στη φόρμα που υπάρχει στην ιστοσελίδα, μία πρόταση σε μορφή έκθεσης (παράγραφος), συμπληρώνοντας τα στοιχεία του και έπειτα να τσεκάρει με ποια ή ποιες από τις παρακάτω κατηγορίες σχετίζεται η πρότασή του: *«Αθλητισμός», «Καθημερινότητα», «Κοινόχρηστοι χώροι», «Κοινωνική συνοχή», «Μεταφορές και επικοινωνίες», «Πολιτισμός»* και *«Χωρίς Κατηγορία»*. Αυτές οι προτάσεις κοινοποιούνται με ανωνυμία στη σελίδα και όποιος επιθυμεί μπορεί να τις διαβάσει και να τις σχολιάσει ή ακόμη και να τις αξιολογήσει με αστεράκια από 1 έως 5.

Πηγή: (2022): https://pbplatform.crowdapps.net/sterea/

5.3.Συγκρίσεις βάσει της Προτεινόμενης Μεθοδολογίας

Στην Ελλάδα, δεν εντοπίστηκε σχετική βιβλιογραφία που να περιγράφει ποιο Μοντέλο υιοθετήθηκε στην κάθε περίπτωση. Ωστόσο, οι προσπάθειες εφαρμογής Συμμετοχικού Προϋπολογισμού στους Δήμους της Αττικής και στον Δήμο Ιωαννίνων φαίνεται να είναι περισσότερο συμβατές με το Porto Alegre Adapted for Europe Model. Αυτό συμβαίνει, καθώς οι συναντήσεις σε όλα τα παραπάνω Μοντέλα πραγματοποιήθηκαν σε επίπεδο γειτονιάς όπου συμμετέχουν απλοί πολίτες και πραγματοποιήθηκε έλεγχος μέσω της

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

τοπικής αυτοδιοίκησης. Αντιθέτως, δεν ακολουθούν τη λογική του Porto Alegre Model (PA), καθώς σε εκείνο οι πολίτες λαμβάνουν εξ ολοκλήρου τις αποφάσεις. Επίσης, στο Μοντέλο Proximity Participation Model (PP) δεν υπάρχει ταξινόμηση-αξιολόγηση των έργων σε αντίθεση με τα ελληνικά Μοντέλα που την πραγματοποίησαν. Επιπλέον, τα Community-Participatory Budgeting Model (CB) και Multi-Stakeholder Participation Model (MP) έχουν ως συμμετέχοντες και Μη-Κυβερνητικές Οργανώσεις, Κρατικές Επιχειρήσεις και Επιχειρήσεις του Ιδιωτικού Τομέα, οι οποίοι συναποφασίζουν και συμμετέχουν ενεργά στη διαδικασία. Ακόμη, στο Multi-Stakeholder Participation Model (MP), οι συνεντεύξεις είναι κλειστού χαρακτήρα, το οποίο δεν συνέβη σε κανέναν από τους Δήμους. Παράλληλα, και ενώ διαθέτουν κοινά στοιχεία με το Consultation on Public Finance Model (CF), δεν είναι απολύτως συμβατά, καθώς το περιεχόμενο των συζητήσεων αυτού του Μοντέλου αφορά κυρίως οικονομικά ζητήματα και υπηρεσίες.

Όσον αφορά τον Δήμο Θεσσαλονίκης, παρόμοια εγχειρήματα έχουν γίνει και στο παρελθόν με πρώτο αυτό που συνέβη στο Barra Mansa της Βραζιλίας το 1997 (Cabannes, 2018). Το συγκεκριμένο Μοντέλο μοιάζει αρκετά στο Community-Participatory Budgeting Model (CB). Αρχικά, γιατί στη συγκεκριμένη περίπτωση οι συμμετέχοντες είναι ως επί τω πλείστον νέοι, οπότε ουσιαστικά είναι ένα εστιασμένο δείγμα και επίσης η χρηματοδότηση δεν γίνεται από τον Δήμο, αλλά από την ΚΕΔΗΘ και υπάρχει ανάμειξη, πέραν του Δήμου, και Διεθνών Οργανώσεων, στην προκειμένη περίπτωση της UNESCO, η οποία συμμετέχει στη διαδικασία λήψης αποφάσεων.

Για την Περίπτωση της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, βάσει των παραπάνω στοιχείων προκύπτει ότι ο τρόπος προσέγγισης του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού συνάδει με το Porto Alegre Adapted for Europe Model, καθώς υπάρχει εστίαση σε συγκεκριμένα θέματα για τα οποία οι πολίτες μπορούν να εκφέρουν τη γνώμη τους, ενώ οι συζητήσεις πραγματοποιούνται και μέσω forums και υπάρχει η δυνατότητα ηλεκτρονικής ψηφοφορίας. Επίσης, πραγματοποιείται αξιολόγηση της διαδικασίας και οι αποφάσεις λαμβάνονται ως ένα μέρος από τους πολίτες και έπειτα και από τις Τοπικές Αρχές. Παρ’ όλα αυτά μία ειδοποιός διαφορά που έχει η εφαρμογή του τόσο με αυτό, όσο και με τα υπόλοιπα Συμμετοχικά Μοντέλα, είναι ότι γίνεται σε επίπεδο Περιφέρειας και όχι Δήμου.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

5.4.Σύνοψη

Σε αυτό το Κεφάλαιο αναλύονται στοιχεία σε σχέση με την εφαρμογή του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού για πέντε Ευρωπαϊκές Χώρες (Ιταλία, Κροατία, Σλοβακία, Πολωνία και Ελλάδα). Στις περιπτώσεις του εξωτερικού αναλύονται περιπτώσεις εφαρμογής σε επίπεδο Δήμου, ενώ στην Ελλάδα πέρα από αυτές, αναλύονται και οι περιπτώσεις της Θεσσαλονίκης, που ουσιαστικά πραγματοποιήθηκε δράση για τη Νεολαία της Πόλης, και η Στερεά Ελλάδα, στην οποία υλοποιήθηκε σε επίπεδο Περιφέρειας. Οι πόλεις που αναλύονται στην Ιταλία είναι το Grottammare, το Pieve Emanuele και η Ρώμη. Στην Κροατία, αναφέρονται οι περιπτώσεις του Pazin, της Crikvenica, της Rijeka και της Pula. Όσον αφορά τη Σλοβακία, υπάρχουν στοιχεία για την πρωτεύουσα της χώρας (Bratislava), το Ružomberok και η Banská Bystrica. Στην Πολωνία ο Συμμετοχικός Προϋπολογισμός έχει εφαρμοστεί σε πολύ εκτενή βαθμό και υπάρχει αναφορά πολλών περιπτώσεων ονομαστικά, ωστόσο υπάρχει εκτενέστερη ανάλυση για τις πόλεις Szczecin, Sopot, Gdansk και Siemianowice Slaskie. Στην Ελλάδα εξετάζονται οι Δήμοι Κηφισιάς, Βύρωνα, Χαλανδρίου, Αγίας Παρασκευής και Ιωαννίνων, και η Νεολαία του Δήμου Θεσσαλονίκης και η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

6. Συμπεράσματα – Συζήτηση

6.1.Συμπεράσματα

Βάσει της μελέτης μερικών περιπτώσεων εφαρμογής Συμμετοχικού Προϋπολογισμού σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, φαίνεται ότι μπορεί να υιοθετηθεί τόσο από πολύ μεγάλες πόλεις, όπως για παράδειγμα η Ρώμη που κατέχει πληθυσμό μερικά εκατομμύρια ανθρώπους, όσο και από πολύ μικρές πόλεις με λίγες χιλιάδες άτομα πληθυσμό, όπως η πόλη του Sopot. Μάλιστα, στις μικρότερες περιοχές, και ειδικά στην περίπτωση του Sopot, φαίνεται να είναι πιο εύκολο να ενσωματωθεί η διαδικασία. Τα αποτελέσματα εφαρμογής του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού είναι κατά το μεγαλύτερο μέρος τους θετικά στις Ευρωπαϊκές χώρες. Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω στις Πόλεις της Σλοβακίας και της Κροατίας εφαρμόστηκε κυρίως το Porto Alegre Adapted for Europe Model, με εξαίρεση την Bratislava, στην οποία υιοθετήθηκε για κάποια χρόνια, και έπειτα άντλησε μερικά στοιχεία του Consultation on Public Finances. Στην Πολωνία, οι απόψεις διίστανται ανάμεσα στο Multi-Stakeholder και το Porto Alegre. Δυστυχώς, για την Ιταλία – με εξαίρεση την περίπτωση του Pieve Emanuele, όπου εφαρμόστηκε το Porto Alegre Adapted for Europe Model – και την Ελλάδα δεν εντοπίστηκαν στοιχεία που να αναφέρουν ποια Συμμετοχικά Μοντέλα χρησιμοποιήθηκαν στην κάθε περίπτωση.

Παρά το γεγονός ότι στην Ελλάδα δεν έχει εκτελεστεί εκτενώς, είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι ακόμη και στην έκταση που εφαρμόστηκε είχε θετικές απόρροιες, καθώς πραγματοποιήθηκαν έργα βελτίωσης της καθημερινότητας των ανθρώπων, όπως βελτίωση των πεζοδρομίων, οδικού φωτισμού και του χώρου πράσινου κ.α. Το βασικό πρόβλημα, ωστόσο, που εντοπίζεται στην Ελλάδα είναι περισσότερο ότι υστερεί προγραμματισμού στο θέμα της συνέχειας στην εφαρμογή του. Με άλλα λόγια, έχει θετικές απόρροιες, έστω και στην έκταση που εφαρμόστηκε σε κάθε Δήμο / Περιφέρεια, με την πραγματοποίηση μικρών σχετικά έργων, εντούτοις οι περιπτώσεις που τον ενσωμάτωσαν στην πολιτική τους περιορίστηκαν σε μερικά έργα και μετά δε συνέχισαν την εφαρμογή του. Ουσιαστικά, το θέμα δεν είναι ο ρυθμός και η έκταση εφαρμογής ανά τα διαστήματα, όσο η διακοπή ουσιαστικά των προσπαθειών στις περισσότερες των περιπτώσεων.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

Κρίνοντας εκ των αποτελεσμάτων από περιπτώσεις άλλων χωρών που περιλαμβάνονταν περισσότερα έργα και διατέθηκαν υψηλότερα ποσά, σε σύγκριση με αυτά που διέθεσαν οι Ελληνικοί Δήμοι, μπορούμε να εικάσουμε ότι αν εφαρμοστεί με λίγη περισσότερη οργάνωση και συνέπεια στον Δήμο Λάρισας θα υπάρξει ευνοϊκό κλίμα για την υιοθέτησή του.

Ένα πολύ σημαντικό στοιχείο που προσφέρει η Συμμετοχική Διαδικασία είναι η διαφάνεια, η οποία μπορεί να αυξήσει τα επίπεδα εμπιστοσύνης των πολιτών. Ακόμη, αναμένεται να βελτιωθεί η ποιότητα ζωής των πολιτών μέσω της πραγματοποίησης έργων που ενδείκνυνται για κάθε περίπτωση. Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, το πιο διαδεδομένο Μοντέλο στους Πολωνικούς Δήμους, σύμφωνα με τους Sintomer et al. (2012, 2008), και Raudla και Krenjova (2013), ήταν το Multi-Stakeholder, αν και οι Mączka et al. (2021) διαφωνούν με αυτό και θεωρούν ότι το Μοντέλο που εφαρμόζεται συμφωνεί περισσότερο με τα χαρακτηριστικά του Porto Alegre. Τα αποτελέσματα που είχε η εδραίωση του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού στην Πολωνία ήταν ικανοποιητικά καλά αν αναλογιστούμε την αύξηση της Συμμετοχής του κοινού στη διαδικασία Bednarska-Olejniczak et al. (2017), Polko (2015). Για να αποφασιστεί ποια έργα θα πρέπει να εφαρμοστούν στη συγκεκριμένη μελέτη περίπτωσης, προτείνεται η δημιουργία μίας ηλεκτρονικής πλατφόρμας ψηφοφορίας, όπου θα δίνεται η δυνατότητα στους πολίτες της Λάρισας να αναρτούν τα θέματα που τους απασχολούν, ανάλογα με τον τρόπο εφαρμογής στη Στερεά Ελλάδα. Με αυτόν τον τρόπο, θα είναι και πιο εύκολη η διαδικασία της λήψης αποφάσεων, καθώς με μία εντελώς ανοιχτή συνάντηση ίσως δημιουργούνταν θέματα επικοινωνίας και πολλές γνώμες πολύ πιθανό να μην ήταν εφικτό να ακουστούν, να καταγραφούν και να προτεραιοποιηθούν εν αντιθέσει με την ηλεκτρονική ψηφοφορία όπου η διαδικασία αυτή είναι πιο εύκολη.

6.2.Η Δυνατότητα Εφαρμογής στον Δήμο Λάρισας

Ο Δήμος Λάρισας αποτελείται από τη συνένωση των Δήμων Λάρισας, Γιάννουλης και Κοιλάδας, έπειτα από την εφαρμογή του Προγράμματος *«Καλλικράτης»* που δημιουργήθηκε το 2010 και τέθηκε σε ισχύ στις αρχές του 2011. Ο πληθυσμός του Δήμου ανέρχεται στους 164.381 κατοίκους βάσει της απογραφής του 2021, έχει έκταση 335.12 km^2

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

και έδρα του τη Λάρισα. Από το 2014 ακόμα κοινοποιείται στην επίσημη σελίδα του Δήμου Λάρισας ο προϋπολογισμός δημοσίων εσόδων και εξόδων, όπως και σε όλους τους Δήμους της Ελλάδας. Εξαιτίας του μεγέθους του αποτελεί εύφορο έδαφος για την εφαρμογή του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού, αν και δεν έχει εφαρμοστεί ακόμη κάτι αντίστοιχο σε αυτόν. Η Λάρισα μοιράζεται ορισμένα κοινά χαρακτηριστικά με τον Δήμο Ιωαννίνων. Συγκεκριμένα, αποτελούν επαρχιακές πόλεις με παρόμοιο πληθυσμιακό μέγεθος. Για τον λόγο αυτό, ίσως θα ήταν περισσότερο ταιριαστό το Συμμετοχικό Μοντέλο Porto Alegre Adapted for Europe.

Η εφαρμογή του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού στοχεύει, όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, στη διαφάνεια της διαχείρισης του δημόσιου χρήματος. Αυτό είναι πολύ σημαντικό σήμερα λόγω των δυσμενών οικονομικών συνθηκών που προέκυψαν λόγω της πανδημικής και της ενεργειακής κρίσης (Chen και Yeh, 2021), (Xu, Akhtar, Haris, Muhammad, Abban, Taghizadeh-Hesary, 2022). Ωστόσο, για να πραγματοποιηθεί η διαδικασία αυτή, καλό θα ήταν να γίνουν κάποιες ενέργειες που θα διευκολύνουν την εφαρμογή της. Αρχικά, κρίνεται σκόπιμη, σύμφωνα με τα παραδείγματα των ελληνικών Δήμων που προαναφέρθηκαν, η ενημέρωση των πολιτών σχετικά με τις ώρες και μέρες της πρώτης συνάντησης μέσω αφισών και μέσω της επίσημης σελίδας του Δήμου. Εκεί, μπορούν να αναρτηθούν επίσης, ανάλογα με τις προαναφερθείσες περιπτώσεις, μερικές πληροφορίες σχετικά με την επεξήγηση της έννοιας του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού, που και πώς ξεκίνησε και ποια αναμένονται να είναι τα θετικά αποτελέσματα από την εφαρμογή του. Ακόμη, θα ήταν χρήσιμο να αναφερθούν μερικά επιτυχημένα παραδείγματα εφαρμογής σε Δήμους του εξωτερικού και πληροφορίες σε σχέση με τη μέχρι τώρα ελληνική επαφή. Επιπλέον, είναι σημαντική η περεταίρω εκπαίδευση των Δημοτικών Αρχών της πόλης σχετικά με τη διαδικασία εφαρμογής, ποια είναι τα υπάρχοντα Μοντέλα, ποια ήταν η ανταπόκριση των πολιτών σε άλλους Δήμους και πώς προσέλκυσαν το κοινό, ποιες ήταν οι λανθασμένες πρακτικές που εφαρμοστήκαν, σε ποιους Δήμους υπήρξε θετικότερη έκβαση και να μελετηθεί γιατί ήταν καλύτερα τα αποτελέσματα σε αυτούς τους Δήμους, ώστε να γνωρίζουν ποια στοιχεία πρέπει να αποφύγουν και ποια να υιοθετήσουν και να τα ενσωματώσουν στη συγκεκριμένη περίπτωση.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

Στο επόμενο στάδιο, αντίστοιχα με την περίπτωση της Στερεάς Ελλάδας θα μπορούσε να δημιουργηθεί μία φόρμα στην επίσημη σελίδα του Δήμου, όπου εκεί οι πολίτες θα δύνανται να ψηφίσουν ανάμεσα σε ορισμένα έργα που θα προτείνουν οι Δημοτικές Αρχές και αφορούν την πόλη. Σε αυτές τις φόρμες, θα δίνεται η δυνατότητα στους πολίτες να περιγράφουν σε μία παράγραφο το θέμα ή τα θέματα που τους ενδιαφέρει / ενδιαφέρουν όπως το / τα βιώνουν. Μετά θα καλούνται να επιλέξουν ανάμεσα σε μερικές προτάσεις πολλαπλής επιλογής, ποιο ή ποια θέματα ανέπτυξαν πχ. «Περίπατος στην Πόλη» ή «Θέσεις Πάρκινγκ». Έπειτα, θα συμπληρώνουν τα στοιχεία τους και θα πατάνε υποβολή. Η διαδικασία αυτή θα διευκολύνει την αξιολόγηση των προτάσεων, αφού θα επεξηγούνται αναλυτικά τα θέματα που απασχολούν τους πολίτες, ενώ ο προσδιορισμός της θεματολογίας μέσω ερωτήσεων πολλαπλής επιλογής (multiple choice) θα είναι ευκολότερη η ανάλυση των δεδομένων και η διαδικασία της προτεραιοποίησής τους. Επίσης, το θέμα της επώνυμης υποβολής απάντησης είναι εξαιρετικά σημαντικό για την ταυτοποίηση των στοιχείων του ατόμου και την εξακρίβωση ότι διαμένουν στον Δήμο Λάρισας, αλλά και για την προσπάθεια υποβολής πολλαπλής απάντησης. Με την ηλεκτρονική ψηφοφορία θα αποφευχθεί και το φαινόμενο της κοινωνικής συμμόρφωσης, που παρατηρείται να συμβαίνει όταν παρευρίσκονται στον ίδιο χώρο πολλά άτομα. Με άλλα λόγια, η κοινωνική συμμόρφωση αφορά την επιρροή των ανθρώπων από τη συμπεριφορά ή τα λόγια άλλων ανθρώπων, εξαιτίας της μιμητικής τάσης των ανθρώπων με σκοπό να ανήκουν σε ένα κοινωνικό σύνολο. Πάνω σε αυτό το θέμα έχουν γίνει διάφορες έρευνες και πειράματα, τα οποία αποδεικνύουν την ύπαρξη του φαινομένου. Συνεπώς, οι πολίτες μέσω της φόρμας θα μπορούν να εκφράζουν τους προβληματισμούς τους ανεπηρέαστοι. Επιπλέον, θα λυθεί και το θέμα της μετακίνησης και της ώρας συνάντησης των πολιτών που σε περίπτωση ύπαρξης αποκλειστικά μιας δια ζώσης διαβούλευσης ενδεχομένως να προκαλούσε πρόβλημα σε μερικούς πολίτες είτε λόγω έλλειψης χρόνου εξαιτίας δουλειάς και υποχρεώσεων, είτε λόγω θεμάτων πρόσβασης σε άτομα με ειδικές ανάγκες. Εξάλλου, οι Συμμετοχικές Διαδικασίες αποτελούν μέσα έκφρασης της Δημοκρατίας, η οποία προϋποθέτει ισότητα μεταξύ των πολιτών. Παρ’ όλα αυτά θα ήταν μια πολύ ενδιαφέρουσα ιδέα η πλαισίωση της διαδικτυακής ψηφοφορίας με ανοιχτές συναντήσεις για όσους πολίτες το επιθυμούν.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

Πηγή: (2022): https://www.larissa-dimos.gr/el/i-poli/i-larissa

Με αυτόν τον τρόπο θα μπορούσαν να αντιμετωπιστούν πολλά ζητήματα που απασχολούν τους πολίτες, όπως αρχικά ζητήματα ασφαλείας, όπως π.χ. η ύπαρξη κτιρίων υπό κατάρρευση. Μάλιστα, τον Φεβρουάριο του 2022 υπήρξε περιστατικό με νεαρό φοιτητή που έχασε τη ζωή του από τοιχίο που κατέρρευσε πάνω του (Τα Μετέωρα, 2022). Ακόμη, θα μπορούσαν να διευρυνθούν τα θετικά χαρακτηριστικά της πόλης, στα οποία συγκαταλέγεται και η ύπαρξη πολλών ποδηλατοδρόμων. Εξάλλου, η Λάρισα είναι κατεξοχήν η πόλη των ποδηλάτων, και λόγω των σχετικά κοντινών αποστάσεων θα μπορούσε να μεγεθυνθεί κι άλλο το ποδηλατικό της δίκτυο και να αυξηθούν οι πεζόδρομοι για την ασφαλή διέλευση ποδηλατών και πεζών (Larissanet.gr, 2021). Ειδικά σήμερα, ένα τέτοιο μέτρο θα ήταν πολύ βολικό, τόσο για την προάσπιση του περιβάλλοντος από ρύπους, όσο και λόγω της ενεργειακής κρίσης που προέκυψε. Μερικά ακόμη έργα που θα μπορούσαν να εφαρμοστούν είναι τα εξής: αύξηση θέσεων στάθμευσης σε πυκνοκατοικημένες περιοχές, βελτίωση των χώρων πράσινου σε Δήμους με έλλειψη πάρκων, συντήρηση πεζοδρομίων και αναβάθμισή τους για ευκολότερη διέλευση Α.Μ.Ε.Α., αύξηση αριθμού των κάδων (πράσινων, μπλε και άλλων) όπου αυτό κρίνεται απαραίτητο, βελτίωση και επέκταση του οδικού δικτύου, επανατοποθέτηση ασφάλτου σε σημεία που έχει σοβαρές φθορές, δημιουργία οδικής σήμανσης όπου χρειάζεται με ιδιαίτερη έμφαση στην τοποθέτηση γραμμών διάβασης πεζών, τοποθέτηση πινακίδων σε σημεία που είτε δεν υπάρχει, είτε έχει σημαντικές αλλοιώσεις, συντήρηση, επισκευή και τοποθέτηση φαναριών όπου κρίνεται σκόπιμο κ.α.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

Πηγή: (2022): https://www.larissa-dimos.gr/el/i-poli/i-larissa

6.3.Προϋποθέσεις για την Εφαρμογή του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού

Για να επιλέξουμε την / τις κατάλληλη / κατάλληλες μέθοδο / μεθόδους εφαρμογής του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού θα πρέπει να ληφθούν υπόψη πέντε στοιχεία: οι στόχοι, το θέμα, οι συμμετέχοντες, ο χρόνος και ο διαθέσιμος προϋπολογισμός (Slocum, 2003). Για να εφαρμοστεί η μέθοδος του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού θα πρέπει ο εκάστοτε Δήμος να οργανώσει τη διαδικασία ενημέρωσης των πολιτών για την επεξήγηση της διαδικασίας, τον τρόπο και τους όρους, καθώς επίσης και για τον τόπο και τον χρόνο διεξαγωγής των συναντήσεων και των λοιπών διαδικασιών. Επιπλέον, εφόσον η διαδικασία του Συμμετοχικού Προϋπολογισμού δεν έχει εφαρμοστεί εκτενώς στην Ελλάδα, θα πρέπει η διαδικασία αυτή να ξεκινήσει πιο συντηρητικά, πιθανόν, με την πραγματοποίηση ενός έργου τη φορά σε κάθε Δήμο. Επίσης, θα πρέπει να πραγματοποιηθεί ενημέρωση και μέσω της επίσημης ιστοσελίδας των Δήμων και παράλληλη ενημέρωση μέσω αφισών κυρίως στα κεντρικά σημεία τους (πχ. πλατείες, λεωφόρους, στάσεις λεωφορείων, αν πρόκειται για πόλη στα κεντρικά σημεία της πόλης κυρίως, αλλά και γενικά σε όλες τις περιοχές), ώστε να διαδοθεί όσο το δυνατόν περισσότερο και να υπάρχει μεγαλύτερη προσέλευση κόσμου. Ακόμη, θα ήταν χρήσιμη η

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

ύπαρξη μιας μικρής και απλής επεξήγησης του γεγονότος τόσο στις αφίσες, όσο και εκτενέστερα στις ιστοσελίδες των Δήμων, ώστε να αποκτήσουν οι πολίτες, ανεξαρτήτως εκπαιδευτικού υπόβαθρου μια γενική ιδέα για το τι μέλλει γενέσθαι. Επιπλέον, η πρώτη συνάντηση θα πρέπει να αφιερωθεί στην εκτενέστερη επεξήγηση του όρου και του τρόπου εφαρμογής του και την ανάλυση των αναμενόμενων αποτελεσμάτων του. Εν συνεχεία και αφού, ολοκληρωθούν οι συναντήσεις, η ψηφοφορία για την επιλογή του έργου και η κοινοποίηση του προϋπολογισμού που θα διατεθεί, θα πρέπει να υπάρξει μέριμνα και για το ζήτημα του ελέγχου της διαδικασίας από μια αντίστοιχη εκλεγμένη από τους πολίτες επιτροπή και έπειτα να ξεκινήσει η διαδικασία της υλοποίησης του έργου. Αν τηρηθεί το αντίστοιχο πρωτόκολλο αναμένεται να βελτιωθεί η ποιότητα ζωής των πολιτών και να αυξηθούν τα επίπεδα ικανοποίησης τους, αφού θα πραγματοποιηθεί ένα έργο βάσει της βούλησης της πλειοψηφίας των Δημοτών.

6.4.Περιορισμοί Εργασίας – Προτάσεις για Μελλοντική Έρευνα

Η παρούσα εργασία αποτελεί βιβλιογραφική επισκόπηση άρθρων, βιβλίων και διπλωματικών εργασιών. Αρχικά, υπήρξε η ιδέα για ποσοτική και ποιοτική ανάλυση μέσω ερωτηματολογίων και συνεντεύξεων, ωστόσο υπήρξαν χρονικοί περιορισμοί. Συνεπώς, τα αποτελέσματα που φέρει βασίζονται στην ήδη υπάρχουσα βιβλιογραφία και λογικά συμπεράσματα που προέκυψαν βάσει της αξιολόγησης της. Για αυτόν τον λόγο, κι επειδή στον Δήμο Λάρισας, αν και κοινοποιούνται στοιχεία Προϋπολογισμού κάθε χρόνο, δεν έχει εφαρμοστεί κάποιο Συμμετοχικό Μοντέλο, προτείνεται έρευνα σε σχέση με τη δυνατότητα εφαρμογής στον Δήμο. Προτείνεται, συγκεκριμένα, συμπλήρωση ερωτηματολογίων από τους Δημοτικούς Συμβούλους της πόλης και συνεντεύξεις με τις Δημοτικές Αρχές, ώστε να διαπιστωθεί αν είναι πρόσφορο το έδαφος για Συμμετοχικές Διαδικασίες.

Ακόμη, θα μπορούσε να υπάρξει επικοινωνία με τις Δημοτικές ή Περιφερειακές Αρχές των Δήμων που εφήρμοσαν Συμμετοχικό Προϋπολογισμό, ώστε να διαπιστωθούν τα σημεία, τα οποία είχαν πιο επιτυχή εφαρμογή και αυτά που χρειάζονται επιδιόρθωση. Με αυτόν τον τρόπο, θα μπορούσαν να εκπονηθούν συμπεράσματα για τα στοιχεία που θα ήταν καλό να υιοθετηθούν στον Δήμο Λάρισας και ποια καλό θα ήταν να αποφευχθούν ή να

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

χρησιμοποιηθούν με διαφορετική προσέγγιση. Ωστόσο, επειδή σε εγχώριο επίπεδο δεν έχει εφαρμοστεί σε τόσο εκτενή βαθμό και με τέτοια συνέχεια όπως σε χώρες του εξωτερικού, κρίνεται σκόπιμη και η περεταίρω έρευνα σε σχέση με ξένα παραδείγματα, όπως αυτό της Πολωνίας, για να γίνουν συγκρίσεις στον τρόπο προσέγγισης και υλοποίησης της διαδικασίας.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

Παράρτημα: Ελληνικοί Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Προώθηση Συμμετοχής Πολιτών

Πηγή: (2022): https://www.otavoice.gr/aytodioikitika-nea/2022/07/dimos-kifisias-synelefsi-stin-synoikia-ton-ergatikon-katoikion/

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

Πηγή: (2022): https://www.agiaparaskevi.gr/portal/index.php/nea/nea-tou-dimou/5241-dimos-ag-paraskevis-ksekina-i-pilotiki-efarmogi-symmetoxikou-proypologismou

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

Πηγή: (2022): https://www.kifissia.gr/el/StratigikesProtereotitesProipologismos

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

Πηγή: (2022): https://www.dimosbyrona.gr/article.php?id=10942

Πηγή: (2022): https://www.dimosbyrona.gr/article.php?id=11279

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

Πηγή: (2022): https://www.chalandri.gr/uncategorized/7940/

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

Πηγή: (2022): https://www.facebook.com/H.POLH.STOUS.POLITES

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

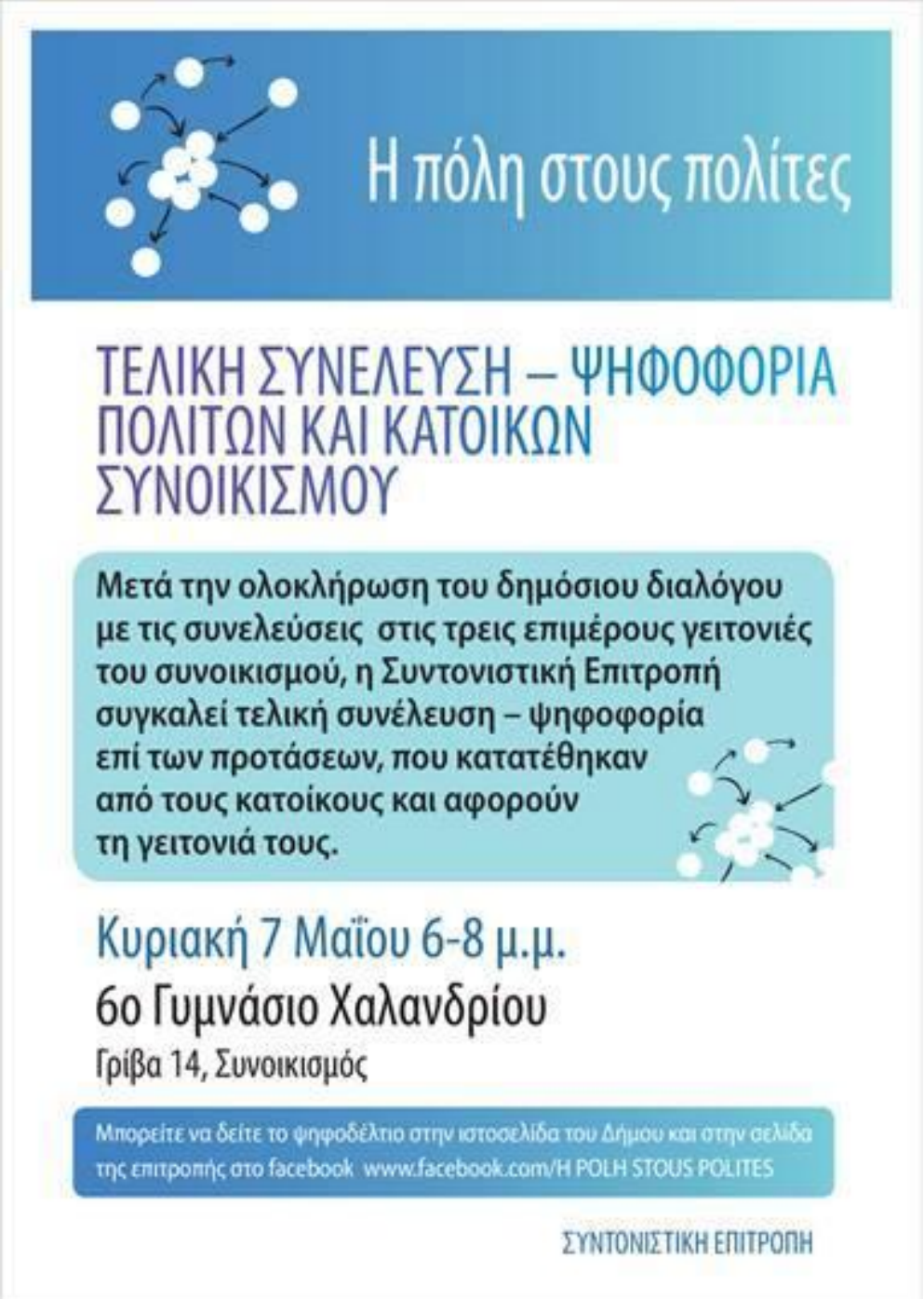

Πηγή: (2022): https://www.facebook.com/H.POLH.STOUS.POLITES

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

Πηγή: (2022): https://www.facebook.com/H.POLH.STOUS.POLITES

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

Πηγή: (2022): https://unescoyouth.gr/

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

Σχετική Βιβλιογραφία

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

Andrades, J., Martinez-Martinez, D., Larrán, M., & Herrera, J. (2019). Determinants of information disclosure by Spanish state-owned enterprises in accordance with legal requirements. International Journal of Public Sector Management. https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/IJPSM-06-2018-0147/full/html

Anheier, H. K. (2000). *Managing non-profit organisations: Towards a new approach* (No. 1). Centre for civil society, London school of economics and Political Science. http://eprints.lse.ac.uk/29022/

Anheier, H. K. (2004). The third sector in Europe: Five theses. In *Strategy mix for nonprofit organisations* (pp. 285-299). Springer, Boston, MA. https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-1-4419-6858-6_14

Anheier, H. K., & Kendall, J. (2000). *Trust and voluntary organisations: Three theoretical approaches* (No. 5). Centre for civil society, London school of economics and Political Science. http://eprints.lse.ac.uk/29035/

Bamberger, M. (1988). *The role of community participation in development planning and project management*. The World Bank. https://agris.fao.org/agris-search/search.do?recordID=US2012417557

Bassoli, M. (2012). Participatory budgeting in Italy: An analysis of (almost democratic) participatory governance arrangements. *International Journal of Urban and Regional Research*, *36*(6), 1183-1203.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1468-2427.2011.01023.x

Bednarska-Olejniczak, D., & Olejniczak, J. (2017). Participatory budgeting in Poland–finance and marketing selected issues.
https://mpra.ub.uni-muenchen.de/87659/

Cabannes, Y. (2004). Participatory budgeting: a significant contribution to participatory democracy. *Environment and urbanization*, *16*(1), 27-46.
https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/095624780401600104

Cabannes, Y. (2018). The contribution of participatory budgeting to the achievement of the Sustainable Development Goals: lessons for policy in Commonwealth countries. *Commonwealth Journal of Local Governance*, ID-6707.
https://epress.lib.uts.edu.au/journals/index.php/cjlg/article/view/6707

Carson, L., Pritchard, D. M. (2018). When citizens set the budget: lessons from ancient Greece. D.
https://theconversation.com/when-citizens-set-the-budget-lessons-from-ancient-greece-91121

Chen, H. C., & Yeh, C. W. (2021). Global financial crisis and COVID-19: Industrial reactions. *Finance Research Letters*, *42*, 101940.
https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1544612321000210?via%3Dihub

Čingienė, V., & Gobikas, M. (2019). Formation of Sports Public Policy within the Context of Hierarchy Governance.
https://vpa.ktu.lt/index.php/PPA/article/view/24719

City Population
https://www.citypopulation.de/

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

De Vries, M. S., Nemec, J., & Špaček, D. (Eds.). (2021). International Trends in Participatory Budgeting: Between Trivial Pursuits and Best Practices. Springer Nature. https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-030-79930-4

Domenech, J. (2007). Working hours in the European periphery: The length of the working day in Spain, 1885–1920. *Explorations in Economic History*, *44*(3), 469-486. https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S001449830600026X?via%3Dihub

Dzinic, J., Svidronova, M. M., & Markowska-Bzducha, E. (2016). Participatory budgeting: A comparative study of Croatia, Poland and Slovakia. *Network of Institutes and Schools of Public Administration in Central and Eastern Europe. The NISPAcee Journal of Public Administration and Policy*, *9*(1), 31. https://sciendo.com/abstract/journals/nispa/9/1/article-p31.xml

Fleck, R. K., & Hanssen, F. A. (2006). The origins of democracy: A Model with application to ancient Greece. The Journal of Law and Economics, 49(1), 115-146. https://www.journals.uchicago.edu/doi/pdf/10.1086/501088

Ianniello, M., Iacuzzi, S., Fedele, P., & Brusati, L. (2019). Obstacles and solutions on the ladder of citizen participation: a systematic review. Public management review, 21(1), 21-46. https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/14719037.2018.1438499

Katz, A. S., Cheff, R. M., & O'Campo, P. (2015). Bringing stakeholders together for urban health equity: hallmarks of a compromised process. International journal for equity in health, 14(1), 1-9. https://equityhealthj.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12939-015-0252-1

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

Kempa, J., & Kozłowski, R. (2020). Participatory budget as a tool supporting the development of civil society in Poland. NISPAcee Journal of Public Administration and Policy, 13(1). https://www.sciendo.com/article/10.2478/nispa-2020-0003

Kłucińska, P., & Sześciło, D. City participatory budget–towards governance or façade participation?. https://www.academia.edu/12673506/PARTICIPATORY_BUDGETING_IN_POLAND_Quasi_referendum_instead_of_deliberation

Krenjova, J., & Raudla, R. (2013). Participatory Budgeting at the Local Level: Challenges and Opportunities for New Democracies. *Halduskultuur*, *14*(1). https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=156187

Kuokkanen, K. (2016). Programme-and Project-Based Metropolitan Governance and Citizen Participation: A Case Study from the Helsinki Metropolitan Area. In Metropolitan Ruralities. Emerald Group Publishing Limited. https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/S1057-192220160000023009/full/html?skipTracking=true

Lehtola, V. V., & Ståhle, P. (2014). Societal innovation at the interface of the state and civil society. Innovation: The European Journal of Social Science Research, 27(2), 152-174. https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13511610.2014.863995

Mączka, K., Jeran, A., Matczak, P., Milewicz, M., & Allegretti, G. (2021). Models of Participatory Budgeting. Analysis of Participatory Budgeting Procedures in Poland. Polish Sociological Review, 216(4), 473-492. https://www.researchgate.net/publication/357736927_Models_of_Participatory_Budgeting_Analysis_of_Participatory_Budgeting_Procedures_in_Poland

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

Maylor, H. (2001). Beyond the Gantt chart: Project management moving on. *European management journal*, *19*(1), 92-100. https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0263237300000748?via%3Dihub

Meyer, B. (2018). Use of the participatory budget in the process of creating urban recreational space (on the example of Szczecin). European Journal of Service Management, 27, 289-297. https://wnus.edu.pl/ejsm/en/issue/951/article/15507/

Newcombe, G., McCormick, J., & Sharpe, F. (1997). Financial decision making: teacher involvement and the need for trust. International Journal of Educational Management. https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/09513549710163989/full/html

Orsolini, L., Papanti, D., Corkery, J., & Schifano, F. (2017). An insight into the deep web; why it matters for addiction psychiatry?. *Human Psychopharmacology: Clinical and Experimental*, *32*(3), e2573. https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/hup.2573

Pateman, C. (2012). Participatory democracy revisited. *Perspectives on politics*, *10*(1), 7-19. https://www.cambridge.org/core/journals/perspectives-on-politics/article/participatory-democracy-revisited/A6D459BB654AD3AA9152FDDC682AC364

Passetti, E., Bianchi, L., Battaglia, M., & Frey, M. (2019). When democratic principles are not enough: Tensions and temporalities of dialogic stakeholder engagement. Journal of Business Ethics, 155(1), 173-190. https://link.springer.com/article/10.1007/s10551-017-3500-z

Polko, A. (2015). Models of participatory budgeting–the case study of Polish city. *Journal of Economics & Management*, *19*, 34-44.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

https://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklight-298f5030-9ea7-4700-98ca-a94abb8eb47e

Project Management Institute, Inc., A Guide to the Project Management Body of Knowledge (PMBOK® Guide), Fifth Edition (2013).

Redacció (2019). La huelga de 'La Canadiense'. https://lasoli.cnt.cat/2019/04/04/la-vaga-de-la-canadenca-i-lestabliment-de-la-jornada-de-vuit-hores-a-lestat-espanyol/

Reed, M. G., Syverson, P. F., & Goldschlag, D. M. (1998). Anonymous connections and onion routing. *IEEE Journal on Selected areas in Communications*, *16*(4), 482-494. https://link.springer.com/chapter/10.1007/3-540-44702-4_6

Schwalbe, K. (2009). *Introduction to project management*. Boston: Course Technology Cengage Learning.

Silvius, G., & Schipper, R. (2019). Planning project stakeholder engagement from a sustainable development perspective. *Administrative sciences*, *9*(2), 46. https://www.mdpi.com/2076-3387/9/2/46

Sintomer, Y., Herzberg, C., & Röcke, A. (2008). Participatory budgeting in Europe: Potentials and challenges. *International journal of urban and regional research*, *32*(1), 164-178. https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/j.1468-2427.2008.00777.x

Sintomer, Y., Herzberg, C., Röcke, A., & Allegretti, G. (2012). Transnational Models of citizen participation: the case of participatory budgeting. *Journal of Public Deliberation*, *8*(2), Article-9.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

https://estudogeral.sib.uc.pt/bitstream/10316/41034/1/Transnational%20Models%20of%20Citizen%20Participation.pdf

Slocum, N. (2003). Participatory Methods Toolkit–A Practitioner's Manual, King Baudouin Foundation. Flemish Institute for Science and Technology Assessment (viWTA), United Nations University–Comparative Regional Integration Studies (UNU/CRIS), available at: http://archive. unu. edu/hq/library/Collection/PDF_files/CRIS/PMT. pdf (accessed 18 October 2017).
https://archive.unu.edu/hq/library/Collection/PDF_files/CRIS/PMT.pdf

Szczepańska, A., Zagroba, M., & Pietrzyk, K. (2021). Participatory Budgeting as a Method for Improving Public Spaces in Major Polish Cities. Social Indicators Research, 1-22.
https://link.springer.com/article/10.1007/s11205-021-02831-3

Szescilo, D. (2015). Participatory budgeting in Poland: Quasi-referendum instead of deliberation. Croat. & Comp. Pub. Admin., 15, 373.
https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.875.6458&rep=rep1&type=pdf

Van Wyngaard, C. J., Pretorius, J. H. C., & Pretorius, L. (2012, December). Theory of the triple constraint—A conceptual review. In *2012 IEEE International Conference on Industrial Engineering and Engineering Management* (pp. 1991-1997). IEEE.
https://ieeexplore.ieee.org/abstract/document/6838095?casa_token=tXJSm4J2clwAAAAA:pKYnpAUXRuE-gelbQX3mIyGP9GWlHIJQP2Jc3d1PEw3xBcbAbTz6q8BUIVP1ouYP4zR9pXpOBw

Worldometer
https://www.worldometers.info/population/countries-in-europe-by-population/

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

Xu, J., Akhtar, M., Haris, M., Muhammad, S., Abban, O. J., & Taghizadeh-Hesary, F. (2022). Energy crisis, firm profitability, and productivity: An emerging economy perspective. *Energy Strategy Reviews*, *41*, 100849. https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2211467X22000475?via%3Dihub

Xue, J., Shen, G. Q., Yang, R. J., Wu, H., Li, X., Lin, X., & Xue, F. (2020). Mapping the knowledge domain of stakeholder perspective studies in construction projects: A bibliometric approach. *International Journal of Project Management*, *38*(6), 313-326. https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0263786320300570?via%3Dihub

Yang, X., Wang, L., Zhu, F., & Müller, R. (2022). Prior and governed stakeholder relationships: The key to resilience of inter-organizational projects. *International Journal of Project Management*, *40*(1), 64-75. https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0263786321001186?via%3Dihub

Ελληνική Βιβλιογραφία

Αλικάκου, Μ. (2014). Η παιδική εργασία στο διεθνές δίκαιο. Προβλήματα. Προοπτικές. https://dspace.lib.uom.gr/handle/2159/16275

Ανδρίτσος, Θ., Βελεγράκης, Γ., & Μπεκριδάκη, Γ. (2021). Συμμετοχικός Δημοτικός Προϋπολογισμός: Ένα δημοκρατικό πείραμα. https://gr.boell.org/sites/default/files/2021-12/%CE%A3%CF%85%CE%BC%CE%BC%CE%B5%CF%84%CE%BF%CF%87%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%82%20%CE%94%CE%B7%CE%BC%CE%BF%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%82%20%CE%A0%CF%81%CE%BF%CF%8B%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82_1.pdf

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

Ανοικτός Προϋπολογισμός Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας. Ανακτήθηκε 25/10/2022. https://hello.crowdapps.net/opendata-stereas-elladas/open-budget/

Αποτελέσματα Απογραφής Πληθυσμού Κατοίκων ΕΛΣΤΑΤ 2021 https://www.newsbeast.gr/files/1/2022/07/NWS_Census_results_BOOKLET_19072022_GR-1.pdf

ΕΛΣΤΑΤ https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SAM03/-

Επίσημη σελίδα του Szczecin https://sbo.szczecin.eu/szczecinski-budzet-obywatelski

Επίσημη σελίδα του Δήμου Κηφισιάς https://www.kifissia.gr/el/StratigikesProtereotitesProipologismos

Επίσημη σελίδα του Δήμου Βύρωνα https://www.dimosbyrona.gr/article.php?id=10942#

Επίσημη σελίδα του Δήμου Χαλανδρίου https://www.chalandri.gr/category/category70/

Επίσημη σελίδα του Δήμου Αγίας Παρασκευής https://www.agiaparaskevi.gr/portal/

Επίσημη σελίδα του Δήμου Κορυδαλλού https://korydallos.gr/

Επίσημη σελίδα του Δήμου Θεσσαλονίκης

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

https://thessaloniki.gr/

Επίσημη σελίδα του Δήμου Ιωαννίνων
https://www.ioannina.gr/

Επίσημη εκτίμηση κατοίκων στην Ιταλία
https://worldpopulationreview.com/countries/italy-population

Επίσημη εκτίμηση κατοίκων Φινλανδία
https://www.stat.fi/en/statistics/vamuu

Επίσημος ιστότοπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης
https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=el&catId=82

Ιστοσελίδα: «Τα Μετέωρα», (2022) «Λάρισα: Το χρονικό της τραγωδίας με τον νεκρό φοιτητή από την κατάρρευση τοίχου.»
https://www.tameteora.gr/eidhseis/thessalia/398065/larisa-to-chroniko-tis-tragodias-me-ton-nekro-foititi-apo-tin-katarreysi-toichoy/

Κυργιαφίνη, Φ. (2020). Συμμετοχικοί θεσμοί και διαβούλευση στην Τοπική Αυτοδιοίκηση. Μελέτη Γαλλίας, Ισπανίας, Ιταλίας και η ελληνική πραγματικότητα. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.
http://ikee.lib.auth.gr/record/319642/files/GRI-2020-27536.pdf

Larissanet.gr (2021) Λάρισα η πόλη των ποδηλάτων. Λάρισα. Ανακτήθηκε από:
https://www.larissanet.gr/2021/08/01/larisa-i-poli-ton-podilaton-fot/

Μπίλια, Α. (2021). Ο Συμμετοχικός Προϋπολογισμός ως μέσο ενίσχυσης της Συμμετοχικής Δημοκρατίας–Ένας θεσμός με μικρή απήχηση στην ελληνική Τοπική Αυτοδιοίκηση.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250

https://polynoe.lib.uniwa.gr/xmlui/handle/11400/1131

Παπαϊωάννου, Χ., Σιδηρόπουλος, Ζ. & Γεωργιάδης, Δ. (2018). Συμμετοχικός Προϋπολογισμός για τη Νεολαία. Ετήσιο Σχέδιο Δράσης – 2019. Θεσσαλονίκη. http://comoneurope.org/uploads/documents/documents_1MCna2_ComOnEurope_AnnualActionPlanModel_2019_Thessaloniki_GR.pdf

Σεμινάριο: "Πόλη και πολίτες: Εμπειρίες, περιορισμοί και ευκαιρίες των συμμετοχικών διαδικασιών". (2020). Εισήγηση 2η: Δημήτρης Αγανίδης: «Εισαγωγή στο θεσμικό πλαίσιο των εργαλείων Συμμετοχής των πολιτών στη λήψη των αποφάσεων σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης» https://www.placemanagement.org/media/se5bbpyn/greek-document-29th-%CF%80%CE%B5%CF%81%CE%AF%CE%BB%CE%B7%CF%88%CE%B5%CE%B9%CF%82-1%CE%BF-%CF%83%CE%B5%CE%BC%CE%B9%CE%BD%CE%AC%CF%81%CE%B9%CE%BF.pdf

Φερώνας, Α. (2009). Κοινωνία των Πολιτών: Η θεσμική συγκρότηση και ο ρόλος της σε Ευρωπαϊκή Ένωση και Ελλάδα. *Το Βήμα των Κοινωνικών Επιστημών, 14*(56). file:///C:/Users/30697/Downloads/223-756-1-PB.pdf

(2022). Εκδήλωση: Το νερό ως κοινό αγαθό. Κυριακή 2/10, 11 π.μ., Cine Αθηνά (Χαλάνδρι) https://culturalhidrant.eu/arthra/ekdilosi-to-nero-os-koino-agatho-kyriaki-2-10-11-00-cine-athina-chalandri/

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
07/09/2026 00:46:09 EEST - 216.73.216.250